

Cilt: 6 Sayı: 72
Haziran 2011
www.yayed.org.tr
ISSN: 1305-9092

memleket

mevzuat

yerel yönetim dergisi

YAYED

adına, sahibi
Genel Yayın Yönetmeni
Birgül Ayman Güler

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Av. Zühal Sirkecioğlu Dönmez

Yazı İşleri Müdürü
Sibel Yıldırım

YAYIN KURULU

İlyas Osmanağaoğlu (Editör)
Mustafa Altunok
A. Müfit Bayram
İsmail Bingöl
Hikmet Hatırnaz
Sibel Yıldırım

DANIŞMA KURULU

Doç. Dr. Argun Akdoğan (TODAİE)
Dr. Süheyla Suzan Alıca (Gazi Üniv.)
Prof. Dr. Doğan Canman (TODAİE)
Doç. Dr. Kübra C. Çamur (Gazi Üniv.)
Tevfik Çavdar
Prof. Dr. Oya Çitçi (TODAİE)
Doç. Dr. Tayfun Çınar (Ank. Üniv.)
Ziya Çoker
Doç. Dr. Seyhan Erdoğan (Ank. Üniv.)
Prof. Dr. Cevat Geray (Ank. Üniv.)
Prof. Dr. Atilla Göktürk (Muğla Üniv.)
Prof. Dr. Birgül A. Güler (Ank. Üniv.)
Metin Mutaf
Tayfun Orçun
Prof. Dr. Oğuz Oyan
Prof. Dr. Tayfur Özşen (Aramızda)
Doç. Dr. Yeşim E. Şahin (Dokuz Eylül Üniv.)
Yrd. Doç. Dr. Menaf Turan (Yüzüncü Yıl Üniv.)
Engin Tural
Doç. Dr. Birkân Uysal (TODAİE)
Belma Üstünişik
A. Dursun Yılmaz
Ali Rıza Yücel

İşletme Genel Yönetmeni
Kemal Düzel

Kapak Fotoğraf
A. Müfit BAYRAM

ISSN: 1305-9092

YAYED

Yönetim Yeri:

Ziya Gökalp Cad. 30/17
06420 KOLEJ-ANKARA
Tel: 0312 430 35 60, 430 62 90
Faks: 0312 430 62 90
www.yayed.org.tr
merkez@yayed.org

Baskı: Kardelen Ofset Ltd. Şti.
İncesu Caddesi 96'lar Apt. No: 6/Y KOLEJ-ANKARA
Tel/Faks: 0312 432 13 78 • 432 23 78
e-posta: kardelenofset@gmail.com

Bu sayımızda

MEMLEKET MEVZUAT'TAN	2
KIZILIRMAK SUYU UNUTULDU MU?	Hasan AKYAR 3
KAT MÜLKİYETİNDE BAĞIMSIZ BÖLÜM, BAĞIMSIZ BÖLÜM İLAVESİ, ORTAK YARARLANMAYA TAHSİS EDİLEN BAĞIMSIZ BÖLÜMLERİN TESCİLİ	Gürsel Öcal DÖRTGÖZ 9
TÜRKİYE'DE KOOPERATİFÇİLİĞİN GELİŞİMİ VE ÖNEMİ	Dr. Özkan LEBLEBİCİ 20
DENİZCİLİK BAKANLIĞI	Ahmet YAZAR 30
İMAR UYGULAMALARI	Hüseyin KOÇAK 40
2011 SEÇİM BİLDİRGESİ VE CHP'NİN KONUT POLİTİKALARINDA DÖNÜŞÜM	Ahmet Müfit BAYRAM 43
KENT VE YAŞAM: KIRK YEDİ NUMARA	Hasan AKYAR 45
YAYED ETKİNLİKLERİ	YAYED 48
BASINDAN SEÇMELER	Nurhan TÜRK, Kemal DÜZEL 50
DEĞİŞEN MEVZUAT	İsmail BİNGÖL 57
ANAYASA MAHKEMESİ KARARI	61

Köşe Yazısı...

DAVRANIŞ BİÇİMLERİ

Yazarken, Konuşurken Yaptığımız Hatalar **Leziz ONARAN 60**

Yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Yayımlanan yazılardan kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz. Genel Yayın Yönetmeninin yazılı izni olmadan tanıtım amaçlı kısa alıntılar dışında dergide yer alan yazılar hiçbir yolla çoğaltılamaz, dağıtılamaz.

Dergi abone bedeli :

Yıllık (1 adet) abone bedeli (KDV dahil) 300 TL
Yıllık (2 ve daha çok) abone bedeli (KDV dahil) 240 TL

Hesap No :

YAYED İktisadi İşletmesi
T.C. Ziraat Bankası 1262 Mithatpaşa Şb. 43436143-5001

Memleket Mevzuat Dergisi (MM), elinizdeki 72. sayıyla 6 yılını doldurmuş oldu. İtiraf etmeliyiz ki, okumanın, bilgiye dayanarak konuşmanın, iş görmenin pek de makbul olmadığı bir toplumda, yerel yönetimler alanında, üstelik de popüler trendlere aykırı bir çizgide yayın yaparak toplumu, yerel yönetim camiasını aydınlatmaya çalışan bir uzmanlık dergisini 6 yıl boyunca kesintisiz bir şekilde sürdürebilmek kolay olmadı.

Türkiye'nin yönetim yapısının, neo-liberal bir çizgide yeniden yapılandırılmaya çalışıldığı geçen altı yılda, hızla değiştirilen mevzuatı takip etmek, ne getirip ne götürdüğünü irdeleyerek toplumla paylaşmak bizler için çok zorlu bir süreç oldu. Bu süreç 6223 sayılı yasa ve bu yasaya dayanarak çıkarılacak Kanun Hükmünde Kararnameler ile daha zorlu bir döneme girecek gibi görünüyor. Bunun anlamı bizleri yoğun bir çalışma döneminin beklediği.

Bütünüyle derneğimizin öz gelirleri ve yazarların gönüllü katkıları ile bu güne kadar getirdiğimiz bu dergiyi bundan sonra da sürdürebilmenin ancak ve ancak siz MM okurlarının katkısıyla olabileceğini belirtelim ve bu sayıda neler var; kısaca onları sizlerle paylaşalım.

Kent ve Yaşam başlıklı köşemizde yazdığı yazılarla tanıdığınız Hasan AKYAR'ın "Kızılırmak Suyu Unutuldu mu?" başlıklı yazısı konuyla ilgilenenler için bir kaynak niteliğinde. Bizim gibi hafızası zayıf bir toplumda, sanırım böylesi bilgi dolu hatırlatmalara çok büyük bir ihtiyaç bulunuyor.

Özkan LEBLEBİCİ, 80 sonrası Neo-liberal dönem de gündemden düşen, gündemden düşürülen "kooperatifçilik" konusundaki ülkemiz deneyimini sizlerle paylaşıyor. Batıda hala yaygın şekilde uygulama alanı bulan Kooperatifçiliğin önemini bir kez daha hatırlatıyor bizlere.

Ahmet YAZAR'ın yazısı, "Denizcilik Bakanlığı" başlığını taşıyor. Kıyı kentlerinde, deniz taşımacılığının geliştirilmesi ve yürütülmesi sorumluluğunu taşıyan yerel yönetimleri doğrudan ilgilendiren bir yazı.

Hüseyin KOÇAK, İmar Uygulamaları başlıklı yazısında, imar uygulamalar konusunda sıkça karşılaşılan soru ve sorunları, maddeler halinde ve konunun yabancıları olan kişilerin dahi kolayca anlayabileceği bir dilde anlatıyor.

Ahmet Müfit BAYRAM, Cumhuriyet Halk Partisinin konut politikalarını ele aldığı yazısında konu, CHP tarafından, Haziran 2011 seçimleri için hazırlanmış bulunan seçim bildirgesi bağlamında değerlendiriliyor.

Kent ve Yaşam bölümünde Hasan AKYAR'ın, "Kırk Yedi Numara" başlıklı yazısı yer alıyor. Ellili yıllarda ülkemizde yaşanan değişimin kent yaşamına yansımalarını, akıcı bir dille bizlerle paylaşıyor.

Prof. Dr. Leziz ONARAN, "Yazarken, Konuşurken Yaptığımız Yanlışlıklar" başlıklı yazısı ile birikimlerini bizlerle paylaşmaya devam ediyor.

Bir sonraki sayıda buluşmak dileğiyle...

KIZILIRMAK SUYU

UNUTULDU MU?

Hasan AKYAR

Öncesi

2006 yılının ikinci yarısı ile 2007 yılı sonlarına kadar Orta Anadolu'da yaşanan kuraklık (söz konusu kurak dönem bilimsel olarak daha önceden öngörülmüştü) bahane edilerek herhangi bir planlama ilkesi ve uygulamasına dayanmayan Kızılırmak Nehrinden Ankara'ya su getirme projesi Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından alelacele uygulamaya konmuş ve 2008 yılı başlarından itibaren aralıklarla kente su vermeye başlamıştı.

Oysa, 1969 yılında onaylanan ve günümüze kadar "Ankara Kenti İçme, Kullanma ve Endüstri Suyu Temini Master Planı" kapsamında kademeli proje uygulamaları ile yatırımlar sürdürülmüş ve Ankara'nın su ihtiyacı karşılanmıştı. Adı geçen planlama raporunda hamsu kaynağı olarak Kızılırmak da incelenmiş olmasına karşın, plan dönemi

sonuna kadar Kızılırmak'tan yararlanılması çeşitli teknik, ekonomik ve özellikle su kalitesi yönlerinden uygun bulunmamıştı.

Master Plan'da, Ankara'nın 2030 yılına kadar içmesuyu ihtiyacını karşılaması öngörülen Işıklı/Gerede sisteminin en geç 2010 yılında hizmete alınması DSİ tarafından planlanmış ve bu doğrultuda projenin finansmanı için 2004 yılı başlarında Japon devlet kredi kuruluşundan (JBIC) kredi sağlanması yönünde görüşmeler tamamlanmıştı. Çok uygun koşullardaki söz konusu kredi anlaşması, Hazine Müsteşarlığında 12 Mart 2004 günü taraflarca imzalanma aşamasına geldiğinde, dış krediye gereksinim duyulmadığı, dış krediye esas proje formülasyonunun uygun görülmediği ve önceliklerinin "Metro" olduğu gerekçesiyle Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığınca reddedilmişti. Bu tarihten itibaren uzun

Arıtma tesisinin son iki kademesinin yapımı için gerekli tesis alanı DSI tarafından kamulaştırılmış ve hazır halde tutulurken ASKİ 1990'ların ortalarında bu alanın bir bölümü üzerinde ASKİ Spor Salonunu inşa etmiştir.

dönemli içmesuyu yatırımlarının ASKİ tarafından yürütüleceği ve adı geçen Işık/ Gerde sisteminin de Büyükşehir Belediyesi tarafından ileride gerçekleştirileceği belirtilmişti. Ancak, aradan 7 yılı aşkın bir süre geçtikten sonra, doğal gaz dağıtımında, metro çalışmalarında olduğu gibi Gerde Sistemi yatırımı da ilgili kamu kuruluşuna Büyükşehir Belediyesince devredilmiş bulunmaktadır.

Halen işletmede olan Çamlıdere barajı, Master Plan'da öngörüldüğü üzere, Gerde sisteminden gelecek yılda ek yaklaşık 230 milyon metre küp suyu da depolayacak biçimde projelendirilip inşa edilmiştir. Çamlıdere barajından Ankara'ya kadar yapılan iletim hatları ve tüneller aktarılacak bu ek suya göre gerçekleştirilmiştir. İvedik Arıtma Tesisinde Gerde Sisteminden gelecek söz konusu hamsuyu da dikkate alınarak tasarlanmış ve kademeli olarak inşa edilerek hizmete alınmıştır. Arıtma tesisinin son iki kademesinin yapımı için gerekli tesis alanı DSI tarafından kamulaştırılmış ve hazır halde tutulurken ASKİ 1990'ların ortalarında bu alanın bir bölümü üzerinde ASKİ Spor Salonunu inşa etmiştir.

Kızılırmak'tan Ankara'ya Su Getirme ya da Kesikköprü – İvedik Hattı

Kızılırmak'tan Ankara'ya Su Getirme Projesi; Kesikköprü Baraj gölünden Ankara kenti sınırına kadar yaklaşık 85, İvedik

arıtma tesisine kadar ise tek iletim hattı için 130 kilometreye yakın büyük çaplı boru döşenmesini (üç hat için yaklaşık toplam 400 kilometre büyük çaplı özel boru); toplam hacimleri 200 bin metreküpü aşan on adet büyük depo inşasını ve yaklaşık toplam 700 metre terfi yüksekliği sağlayacak hat boyunca 5 adet kademeli pompa istasyonunun (toplam 60 adet pompa ünitesi) yapımını ve montajını kapsamaktadır.

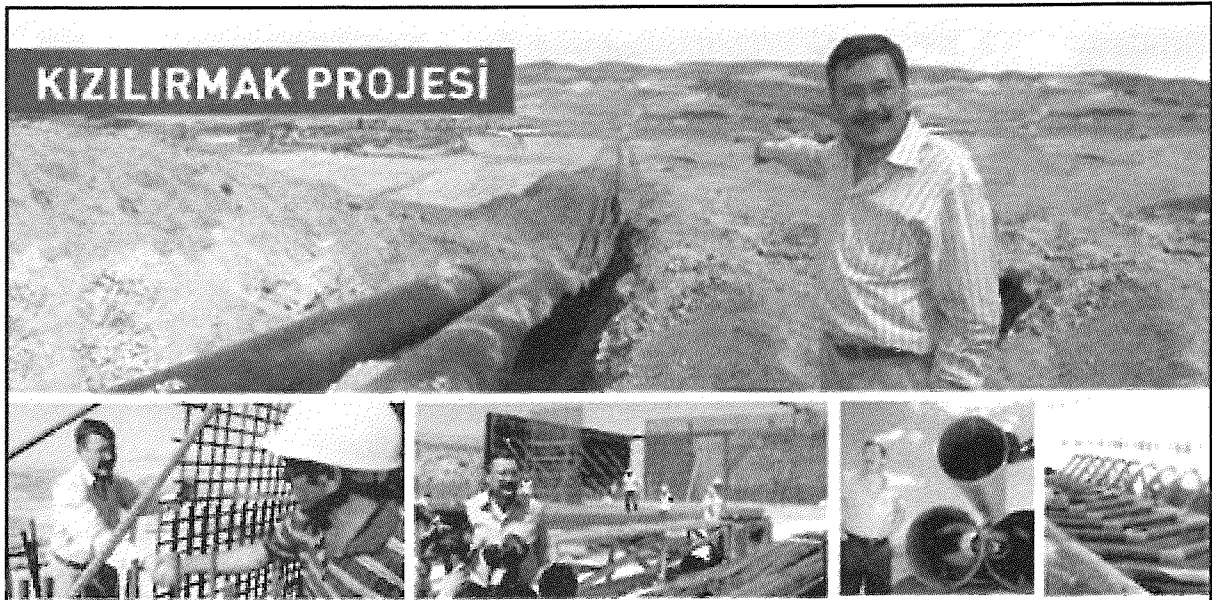
Kızılırmak'tan hamsu, Kesikköprü baraj gölünün batı kıyısında inşa edilen su alma yapısından alınmaktadır. 1966 yılında işletmeye alınan Kesikköprü barajı enerji amaçlı olup, kurulu gücü 76 MW ve yıllık ortalama elektrik enerjisi üretim değeri 250 GWh'tir.

Projenin Ana Bileşenleri: İletim Hatları

İsale hattı toplam uzunluğu: 128 290 metre
(üç hat birlikte döşendi; toplam
 $128\,290 \times 3 = 384\,870$ metre)

Döşenen boru hatların cins ve boyları:

Ø 1600 mm Çelik Boru 139 280 metre
Ø 1400 mm Çelik Boru 43 200 metre
Ø 1600 mm CTP Boru 186 750 metre (16 ATU)
Ø 1600 mm CTP Boru 15 560 metre (25 ATU)

Pompa İstasyonları

Pompa İstasyonu	Debi (l/s)	Basma Yüksekliği (m)	Basma Kotları (m)	Pompa Sayısı
P1	500	151	784.50 - 930.00	3x6 + 4 = 22
P2	1000	135	902.05 - 1025.85	3x3 + 2 = 11
P3	1000	125	1025.85 - 1142.00	3x3 + 2 = 11
P4	1000	125	1142.00 - 1260.50	3x3 + 2 = 11
P5	1000	140	1114.00 - 1254.00	3x3 + 2 = 11
TOPLAM		676	616	66

Depolar

Depo No	Hacim (m ³)
D1	30 000
D2	30 000
D3	15 000
D4	15 000
D5	30 000
D6	7 500
D7	7 500
D8	30 000
D9	30 000
D10	7 500
Toplam	202 500

Kızılırmak'tan Su Getirme Projesinin Sorunları

I- Mevcut Sistemle Uyumu Yönünden

Ankara'nın mevcut içmesuyu sistemi, ham suyun kuzey/kuzeybatı yönünde yer alan kaynaklardan getirilmesi doğrultusunda planlanmış ve uygulamaya konmuştur. Ankara içmesuyu sisteminin kilit yapısı olan İvedik arıtma tesisi de kentin kuzeyinde yer almaktadır. Ana dağıtım hatları,

depolar, içmesuyu şebekesi bu yerleşime uygun olarak konuşlandırılmıştır. Kentin güneyinden gelecek kalitesi içmesuyuna uygun olmayan Kızılırmak Projesinin mevcut sistemle ve fiziki yerleşimiyle ciddi teknik uyumsuzluklar doğurduğu açıktır. Bu nedenle, Kesikköprü – Ankara arasında yaklaşık 85 kilometre mesafe bulunmasına ve kentin güney yamaçlarında Kızılırmak suyunu uygun bir biçimde arıtacak yeni bir arıtma tesisine gerek duyulmasına rağmen Kızılırmak hattı yaklaşık 45 kilometre daha uzatılarak kentin kuzeyindeki İvedik arıtma tesislerine ulaştırılmıştır.

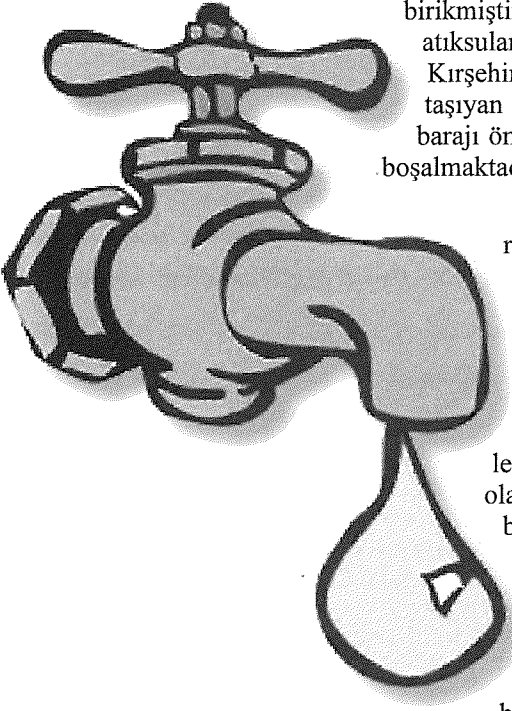
II- Planlama Yönünden

“Ankara Kenti İçme, Kullanma ve Endüstri Suyu Temini Master Planı” 40 yılı aşkın bir süredir kademeli olarak planda öngörülen proje uygulamaları sürdürülmüştür. 2030 yılına kadar Ankara'nın su ihtiyacını karşılamayı amaçlayan planın son aşaması olan Gerede Sistemi Büyükşehir Belediyesinin aldığı kararla 10 yıl kadar ötelenmiş ve yerine Kızılırmak'tan Ankara'ya su getirme projesi gerçekleştirilmiştir! Oysa, Master Plan'da Kızılırmak seçeneği de incelenmiş ve plan dönemi sonuna kadar Kızılırmak'tan yararlanılması çeşitli teknik ve ekonomik yönlerden uygun bulunmamıştır.

III- Kirlilik ve Hamsu Kalitesi Yönünden

Sivas ilinden başlayarak yukarı Kızılırmak havzasındaki tüm kirlilik yükleri uzun yıllar boyunca Kesikköprü barajının akış-yukarısında bulunan Hirfanlı baraj gölünde

2030 yılına kadar Ankara'nın su ihtiyacını karşılamayı amaçlayan planın son aşaması olan Gerede Sistemi Büyükşehir Belediyesinin aldığı kararla 10 yıl kadar ötelenmiş ve yerine Kızılırmak'tan Ankara'ya su getirme projesi gerçekleştirilmiştir!

birikmiştir. Kayseri kentinin tüm atıksularını taşıyan Karasu ile Kırşehir kentinin atıksularını taşıyan Kırşehir çayı Hirfanlı barajı öncesi Kızılırmak nehrine boşalmaktadır.

Hirfanlı ve Kesikköprü baraj göllerinin dip çamurunda başta demir ve mangan olmak üzere kurşun, çinko, kadmiyum, krom ve bakır gibi ağır metallerin yanı sıra özellikle ötrofikasyona neden olan fosfor yüksek oranda bulunmaktadır. Bunlar aynı zamanda akışa geçen Kızılırmak nehri suyunda da -her yıl giderek artan miktarlarda- önemli ölçüde bulunmaktadır.

Kızılırmak nehrinin doğal yapısından kaynaklanan sertlik, sülfat ve klorür değerleri çok yüksektir. Özellikle sertlik ve sülfat, içme ve kullanma suyu açısından çok önemli olup, ileri arıtma teknikleri kullanılmadan içmesuyu standartları değerlerine düşürülmesi mümkün değildir. İvedik'teki mevcut arıtma tesisi, Kızılırmak nehri suyunda bulunan sertlik, sülfat, demir, mangan, fosfor, diğer ağır metaller ile tat ve kokuyu içmesuyu standartlarına uygun olarak arıtacak sistem, süreç ve teknolojiye sahip değildir. Adı geçen bu kirlilik parametreleri için özel arıtma sistem, yöntem ve süreçlerinin yapımı gerekmektedir. Ayrıca, söz konusu ek arıtma birimlerinin yapım, işletme, bakım, yenileme ve enerji giderleri mevcut arıtma tesisine oranla çok daha yüksek bulunmaktadır.

Hirfanlı ve Kesikköprü baraj göllerinde, sulara hoş olmayan tat ve koku veren, ayrıca arıtma tesislerinde filtreleri tıkayan özelliklere sahip bazı alg türleri (Bacillariophyceae gibi) yoğun olarak bulunmaktadır. (Tat ve kokunun giderilmesi ek arıtmayı -aktif karbon uygulamasını- gerektirmektedir). Ayrıca, Hirfanlı ve Kesikköprü baraj gölü sularının mikrobiyolojik parametreler yönünden de içmesuyu olarak doğrudan kullanılamayacak kalitede olduğu bilinmektedir.

Kızılırmak nehrinin doğal yapısından kaynaklanan sertlik, sülfat ve klorür değerleri çok yüksektir. Özellikle sertlik ve sülfat, içme ve kullanma suyu açısından çok önemli olup, ileri arıtma teknikleri kullanılmadan içmesuyu standartları değerlerine düşürülmesi mümkün değildir.

Bir başka değinilmesi gereken önemli bir nokta da, Hirfanlı ve Kesikköprü baraj gölleri altında biriken dip çamurda yukarıda sıralanan ağır metallerin gerek miktar ve gerekse derişim olarak giderek artmasıdır. Ölü hacimlerini neredeyse bütünüyle dolduran dip çamurunda biriken kirlletici unsurlar ve ağır metallerin akışa geçen suya karışmaya başlaması, baraj göllerine gelen suya oranla çıkan suyun kalitesini daha da bozmakta ve kirlletmektedir.

IV- Enerji Kayıp ve Giderleri

Yönünden

Halen Kızılırmak nehri üzerinde bulunan baraj ve hidroelektrik santrallerinde (Kesikköprü, Kapulukaya, Hamzalı, Obruk, Kargı, Boyabat, Altinkaya, Derbent ile bu barajlar arasında özel sektörce yapımı planlanan çeşitli HES'ler) üretilen/üretilecek elektrik enerjisinde ciddi kayıplar meydana gelecektir. Bir başka anlatımla, Kızılırmak nehrinden kademeli olarak yılda yaklaşık toplam 500 milyon metreküp suyun Ankara içmesuyu için alınması, (Kızılırmak Karadeniz'e dökülene kadar) akışaşağısındaki hidroelektrik santrallerden çok daha az enerji üretilmesine neden olacaktır. Dolayısı ile bu projeyle hem büyük miktarda elektrik enerjisine ihtiyaç duyulacak, hem de mevcut hidroelektrik santrallerden üretilen elektrik enerjisinde ciddi kayıp oluşacaktır.

Yaklaşık bir hesaplamayla; Kesikköprü ve akışaşağısındaki mevcut ve potansiyel HES'lerden elektrik üretiminde Kızılırmak'tan birinci kademede yılda 170 milyon metreküp su çekildiğinde 320 GWh; son kademede yılda toplam 500 milyon metreküp su çekildiğinde ise yılda yaklaşık 930 GWh azalma olacaktır.

Bunun yanı sıra, Kızılırmak'tan Ankara'ya pompaj için elektrik tüketimi ise, yılda 170 milyon metreküp su çekildiğinde 440 GWh; yılda 500 milyon metreküp su çekildiğinde ise 1300 GWh'i bulacaktır.

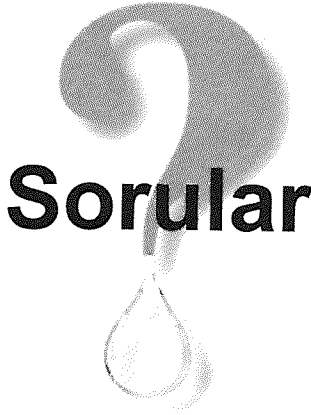
V- Yerel Yönetimin Karar Alma

Süreci ve Uygulamaları Yönünden

Gerek 1969 Master Planında, gerekse DSİ tarafından 1980'lerin sonlarında ve 2001 yılında Ankara'nın uzun dönem-

li içmesuyu kaynakları yeniden incelenip değerlendirildiğinde, Kızılırmak nehri 2030'lu yıllara kadar Ankara'nın içmesuyu kaynağı olarak ekonomik ve teknik nedenlerden dolayı düşünülmemiş ve gündeme alınmamıştır.

Bugün için Ankara'ya Kızılırmak'tan içmesuyu getirilmesi, kademelendirme ilkesine aykırı olarak üç ayrı paralel hattın aynı anda yapımı, günümüz teknik bilgisine, bilimsel ve rasyonel yaklaşıma, ekonomik ölçütlere ters düşen bir büyük olumsuz örnek olarak mühendislik tarihinde yerini almış bulunmaktadır. Öte yandan, böylesi tartışmalı bir yatırımın sonunda şu an için harmanlanarak zaman zaman kente verilen, içmesuyu standartlarını birçok yönden karşılamayan ve halk sağlığı açısından risk taşıyan Kızılırmak'tan Ankara'ya su getirme projesi yerel yönetimin kentsel teknik alt-yapı uygulamaları açısından ders alınması gereken bir eserdir.

-Kesikköprü - İvedik arasında yapımı yaklaşık dört yıl önce tamamlanan ve Ankara'ya Kızılırmak suyunu aktaran proje kapsamındaki boru hatlarının, özel parçaların, pompa istasyonlarının, elektrik ve makine aksamının, enerji nakil hatlarının, depoların, enerji kırıcıların, vanaların, tahliye ve vantuzların 'kesin kabulü' yapılmış mıdır?

-Kızılırmak'tan Ankara'ya su getirme projesinin bugünkü fiyatlarla maliyeti ne olmuştur?

-Bu maliyet içerisinde, ihaleli işlere yapılan ödemelerin, emanet usulü yaptırılan işlerin ve satın almaların tutarları nedir?

-Proje uygulaması öncesi işin keşfi nedir, yatırım süresince keşif artışı verilmiş

midir, kesin kabulü yapılan iş kalemlerinin gerçek maliyeti ne olmuştur?

-Hattı geçtiği arazilerin, depo ve pompa istasyonlarının yer aldığı alanların kamulaştırılması yapılmış mıdır? Bunlar için ne kadar ödemede bulunulmuştur? İdarenin kamulaştırmalar bağlamında borcu bulunmakta mıdır?

-Kızılırmak'tan Ankara'ya su getirme projesi ile Ankara'nın 50 yıllık su ihtiyacının çözüldüğü ve kentte bir daha su sıkıntısının yaşanmayacağını muştulayan yerel yönetimin, neden geçtiğimiz yıl Gerede Sistemine de onay vererek ihalesinin yapılması yönünde DSI'yi tekrar yetkilendirilmiştir?

-Bu karar, hangi teknik ve planlama anlayışı ile alınmış, ne gibi kriterlere göre gerekçelendirilmiştir?

-Hattın geçtiği arazide toprak kalitesinin asidik karakter taşıdığı bilinmesine rağmen, neden 'katodik koruma' önlemleri zamanında alınmamıştır?

-Aynı anda birbirlerine paralel döşenen üç hat neden birbirlerine çok yakın olarak geçirilmiştir? Bir hatta meydana gelen arıza ya da 'patlama' diğer hatlara da zarar vereceği neden önceden değerlendirilip kuralına uygun döşenmemiştir?

-Bugüne kadar olan uygulamalarda içmesuyu hamsu hattı üzerinde ara depo yapımı söz konusu olmazken bu proje kapsamında toplam hacimleri 200 bin metreküpü aşan on adet depo hangi mühendislik bilgisine ve deneyimine göre inşa edilmiştir?

-Söz konusu depolar, 'su tutucu betonarme yapılar teknik şartnamesi'ne uygun olarak yapılmış mıdır? Aradan geçen yaklaşık dört yıl süresinde adı geçen depolarda su kayıpları ne mertebededir? Depolarda oturmalar, çatlamalar saptanmış mıdır?

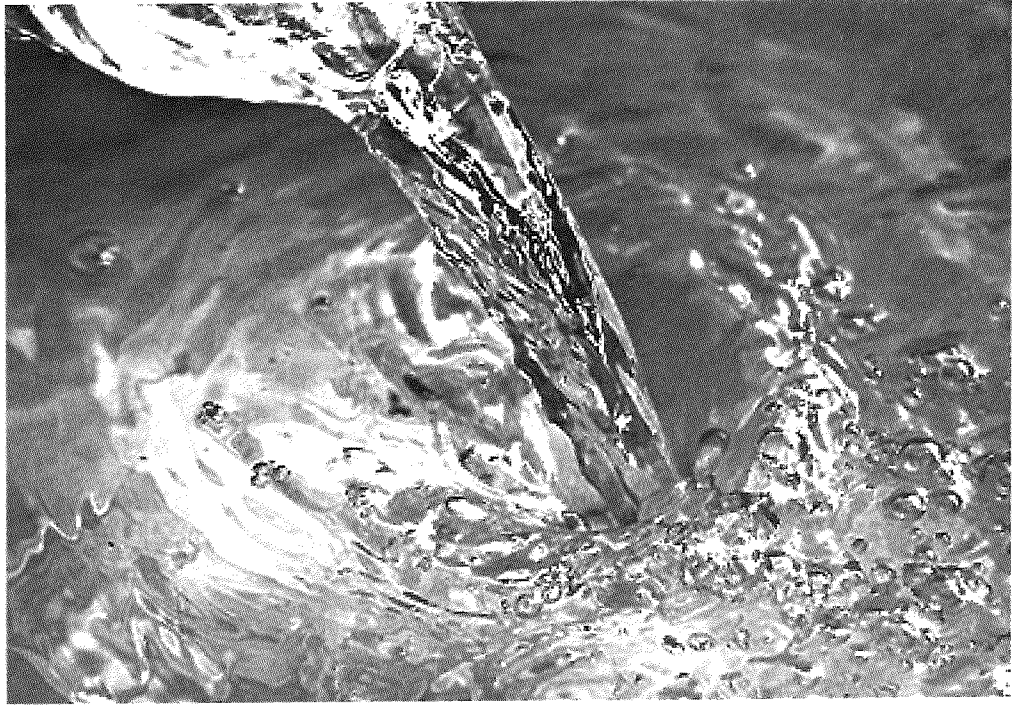
-Hat boyunca yapılan 5 ayrı pompa istasyonlarındaki pompa gruplarında sorun var mıdır? Çökmeler, oturmalar olmuş mudur?

-Hattın işletmeye alınmasından sonra, borularda kaç kez arıza yaşanmış ve patlama olmuştur?

-Kızılırmak'tan Ankara'ya su getirme projesi işletmeye alındıktan sonra günümü-

Böylesi tartışmalı bir yatırımın sonunda şu an için harmanlanarak zaman zaman kente verilen, içmesuyu standartlarını birçok yönden karşılamayan ve halk sağlığı açısından risk taşıyan Kızılırmak'tan Ankara'ya su getirme projesi yerel yönetimin kentsel teknik altyapı uygulamaları açısından ders alınması gereken bir eserdir.

Kızılırmak'tan Ankara'ya su getirme projesi için yapılan yatırımlar ile çok kısa sürelerle de olsa işletilmesi için yapılan harcamaların tutarı, Ankara'nın acil trafik sorununu çözecek önemli bir bileşen olan metro ağı kapsamındaki yaklaşık % 70 fiziki gerçekleşmesi sağlanmış Kızılay Çayyolu Metro hattının tamamlanmasına ve yıllar önce işletmeye alınmasına yetecek düzeyde değil midir?

ze kadar İvedik Arıtma Tesisine toplam kaç milyon metreküp hamsu pompalanmıştır?

-Pompalanan hamsu için ne kadar elektrik enerjisi tüketilmiş ve bu harcanan elektrik için kaç milyon TL tahakkuk etmiştir? Söz konusu elektrik faturası yerel yönetimce elektrik dağıtım şirketine ödenmiş midir? Bu gider ile ilgili ASKİ'nin borcu bulunmakta mıdır?

-Hamsu kalitesinin boru hattı boyunca yer alan özel parçalara, vanalara, pompa gruplarına herhangi bir olumsuz etkisi olmuş mudur? Boru hattında ve adı geçen mekanik ve elektrik aksamda meydana gelen arızalar, onarımlar ve yenilemeler için ne kadar ek harcamalarda bulunulmuştur?

-Çelik borular döşenirken yapılan kaynaklarda gerekli olan radyoskopik testler yapılmış mıdır? Aradan geçen zaman içinde çelik borularda ve ek yerlerindeki korozyonun olumsuz etkileri gözlenmiş midir?

-Su alma yapısı, pompa istasyonları, depolar ve 130 km'yi bulan hattın güvenliği sağlanmakta mıdır? Çalıştırılmayan bu hatta kaç eleman istihdam edilmektedir? Bunlara yapılan ödemelerin yıllık toplamı nedir?

sürelerle de olsa işletilmesi için yapılan harcamaların tutarı, Ankara'nın acil trafik sorununu çözecek önemli bir bileşen olan metro ağı kapsamındaki yaklaşık % 70 fiziki gerçekleşmesi sağlanmış Kızılay – Çayyolu Metro hattının tamamlanmasına ve yıllar önce işletmeye alınmasına yetecek düzeyde değil midir?

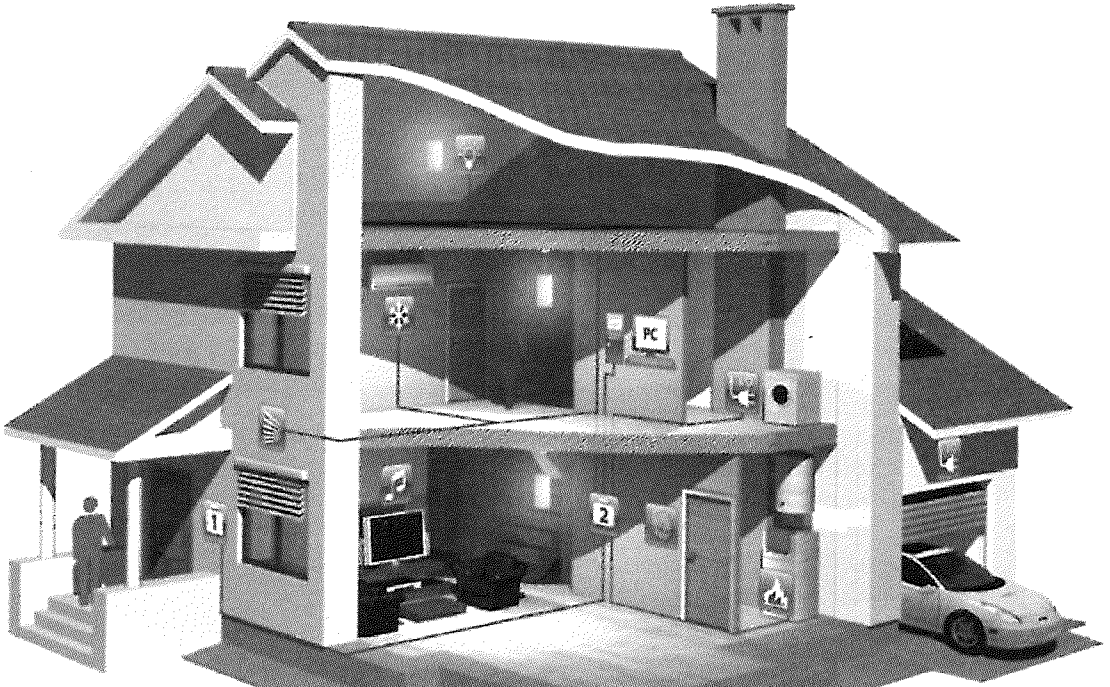
2004 yılı başında Gerede Sistemi yapımının dış kredi ile gerçekleştirilmesi yönünde uzun çalışmalar sonucunda Japon kredi kuruluşu olan JBIC ile mutabakat sağlanmış ve 12 Mart 2004 tarihinde Hazine Müsteşarlığında söz konusu kredi anlaşmasının imzalanması için tüm hazırlıklar tamamlanmışken Sayın Büyükşehir Belediye Başkanı "DSİ'nin Gerede Sistemi Projesi'ne ihtiyacımız yok, ayrıca Gerede Projesi'nin işletme gideri fazla, Ankara'ya uzun yıllar yetecek suyumuz var, önceliğimiz metro yatırımdır..." dememiş midir? Peki, yedi yıl önce gündemden düşürülen Gerede Sisteminin yeniden gündeme alınıp geçtiğimiz yıl inşaatına başlanmasının gerekçesi nedir?

Belleğimizde, bilinçaltına aktarılma aşamasına gelmek üzere olan bir söylemi yineleyerek ucu açık bir soru ile bağlayalım;

Sonuç

Kızılırmak'tan Ankara'ya su getirme projesi için yapılan yatırımlar ile çok kısa

"KIZILIRMAK SUYU UNUTULDU MU?"

KAT MÜLKİYETİNDE BAĞIMSIZ BÖLÜM, BAĞIMSIZ BÖLÜM İLAVESİ, ORTAK YARARLANMAYA TAHSİS EDİLEN BAĞIMSIZ BÖLÜMLERİN TESCİLİ

Gürsel Öcal DÖRTGÖZ *

KAT MÜLKİYETİNDE BAĞIMSIZ BÖLÜM KAVRAMI

1) Bağımsız Bölüm Nedir?

Tamamlanmış bir yapının kat, daire, iş bürosu, dükkan, mağaza, mahzen, depo gibi bölümlerinden ayrı ayrı ve başlı başına kullanılmaya elverişli olanlarına bağımsız bölüm denir (KMK.1).

2) Bağımsız Bölüm Türleri

Kat Mülkiyeti Kanununun 1. maddesinde nerelerin bağımsız bölüm sayılacağı tek tek sayılmıştır. Buna göre, kat, daire, iş bürosu, dükkan, mağaza, mahzen, depo nitelikli yerler bağımsız bölüm olarak tapuya tescil edilebilir. Ancak kanun bunları sınırlayıcı olarak değil örnekleyici olarak

saymıştır. Bunun için "...gibi..." tabirini kullanmıştır. Başlı başına kullanılmaya elverişli her bölüm bağımsız bölüm olarak tapuya tescil edilebilir.

3) Bağımsız Bölüm Üzerindeki Mülkiyet Hakkının Durumu

Kat mülkiyeti paylı (müşterek) mülkiyet esasına dayanır. Anagayrimenkul, ortak yerler ve anayapı üzerindeki mülkiyet türü paylı mülkiyettir. Ancak bağımsız bölümler üzerindeki mülkiyet müstakil mülkiyet esasına dayanır. Yani kat mülkiyetinde aynı anda hem paylı mülkiyeti hem de müstakil mülkiyeti görmek mümkündür.

İster kat irtifakında ister kat mülkiyetinde olsun bağımsız bölüm tapuya tescil edilince ayrı bir gayrimenkul niteliği kazanır. Bu yüzden kat mülkiyeti kütüğünde ayrı bir

* Tapu ve Kadastro Başmüfettişi (Hukukçu)

sayfaya tescil edilir. Bağımsız bölümler her türlü tapu işlemine konu edilebilir. Kendisine arsa payı ayrılmış her bir bölüm artık anagayrimenkulden bağımsızdır.

Bağımsız bölüm üzerinde anagayrimenkulden ayrı bir mülkiyet hakkı vardır. Anagayrimenkuldeki bir hissedar bu bir bağımsız bölümün müstakil maliki sayılır.

Ancak her bir bağımsız bölümün tek kişiye ait olması da şart değildir. Bir bağımsız bölüme birden çok kimse de malik olabilir. Daha kat irtifakı kurulurken bağımsız bölüm birden çok kişiye tahsis edilebilir. Bağımsız bölüm birden çok kişiye hisseli olarak satılabilir. Miras yolu ile birden çok kişi bağımsız bölüme sahip olabilir.

4) Bağımsız Bölüm Üzerinde Bağdaşmayan Haklar Kurulamaz

Bağımsız bölüm üzerinde kat mülkiyeti ve diğer kat maliklerinin haklarıyla bağdaşması mümkün olmayan irtifaklar kurulamaz (KMK.6). Örneğin bağımsız bölümler üzerinde üst hakkı kurulması mümkün değildir. Çünkü üst hakkı kat mülkiyeti veya kat irtifakı ile bağdaşmayan bir haktır.

Kural olarak bir bağımsız bölüm üzerinde gayrimenkuller üzerinde kurulabilen her türlü hak ve mükellefiyet kurulabilir. Bunun tek sınırı buradadır. Kurulacak hak veya mükellefiyetin kat mülkiyetiyle ve kat maliklerinin haklarıyla bağdaşmasıdır. Bağdaşmayacak haklar kurulamaz. Bağdaşmayacağı akla gelebilen tek hak da üst hakkıdır.

5) Bağımsız Bölümlerle Arsa Payı Arasındaki Bağlantı (KMK.5).

a) Aradaki Bağlantı ve Tasarruf

Kat mülkiyetinin başkasına devri veya miras yoluyla geçmesi halinde, ona bağlı arsa payı da birlikte geçer. Arsa payının bağımsız bölümden ayrı olarak tasarruf edilmesi mümkün değildir. Yine bağımsız bölüm de arsa payından ayrılamaz. Ayrı olarak tasarruflara konu edilemez. Arsa payı ile bağımsız bölüm ayrılmaz bir bütündür. Bir kat maliki arsa payını satın bağımsız bölümü uhdesinde (üzerinde) tutamaz, ya da bağımsız bölümü satın arsa payını satmaktan kaçınmaz.

Arsa payı, kat mülkiyetinden veya kat irtifakından ayrı olarak devredilemeyeceği gibi, miras yoluyla da geçmez ve başka bir hakla kayıtlanamaz. Sadece arsa payının veya sadece bağımsız bölümün ipotek edilmesi de mümkün değildir. Yapılan her tasarruf bu ikisini birlikte kapsayacaktır.

b) Açıkta Arsa Payı Bırakılamaz, Fazla Arsa Payı Verilemez

Anagayrimenkulde, kat mülkiyetine bağlanmamış veya lehine kat irtifakı kurulmamış arsa payı bırakılamaz. Boşta, açıkta arsa payının kalmaması gerekir. Tapu sicil müdürlüğü listeyi dikkatlice kontrol ederek açıkta arsa payı kalmamış olduğunu kontrol edecektir. Açıkta arsa payı varsa kat irtifakının veya kat mülkiyetinin tescili mümkün değildir.

Fazla arsa payı da verilemez. Anagayrimenkul kaç pay itibar edildi ise bağımsız bölümlerin tümüne verilen arsa paylarının toplamı itibar edilen paydayı geçmeyecektir. Payların toplamı ile payda mutlaka birbirine eşit olacak ve tescil buna göre yapılacaktır.

c) Takyidatlar Arsa Payını da Kayıtlar

Kat mülkiyetini kayıtlayan haklar, kendiliğinden arsa payını da kayıtlar. Yani bağımsız bölüm üzerine işlenmiş bir şerh, beyan, rehin veya irtifak hakkı kendiliğinden arsa payını da kısıtlar. Örneğin, bağımsız bölüm haczedilmişse arsa payı da hacizli sayılır.

Anagayrimenkulde kat mülkiyetinin kurulmasından önce o gayrimenkulün kütükteki sayfasına tescil veya şerh edilmiş olan haklar kat mülkiyetini de, kaide olarak arsa payı oranında, kendiliğinden kayıtlar (KMK.5).

6) Bağımsız Bölümlerle Eklentiler Arasındaki Bağlantı

Bir bağımsız bölümün dışında olup, doğrudan doğruya o bölüme tahsis edilmiş olan kömürlük, su deposu, garaj, elektrik, havagazı veya su saati yuvaları, tuvalet gibi eklentiler, ait olduğu bağımsız bölümün bütünüleyici parçası sayılır ve o bölümün maliki, eklentilerin de tek başına maliki olur.

Bağımsız bölümlerin başkasına devri, kayıtlanması veya kiralanması halinde, eklentiler ve ortak yerler de kendiliğinden

Bir bağımsız bölümün dışında olup, doğrudan doğruya o bölüme tahsis edilmiş olan kömürlük, su deposu, garaj, elektrik, havagazı veya su saati yuvaları, tuvalet gibi eklentiler, ait olduğu bağımsız bölümün bütünüleyici parçası sayılır ve o bölümün maliki, eklentilerin de tek başına maliki olur.

devredilmiş, kayıtlanmış veya kiralanmış olur (KMK.6).

Zaten bu yüzden anagayrimenkulün kapatılan sayfasında evvelce mevcut olan haklar bağımsız bölümlerin kat mülkiyeti kütüğündeki sayfasına aynen aktarılmaktadır (KMK.13).

7) Bağımsız Bölümlerle Ortak Yerler Arasındaki Bağlantı

Bağımsız bölüme sahip olan kimse doğrudan ortak yerler üzerindeki kullanma hakkına da sahip olur. Bir bağımsız bölüm sahibinin ortak yerden yararlanmasını yasaklamak mümkün değildir. Bir bağımsız bölümü kira, intifa, süka gibi haklara istinaden kullanan apartman sakinlerinin de ortak yerlerden yararlanma hakkı vardır.

Ortak yerlerden yararlanma konusunda bağımsız bölümün küçük veya büyük, arsa payının az veya çok olmasının bir önemi yoktur. Her bağımsız bölüm sahibi veya kullananı ortak yerlerden yararlanabilir.

8) Büyük Bağımsız Bölüme Az Arsa Payı Verilebilir mi?

Kat mülkiyeti ya da kat irtifakı kurulurken arsa paylarının bağımsız bölümlerin yüzölçümleri ile orantılı dağıtılması gerekmez. Dağıtım değerle orantılı olacaktır. Bazen küçük olan bağımsız bölüm cephesinden, konumundan dolayı daha değerli olabilir. Aynı büyüklükte olmasına rağmen iki bağımsız bölümün arsa payları farklı belirlenebilir. Hatta daha büyük olan bağımsız bölümün arsa payı diğerlerinden az verilebilir. Ancak arsa payının bağımsız bölümlerin değerleri ile orantılı olması gerekir. Bu değerlerin belirlenmesine tapu sicil müdürlüğünün müdahale yetkisi yoktur.

Kurulmuş bir kat mülkiyetinde bağımsız bölüm malikleri arsa paylarının adaletsiz olduğu kanaatinde iseler, oybirliği ile karar vererek arsa paylarını değiştirebilirler. Bir kısım kat malikleri buna yanaşmazsa, değişikliği isteyenlerin mahkemede arsa payı tashihi davası açmaları gerekir.

9) Bağımsız Bölümün İfrazı (Ayrılması)

a) Kat Malikinin Talebiyle İfraz

Bağımsız bölümün ifrazı mümkündür. Bir bağımsız bölüm birden çok parçalara

ayrılarak yeni bağımsız bölümler oluşturulabilir. Bilindiği gibi arazilerin ifrazında ayırmayı uygun gören belediye encümen kararı aranmaktadır. Bağımsız bölümün ifrazı için encümen kararı aramaya gerek yoktur. İfraz için belediyece onaylı tadilat projesi ve yeni oluşan bağımsız bölümlere ait yapı kullanma izin belgesinin ibrazı gerekir. Bu tadilat projesi üzerinde yeni bağımsız bölümlerin değerleri ve arsa paylarını gösterir ek listenin hazırlanmış olması gerekir. Yeni bağımsız bölümlere ait yapı kullanma izin belgelerinin de tapu dairesine ibrazı gerekmektedir. İfraz için kadastro müdürlüğünce tescil bildirimi düzenlenmesine gerek yoktur.

Bağımsız bölümün ifrazı halinde bağımsız bölümün kayıtlı değeri üzerinden ifraz harcı alınır.

Yeni oluşan bağımsız bölümlerin vasfı önceki bağımsız bölümün vasfı olacaktır. Yapı kullanma izin belgesinde farklı bir sınıf gösterilmişse tescilden sonra cins değişikliği talebi ve harcı alınacaktır.

1) Bağımsız bölümün bölünmesi sonucu ana yapının dış yüzeyinde ve ortak yerlerinde değişiklik yapılmasını (örneğin kapı açılması gibi) gerektiren bir durumun bulunmaması halinde diğer bağımsız bölüm maliklerinin muvafakati aranmaksızın, sadece tadilat projesi ve yeni oluşan bağımsız bölümlere ait iskan raporu alınması yeterlidir.

Aksi halde, tüm maliklerin muvafakatiyle birlikte, tasdikli tadilat projesi, ilave bağımsız bölümlere ait iskan raporunun ibrazı gerekir (TKGM.23.12.1993 T.1812/89-5611 Sy.Talimat).

2) 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunun 19. maddesinin 2. fıkrası; "Kat maliklerinden biri, bütün kat maliklerinin imzası olmadıkça anagayrimenkulün ortak yerlerinde onarım ve tesisler, değişik renkte dış badana veya boya yaptıramaz. Kendi bağımsız bölümünde ise anayapıya zarar verecek nitelikte onarım tesis ve değişiklik yapamaz. Tavan, taban veya duvar ile birbirine bağlantılı bulunan bölümlerin bağlantılı yerlerinde, bu bölüm maliklerinin ortak rızası ile anayapıya zarar vermeyecek onarım, tesis ve değişiklik yapılabilir." Hükmündedir.

Bu nedenle, bir bağımsız bölümden anayapının dış yüzeyine tadilat yapılmak suretiyle iki veya daha fazla bağımsız bölüm

Bağımsız bölümün ifrazı için encümen kararı aramaya gerek yoktur. İfraz için belediyece onaylı tadilat projesi ve yeni oluşan bağımsız bölümlere ait yapı kullanma izin belgesinin ibrazı gerekir. Bu tadilat projesi üzerinde yeni bağımsız bölümlerin değerleri ve arsa paylarını gösterir ek listenin hazırlanmış olması gerekir.

oluşturulması durumunda tüm bağımsız bölüm maliklerinin muvafakatları aranılmalıdır (TKGM. 01.03.1995 T. 1812/12-817 Sy. Talimat).

Bağımsız bölümün ifrazı ortak yerlerde tadilatı gerektirmiyorsa diğer kat maliklerinin muvafakatını almaya gerek yoktur.

b) Mahkeme Kararı İle İfraz

Görülmekte olan bir dava nedeniyle mahkemece bağımsız bölümün ifrazına karar verilebilir. Ortaklığın giderilmesi davalarında, bağımsız bölüm imar mevzuatına göre ifraz edilebilir nitelikte ise mahkemece ifrazen taksime karar verilebilir. Mahkemece yaptırılan tadilat projesine göre başkaca bir belge aranmaksızın bağımsız bölümün ifrazı yapılabilir. Mahkeme kararında yeni bağımsız bölümlere ait arsa paylarının gösterilmiş olması gerekir. Gösterilmemişse kararın tavihi gerekir. Mahkeme tavihten kaçınırsa bağımsız bölümlerin yüzölçümlerine göre hisselendirme yapılabilir.

Bağımsız bölümün hükmen ifrazı halinde bağımsız bölümün kayıtlı değeri üzerinden ifraz harcı alınır.

İlgili Talimat: Mahkemesince tadilat projesinin ...kararın eki olarak tasdik edilmesi halinde, diğer bağımsız bölümlere ait arsa paylarında her hangi bir azalma veya çoğalma meydana gelmemişse, muvafakatlari aranmadan, yeni oluşan bağımsız bölümlere ait yapı kullanma izin belgesinin ibrazı ve istem belgesinde bağımsız bölümlerinin arsa payının belirtilmesi kaydıyla ek liste aranmadan kararın infaz edilmesi ve kat mülkiyeti tesisi esnasında düzenlenmiş listede hükmen oluşan yeni bağımsız bölümlerin son halini gösterir belirtmenin idarece yapılması gerekir (TKGM.20.8.1999 T.1812/181-1350 Sy.Talimat).

c) Bağımsız Bölümün İfraz-Tevhidinde Encümen Kararı Aranmaz

Kat irtifaklı veya kat mülkiyetine geçmiş bağımsız bölümlerin ayrılması veya birleştirilmesi için belediye encümeni kararı aramaya gerek yoktur. Zira böyle bir ayırma veya birleştirme için mimari projesinde tadilat yapılması gerekmekte ve bu tadilat zaten ilgili belediye tarafından onaylanmaktadır. İmar Kanununun 16. Maddesindeki; "... gayrimenkullerin re'sen veya müracaat üzerine tevhit ve ifrazı, ...belediye encümenlerince onaylanır..." ibaresinin sadece

arazi ve arsaların ayırma ve birleştirmesini kapsadığı düşünülmektedir.

Bu tür ayırma ve birleştirmeler için harita mühendisince harita yapılmasına da gerek yoktur. Mimari proje tadilatını, bir mimarın yapması gerekir.

Bağımsız Bölümlerin Birleştirilmesi

Bağımsız bölümlerin birleştirilmesi mümkündür. Yan yana veya üst üste bulunan bağımsız bölümler birleştirilebilir. Birleşen bağımsız bölümler daha büyük yeni bir bağımsız bölümü oluştururlar. Bilindiği gibi arazilerin birleştirilmesinde bu durumu uygun gören belediye encümen kararı aranmaktadır. Bağımsız bölümün birleştirilmesinde için encümen kararı aramaya gerek yoktur. Belediyece onaylı tadilat projesi ve yapı kullanma izin belgesinin ibrazı gerekir. Proje üzerinde yeni bağımsız bölümün arsa payının gösterilmiş olması lazımdır. Yeni bağımsız bölümün arsa payı birleşen bağımsız bölümlerin arsa paylarının toplamı olacaktır. Bağımsız bölümler birleştirilirken ortak yerlere bir zarar verilmeyecekse, ortak duvarlarla ilgili bir tadilat yapılmayacaksa kat maliklerinin muvafakatına gerek yoktur.

Yeni bağımsız bölümün vasfı yapı kullanma izin belgesindeki vasıf olacaktır. Bu vasıf birleşen eski bağımsız bölümlerin vasfından farklı ise cins değişikliği işleminin de yapılması gerekir. Birleşen bağımsız bölümlerin her ikisi de aynı vasıfta ise yeni bağımsız bölüm de aynı vasıfta tescil edilecektir. Birleşen bağımsız bölümlerden birisi mesken birisi dükkan ise yeni bağımsız bölümün vasfı yapı kullanma izin belgesine göre belirlenecektir. Yapı kullanma izin belgesinde vasıf "mesken" ya da "dükkan" ise cins değişikliği talebi alınmadan bu vasıf resen tescil edilecektir. Yapı kullanma izin belgesinde mesken ya da dükkan değil de bambaşka bir vasıf yazılmışsa cins değişikliği talebi ve harcı alınacaktır.

Bağımsız bölümlerin birleştirilmesine mahkemece de karar verilebilir. Birleştirme için kadastro müdürlüğünce tescil bildirimi düzenlenmesine gerek yoktur.

Bağımsız bölümlerin birleştirilmesi halinde birleşen bağımsız bölümlerin kayıtlı değerleri üzerinden birleştirme harcı alınır.

İlgili Talimat: Kanunun 19/2 maddesi gereğince, belediyeden alınacak tadilat pro-

Kat irtifaklı
veya kat
mülkiyetine
geçmiş
bağımsız
bölümlerin
ayrılması
veya
birleştirilmesi
için belediye
encümeni
kararı
aramaya
gerek yoktur.
Zira böyle bir
ayırma veya
birleştirme
için mimari
projesinde
tadilat
yapılması
gerekmekte
ve bu tadilat
zaten ilgili
belediye
tarafından
onaylan-
maktadır.

jesinde kat irtifaklı ve büro vasıflı (9,10,11 nolu bağımsız bölümlerin mesken halinde tasdik edilmesi halinde, sadece birleştirilecek bağımsız bölüm maliklerinin talebine istinaden (kat maliklerinin tamamının muvafakatı aranmadan) bürolara ait arsa payları tevhit edilerek, yeni bir listeye gerek olmaksızın, bağımsız bölüm numarasına (9,10,11) yazılmak suretiyle ve yönetim planı değişikliği yapılmaksızın tapu kütüğündeki büro olan vasfının "mesken" olarak tashih edilmesi mümkündür (TKGM.30.3.1992 T.1812/34-1335 Sy.Talimat).

11) Birden Çok Kat veya Bağımsız Bölümün Tek Bağımsız bölüm Olarak Tescili

Kat mülkiyeti kurulurken aynı katta birbirine bitişik bulunan aynı nevideki birden fazla bağımsız bölüm veya bir yapının otel, iş veya ticaret yeri gibi iktisadî açıdan veya kullanma bakımından bütünlük arz eden birden çok katı veya bölümü, kat mülkiyeti kütüğüne tek bağımsız bölüm olarak tescil edilebilir. Böyle bir tescilin yapılabilmesi için, buna uygun değişiklik projesinin ve yapı kullanma izin belgesinin Tapu Sicil Müdürlüğüne verilmiş olması gereklidir (KMK.11).

12) Otel İş veya Ticaret Yerlerinin Tek Bağımsız Bölüm Olarak Tescili

Aynı nevideki birden fazla bağımsız bölüm veya bir yapının otel, iş veya ticaret yeri gibi iktisadî açıdan veya kullanma bakımından bütünlük arz eden birden çok katı veya bölümü, kat mülkiyeti kütüğüne tek bağımsız bölüm olarak tescil edilebilir (KMK.11). Bu işlem daha kat irtifakı veya kat mülkiyeti yeni kurulurken yapılmasında fayda vardır. Sonradanda elbette yapılabilir. Kat irtifakı kurulduktan sonra kat irtifakının terkin ve yeniden tesisi yoluyla yapılır. Kat mülkiyetine geçilmişse bağımsız bölümlerin birleştirilmesi suretiyle yapılabilir.

Böyle bir tescilin yapılabilmesi için, buna uygun değişiklik projesinin ve yapı kullanma izin belgesinin Tapu Sicil Müdürlüğüne verilmiş olması gereklidir (KMK.11).

13) Bağımsız Bölümün Cins Değişikliği

Bağımsız bölümün cinsinin değiştirilmesi mümkündür. Mesken işyeri, işyeri

mesken yapılabilir. Bağımsız bölümün cins değişikliği halinde Harçlar Kanununa ekli (4) sayılı Tarifenin 13/c pozisyonu uyarınca tashih harcı alınır. Cins değişikliği için kadastro müdürlüğünce tescil bildirimi düzenlenmesine gerek yoktur.

Kat Mülkiyeti Kanununun 24. Maddesine göre, kat mülkiyeti kurulmuş bir binanın tapu kütüğünde mesken olarak gösterilen bağımsız bir bölümünde, kat malikleri kurulunun oybirliği ile vereceği kararla müsaade edilmedikçe işyeri açılmaz. Müsaade alınabilirse işyeri açılabilir.

Ancak kat malikleri kurulunun meskenin işyeri olarak kullanılmasına yönelik izin kararı ile bağımsız bölümün tapuda mesken olan cinsinin işyeri olarak değiştirilmesi mümkün değildir. Kat malikleri kurulunun oybirliği ile verdiği kararda açıkça tapuda cins değişikliğinin de yapılabileceği yazılı olmalıdır. Demek ki; tapu sicil müdürlüğünce,

Kat malikleri kurulunun oybirliği ile verdiği karar,

İşyeri olarak kullanılabileceğini gösterir yapı kullanma izin belgesi,

Proje tadilatı,

Alınarak bağımsız bölümün cinsi değiştirilebilir.

24. maddenin 1. Fıkrasında sayılan ve kurulması yasak olan hastane, dispanser, klinik, poliklinik, ecza laboratuvarı gibi müesseseler ancak bağımsız bölümün cins değişikliği yapıldıktan sonra kurulabilir.

İlgili Talimat: a) Kanunun 19/2 maddesi gereğince, belediyeden alınacak tadilat projesinde kat irtifaklı ve büro vasıflı (9,10,11 nolu bağımsız bölümlerin mesken halinde tasdik edilmesi halinde, sadece birleştirilecek bağımsız bölüm maliklerinin talebine istinaden (kat maliklerinin tamamının muvafakatı aranmadan) bürolara ait arsa payları tevhit edilerek, yeni bir listeye gerek olmaksızın, bağımsız bölüm numarasına (9,10,11) yazılmak suretiyle ve yönetim planı değişikliği yapılmaksızın tapu kütüğündeki büro olan vasfının "mesken" olarak tashih edilmesi mümkündür (TKGM.30.3.1992 T.1812/34-1335 Sy.Talimat).

b) Belediyece mimari projede bağımsız bölümün "depolu dükkan" vasfının "depolu fırın" olarak tasdik edilerek iskan ruhsa-

Kat mülkiyeti kurulurken aynı katta birbirine bitişik bulunan aynı nevideki birden fazla bağımsız bölüm veya bir yapının otel, iş veya ticaret yeri gibi iktisadî açıdan veya kullanma bakımından bütünlük arz eden birden çok katı veya bölümü, kat mülkiyeti kütüğüne tek bağımsız bölüm olarak tescil edilebilir.

Bir yerin mesken sayılabilmesi için her meskende bulunması gereken mutfak, banyo, tuvalet yatak odası gibi kısımların projesinde mevcut olması lazımdır. Buna karşın Balkon olması şart değildir.

Bağımsız bölümün mutlaka üstünün kapalı olması gerekmez. Tenis kortu, yüzme havuzu gibi üstü açık ancak başlı başına kullanılabilecek, işletilebilecek yerler bağımsız bölüm olabilir.

tı verilmiş bulunması ve arsa payında her hangi bir değişiklik olmaması halinde, kat irtifaklı bağımsız bölümün vasfının, "depolu fırın" olarak tashih edilmesi ve işlem sonucundan Medeni Kanunun 1019. maddesi gereğince diğer maliklere bilgi verilmesi gerekir (TKGM.20.9.1991 T.152-4 3555 Sy.Talimat).

14) Bağımsız Bölüm Olabilecek Yerler

a) Genel Açıklama

Anagayrimenkul veya ana yapıdaki her kısmın bağımsız bölüm olarak tapuya tescili mümkün değildir. Bir yerin bağımsız bölüm olabilmesi için o bölüme verilen vasa göre başlı başına kullanılmaya müsait olması gerekir. Örneğin vasfı mesken olan bir yerin mesken olarak kullanmaya uygun olması gerekir. Bir yerin mesken sayılabilmesi için her meskende bulunması gereken mutfak, banyo, tuvalet yatak odası gibi kısımların projesinde mevcut olması lazımdır. Buna karşın Balkon olması şart değildir. Mesken olabilecek yerin mesken olarak kullanmaya uygun bir yüzölçümüne sahip olması gerekir.

Dükkan vasfında tescil edilecek bir yerde ise meskende aranan bu kıstaslar aranmaz.

Depo vasfındaki bir yerin bağımsız bölüm olabilmesi için ticari bir depo olarak kendi başına işletilmeye uygun olması gerekir.

Bağımsız bölüm olamayacak yerlerin ortak yer olması veya eklenti olarak bağımsız bölüme bağlanması gerekir.

Tapu sicil müdürlüğü kat irtifakı kurulurken bağımsız bölüm olmayacak yerlere müdahale edebilir, maliklerle ihtilaf halinde belediyeden konu hakkında bilgi istenebilir. Kat mülkiyeti kurulurken ise tapu sicil müdürlüğünün bu hususa müdahale imkanı yoktur. Ayrı olarak yapı kullanma izin belgesi verilmiş her bölüm bağımsız bölüm olarak tescil edilebilir.

Bir yerin bağımsız bölüm olup olmadığını anlamak için kat mülkiyeti kütüğüne, mimari projesine ve proje üzerinde mevcut listeye bakılması lazımdır. Kendisine arsa payı ayrılmış her bölüm bağımsız bölüm sayılır.

Bağımsız bölümün mutlaka üstünün kapalı olması gerekmez. Tenis kortu, yüzme havuzu gibi üstü açık ancak başlı başına

kullanılabilecek, işletilebilecek yerler bağımsız bölüm olabilir.

Yönetim planı ile bağımsız bölüm oluşturulamaz.

b) Tenis Kortu Bağımsız Bölüm Olur

Yargıtay 5.Hukuk Dairesinin 16 Haziran 1981 gün ve E.4267 -K.6861 sayılı kararı ile, tenis kortunun dahi bağımsız bölüme konu olabileceğine karar verilmiştir (TKGM.15.4.1993 T.1811/2-1578 Sy.Talimat).

c) Tuvalet Bağımsız Bölüm Olur

Kat Mülkiyeti Kanununun 4. maddesinde tuvalet ortak yerlerden sayılmış ise de; başlı başına kullanılmaya elverişli, umuma açık olarak ticari maksatlı işletilecek tuvaletlerin bağımsız bölüm olarak tapuya tescilinde sakınca yoktur. Bu yerlerin mimari projede tuvalet (WC) olarak gösterilmesi ve bir arsa payı ayrılması gerekir.

d) Yüzme Havuzunun Bağımsız Bölüm Konu Edilmesi

634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanununun 1. maddesi; Tamamlanmış bir yapının kat, daire, iş bürosu, dükkan, mağaza, mahzen, depo gibi bölümlerinden ayrı ayrı ve başlı başına kullanılmaya elverişli olanları üzerinde, o gayrimenkulün maliki veya ortak malikleri tarafından bu kanun hükümlerine göre, bağımsız mülkiyet hakları kurulabilir, hükmünü içermektedir.

Görüldüğü üzere Kat Mülkiyeti Kanununun 1. maddesinde başlı başına kullanılmaya elverişli bulunan bağımsız bölümlerin niteliğine bir sınırlama getirilmemiş olduğundan, bağımsız bölüm vasıfları sadece daire, dükkân, mağaza, mahzen ve depodan ibaret olmayıp, maddede sözü geçen "gibi" kelimesinden bu nitelikleri taşıyan yerlerin, dolayısıyla belediyece tasdikli projesinde bağımsız bölüm numarası verilip, arsa payı ayrılmış olması koşuluyla başlı başına kullanılmaya elverişli yüzme havuzunun da bağımsız bölüm olarak kat mülkiyetine konu edilmesi mümkündür.

Nitekim Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 16 Haziran 1981 gün ve E. 4267-K. 6861 sayılı kararı ile, tenis kortunun dahi bağımsız bölüme konu olabileceğine karar verilmiştir (TKGM. 15.4.1993 T. 1578 sy. Talimat).

e) Pansiyon Olarak Kat Mülkiyeti Kurulabilir

1) Konut yapı kooperatifinin ana sözleşmesinde iş yeri nitelikli pansiyon vasıflı bağımsız bölümleri ortaklarına tahsis edebileceği hususlarının yer alması ve ticaret sicil belgesinde de bu hususun belirtilmesi halinde, kooperatif adına kayıtlı işyerlerinin ferdileşmeye konu edinmesi mümkündür (TKGM.17.5.1996 T.18021/138-2001 Sy.Talimat).

2) Yönetim planında aykırı hüküm bulunmadıkça, mesken olarak kayıtlı taşınmazın pansiyon olarak kullanılması kural olarak yasaya aykırı değildir. (Y.18.H.D., 18.6.1996 gün,1996/5104 E.,1996/6223K)

3) Davalının mesken olarak malik bulunduğu bağımsız bölümünü pansiyon olarak başkasına kiraya vermesinde kanuni bir engel bulunmadığı cihetle, davanın reddine dair verilen karar neticesi itibariyle doğrudur (5. HD. 17.1.1974 E. 973/18489 , K. 191).

4) Taşınmaz malın her katının ayrı ayrı bağımsız pansiyon olarak kullanıp kullanılamayacağını ilgili belediyeden yazılı olarak sorulması ve belediyece müspet cevap verilmesi halinde, tüm belgelerin ibrazıyla kat irtifakı tesisi gerekir. (TKGM. İzmir Bölge Md.ne 4.3.1991 tarih 100-1811/17-916 sayılı yazısı).

f) Otel Olarak Kat Mülkiyeti Kurulması

Altı katlı bir binanın alt katının dükkan üst katlarının ise otel yapılmak istenmesi halinde; alt kattaki yere (1) bağımsız bölüm numarası verilerek dükkan vasfıyla, üstteki toplam 5 kat ile teras katın tamamına ise (2) nolu bağımsız bölüm numarası verilerek otel vasfıyla kat mülkiyeti kurulmasında bir sakınca yoktur.

15) Bağımsız Bölüm Malikinin Müsaade Mecburiyeti

a) Bağımsız Bölümdeki Hasar ve Bozukluğun Onarımına Müsaade,

Kat maliklerinden birinin bağımsız bölümünde veya bu bölümdeki tesislerde meydana gelen bir hasar veya bozukluğun onarımı veya giderilmesi veya tesislerin yeniden yapılması ile yapı güvenliğiyle ilgili olarak yapılması gerekli görülen teknik incelemeler için diğer bir bağımsız bölüme girmek gerekiyorsa, o bölümün maliki veya

o bölümde başka sıfatla oturanlar, giriş müsaadesi vermeye ve bölümde gerekli işlerin yapılmasına katlanmaya mecburdurlar (KMK.23).

b) Anagayrimenkuldeki Hasar ve Bozukluğun Onarımına Müsaade,

Anagayrimenkulün bir kısmının harap olması halinde, harap olan bağımsız bölüm ve eklentilerinin veya ortak yerlerin veya bağımsız bölümdeki tesislerin yeniden yapılması için, sağlam kalan bağımsız bölümlerin içinden veya dışından faydalanılması gerekiyorsa, o bölümlerin malikleri veya orada başka sıfatla oturanlar buna müsaade etmeye mecburdurlar (KMK.23).

c) Müsaade Yüzünden Uğranılacak Zararın Ödenmesi

Onarım için verilen müsaade yüzünden, kat maliklerinin veya orada başka sıfatla oturanların uğrayacakları zararı, lehine müsaade verilen bağımsız bölüm malikleri derhal ödemekle yükümlüdürler (KMK.23).

16) Bağımsız Bölümle İlgili Yasak İşler

a) Dispanser, Klinik, Poliklinik, Ecza Laboratuvarı Gibi Müesseseler Açılması

Anagayrimenkulün, kütükte mesken, iş veya ticaret yeri olarak gösterilen bağımsız bir bölümünde hastane, dispanser, klinik, poliklinik, ecza laboratuvarı gibi müesseseler kurulamaz; kat maliklerinin buna aykırı sözleşmeleri hükümsüzdür; dispanser, klinik, poliklinik niteliğinde olmayan muayenehaneler bu hükmün dışındadır (KMK.24).

b) Meskenin İşyeri Haline Getirilmesi, Eğlence ve Toplantı Yerleri Açılması

Anagayrimenkulün, kütükte mesken olarak gösterilen bağımsız bir bölümünde sinema, tiyatro, kahvehane, gazino, pavyon, bar, kulüp, dans salonu ve emsali gibi eğlence ve toplantı yerleri ve fırın, lokanta, pastane, süthane gibi gıda ve beslenme yerleri ve imalathane, boyahane, basımevi, dükkan, galeri ve çarşı gibi yerler, ancak kat malikleri kurulunun oybirliği ile vereceği kararla açılabilir (KMK.24).

17) Ortak Giderlerini Ödemeyen Bağımsız Bölüm Kanuni İpotek Konması

Kat malikinin borcu tahsil edilemezse, mahkemece tespit edilen borcunu ödeme-

Yönetim planında aykırı hüküm bulunmadıkça, mesken olarak kayıtlı taşınmazın pansiyon olarak kullanılması kural olarak yasaya aykırı değildir.

Taşınmaz malın her katının ayrı ayrı bağımsız pansiyon olarak kullanıp kullanılamayacağını ilgili belediyeden yazılı olarak sorulması ve belediyece müspet cevap verilmesi halinde, tüm belgelerin ibrazıyla kat irtifakı tesisi gerekir.

Kat maliki borçlarını ödemeye yanaşmazsa, alacak kiracıdan da tahsil edilemezse, yönetimin icra yolu ile takibe geçme hakkı vardır. Ancak bunun yanında yönetici veya kat maliklerinden biri dilerse mahkemeye başvurarak alacak miktarını mahkeme kanalıyla da tespit ettirebilir.

Hiç kat irtifakı kurulmayıp doğrudan kat mülkiyeti kurulacaksa, mimari proje ve listeden başka ilave bölümler için yapı kullanma izin belgesi ve yeni yönetim planının tapu dairesine verilmesi gerekir.

yen kat malikinin bağımsız bölümü üzerine, varsa yöneticinin yoksa kat maliklerinden birinin yazılı istemiyle bu borç tutarı için, diğer kat malikleri lehine kanuni ipotek hakkı tescil edilir.

Kat maliki borçlarını ödemeye yanaşmazsa, alacak kiracıdan da tahsil edilemezse, yönetimin icra yolu ile takibe geçme hakkı vardır. Ancak bunun yanında yönetici veya kat maliklerinden biri dilerse mahkemeye başvurarak alacak miktarını mahkeme kanalıyla da tespit ettirebilir. Bu şekilde alacak miktarı mahkemece tespit edilmişse, yöneticinin veya kat maliklerinden birinin tapu dairesinden yapacağı talep ile borcunu ödemeyen bağımsız bölüm üzerine kanuni ipotek tescil edilir. Kanuni ipotek için kesinleşmiş mahkeme kararının ibrazı gerekir. Mahkeme kararında belirtilen alacaklılar lehine ipotek tescil edilir. Alacaklı sütununda diğer bağımsız bölüm maliklerinin isimleri yazılır.

Talep eden kimselerin ipotegin harç ve damga vergisini ödemesi gerekir. Aksi halde kararın varlığı beyanlar sütununa işaret edilmekle yetinilir.

Kanuni ipotek hakkından önceden yapılmış bir sözleşme ile vazgeçilmesi geçerli değildir (MK.893).

Kat maliklerinin, gider borcunu ödemeyen kat maliki veya diğer sorumlulardan olan alacakları önceliklidir (KMK.22).

KAT MÜLKİYETİNDE BAĞIMSIZ BÖLÜM İLAVESİ

a) Açıklama

Buradaki kat ilavesi kat mülkiyetine geçmiş yerler için söz konusudur. Kat irtifaklı yerlerde de bu şekilde kat ilavesi mümkün ise de uygulamada kat irtifakı aşamasında genelde bu kat irtifakı terkin edilerek ilave yapıldıktan sonra yeniden kat irtifakı kurulması talep edilmektedir. Tüm bağımsız bölümlerin maliki tek kişi ise bu malikin istemi tescil istem belgesine yazılıp, birden çok malik varsa oybirliği ile alınacak karardan sonra resmi senet düzenlenerek bağımsız bölüm (kat) ilavesi yapılabilir. İlave edilecek bölüm henüz inşa edilmemiş ise bu bölüm için kat irtifakı, tamamlanmış ise doğrudan kat mülkiyeti kurulabilir. Kat irtifakı kurmak için, ilave edilecek bağımsız

bölümü de kapsayacak şekilde yetkili makamlarca onaylı yeni bir projenin, tapu dairesine verilmesi gerekir. Bu proje üzerinde bağımsız bölümlerin arsa paylarının yeni durumunu gösterir listenin de mevcut olması gerekir.

Hiç kat irtifakı kurulmayıp doğrudan kat mülkiyeti kurulacaksa, mimari proje ve listeden başka ilave bölümler için yapı kullanma izin belgesi ve yeni yönetim planının tapu dairesine verilmesi gerekir.

b) Şartları

Anagayrimenkulün üstüne kat ilavesi veya mevcut çekme kat yerine tam kat yapılması veya zemin veya bodrum katlarında veya arsanın boş kısmında işyeri, mesken veya eğlence yerleri tarzında bağımsız bölümlerin (KMK.24) sonradan yapımı veya ilavesi için:

a) Kat malikleri kurulunun buna oybirliğiyle karar vermesi;

b) Anagayrimenkulün bu inşaatın son- ra alacağı duruma göre, yapılan yeni ilaveler de dahil olmak üzere bütün bağımsız bölümlerine tahsis olunacak arsa paylarının, usulüne göre yeniden ve oybirliğiyle tespit edilmesi;

c) İlave edilecek yeni bağımsız bölüme tahsis edilen arsa payı üzerinde, tapu memuru huzurunda yapılacak resmi senetle, 14. maddeye göre kat irtifakı kurularak bunun, anagayrimenkulün bütün bağımsız bölümlerinin kat mülkiyeti kütüğündeki irtifaklar hanesine tescil edilmesi ve anagayrimenkulün kapanan eski kütük sayfasıyla 13. madde hükmüne göre bağlantı sağlanması;

Şarttır.

c) İlaveye Katılmak İstemeyenlerin Durumu

İlave ve genişletmelere muvafakat etmekle beraber kendisi katılmak istemeyen kat maliklerinin arsa paylarından, bu ilaveler sebebiyle azalan kısmın, ilaveyi yaptıranların bağımsız bölümlerine tahsisini kabul ettikleri, resmi senette belirtilir.

Bu takdirde, yeni bağımsız bölümün yapılmasına katılmayan kat maliklerinin arsa paylarından yeni tahsis sebebiyle azalan kısmın bedeli kendilerine ödenmek şartıyla, yeni yapılan bağımsız bölüm, kat irtifa-

kı kurulmasına dair olan eski resmi senet gereğince kat mülkiyetine çevrilerek onu yaptıranın mülkü veya yaptıranların ortak mülkü olur ve kat mülkiyeti kütüğünün ayrı bir sayfasına yeni malik veya malikler adına tescil edilir (KMK.44).

d) Ortak Yerde Bağımsız Bölüm İhdası (Kat İlavesi)

Soru: 3 katlı kargir dükkan ve arsa vasıflı taşınmaz üzerinde 2003 yılında kurulmuş olan kat mülkiyetinde bağımsız bölüm numarası verilmeyen fakat projede var olan ve bina içersinde danışma yeri olarak ayrılan kısım ile yine bina içersinde bulunan wc olarak kullanılan yerlerin ilave kat mülkiyeti talep edilmektedir.

Cevap: Anayapının ortak yerlerinden sayılan ve mimari projesinde mevcut olan danışma odasının bir bağımsız bölüm olarak tescili için tüm bağımsız bölümlerin arsa paylarının yeniden düzenlenmesi ve yeni listenin belediye tarafından onaylanması gerekir. Böyle bir liste ve proje tadilatı ile birlikte, oluşan bağımsız bölüm anayapıda mevcut olan tüm bağımsız bölüm malikleri adına tescil edilebilir. Proje tadilatı yapılması zorunludur. Zira ortak yer olan bir alan bağımsız bölüm numarası alacaktır. Yapı kullanma izin belgesinin de alınması gereklidir.

İhdas edilen yeni bağımsız bölümün tüm malikler adına değil de tek bir kimseye ait olması isteniyorsa, mevcut kat mülkiyetinin terkin ve yeniden kat mülkiyeti kurulması gerekir.

e) Tescil İstem Belgesinin Yazımı

Yukarıda niteliği gösterilen taşınmaz malda mevcut 1/3'er arsa paylı (1), (2), (3) nolu meskenler Türkiye Müteahhitler Birliği Derneği adına kayıtlı olup, ibraz ettiğim Çankaya Belediyesi İmar Müdürlüğüne tanzim edilen 07.10.1997 tarih 415/97 sayılı Yapı Kullanma İzni, 26.03.1996 tarihli proje ve belediyece onaylı listeye göre üç katlı binaya bir kat daha ilavesi ile kat sayısı 4 ve bağımsız bölüm sayısı 4'e çıktığından ibraz ettiğim belgelere göre mevcut (1), (2), (3) nolu bağımsız bölümlerin arsa payları değiştirilerek yeni oluşan (4) nolu bağımsız bölümle birlikte 50/602'er arsa payı üzerinden tapuya tescilini arz ve talep ederim.

f) Tapuya Tescili

İstem belgesinin yevmiyeye alınmasından sonra, eğer kat irtifakı kuruluyorsa, kat mülkiyetine geçmiş bağımsız bölümlerin kat mülkiyeti kütük sayfalarının irtifak hakları sütununa ilave bölümler için kat irtifakı tescil edilir. Bu tescilden sonra bu sayfalar kapatılmadan beyanlar sütununda bir açıklama yapılarak ilave bağımsız bölüm için kat irtifakı, kat mülkiyeti kütüğünün boş olan ilk sayfasına tescil edilerek, sayfalar arasında bağlantı kurulmalıdır.

Doğrudan kat mülkiyeti tesisi istenmesi halinde ise, Tescil İstem Belgesi yevmiyeye alındıktan sonra ilave edilen bağımsız bölüm kat mülkiyeti kütüğünün boş olan ilk sayfasına tescil edilir ve diğer bağımsız bölümlerin sayfa numaraları ile bağlantı sağlanır. Ayrıca eski bağımsız bölümlerin arsa payları değişmiş olacağından, bunlara ait arsa payları aynı yevmiye ile düzeltilir. İlave bağımsız bölümün tescili için getirilen belgeler anagayrimenkulün dosyasında muhafaza edilir.

Anagayrimenkulün cinsi değişiyorsa bu değişikliğinde cins değişikliği genelgesinde gösterildiği şekilde yapılması gerekir.

g) Tapu Senedinin Yazımı

İşbu taşınmaz malda mevcut 1/3'er arsa paylı (1), (2), (3) nolu meskenler Türkiye Müteahhitler Birliği Derneği adına kayıtlı iken, ibraz edilen Çankaya Belediyesi İmar Müdürlüğüne tanzim edilen 07.10.1997 tarih 415/97 sayılı Yapı Kullanma İzni, 26.03.1996 tarihli proje ve Ankara 30.Noterliğince tanzim edilen 19.11.1997 tarih 55332 sayılı listeye göre üç katlı binaya bir kat daha ilavesi ile kat sayısı 4 ve bağımsız bölüm sayısı 4'e çıktığından ibraz edilen belgelere göre mevcut (1), (2), (3) nolu bağımsız bölümlerin arsa paylarının değiştirilerek yeni oluşan (4) nolu bağımsız bölümle birlikte 50/602'er arsa payı üzerinden tapuya tesciline istinaden düzenlenmiştir.

h) İşlemin Mali Yönü

İlave bağımsız bölüm için kat irtifakı veya kat mülkiyeti kurulması herhangi bir vergi ve harca tabi değildir. Ancak ilave bölümle beraber anagayrimenkulün cinsi değişiyorsa, Harçlar Kanununa ekli (4) sayılı Tarifenin 13/a pozisyonu uyarınca vergi dairesince harç tahsili ve bu tahsilatın tapu

İlave bağımsız bölüm için kat irtifakı veya kat mülkiyeti kurulması herhangi bir vergi ve harca tabi değildir. Ancak ilave bölümle beraber anagayrimenkulün cinsi değişiyorsa, Harçlar Kanununa ekli (4) sayılı Tarifenin 13/a pozisyonu uyarınca vergi dairesince harç tahsili ve bu tahsilatın tapu dairesine belgelenmesi gerekir.

dairelerine belgelendirilmesi gerekir. Ayrıca, Döner Sermaye İşletmesince belirlenen tarife göre ücret tahsil edilir.

KAT MÜLKİYETİNDE ORTAK YARARLANMAYA TAHSİS EDİLEN BAĞIMSIZ BÖLÜMLERİN TESCİLİ

a) Açıklama

Kat Mülkiyeti Kanununun 11. maddesine 14/11/2007 Tarih 5711 Sayılı Kanunla Eklenen Fıkra ile "Gelirinin ortak giderlere harcanması için veya başka bir amaçla ortak yararlanmaya tahsis edilen bağımsız bölümlerin malik hanesine, bunlardan yararlan "bağımsız bölümlerin numaraları" yazılmak suretiyle kat mülkiyeti kütüğüne tescil edilir. Bu husus bağımsız bölümlerin beyanlar hanesinde gösterilir." Hüküm getirilmiştir.

Bu hüküm ile bir apartmanda bulunan bir bağımsız bölümün ortak yer olarak tapuya tesciline imkan getirilmiştir.

Daha çok toplu yapı şeklinde inşa edilmiş sitelerde ticari mahal veya spor tesislerinin bu şekilde ortak yer olarak tapuya tescil edilerek işletmeye açılabilir. Elde edilecek gelir bağımsız yönetim giderlerine harcanabilir.

Ortak yerin bağımsız bölüm olarak tescil edilince, kiraya verilebilir. Kira akdi tapuya şerh edilebilir. Ortak yer üzerinde her türlü ayni ve şahsi hak kurulması da mümkündür.

Ortak yer gelirinden istifade için tesis edilebileceği gibi başka amaçlarla da tesis edilebilir. Örneğin Kapıcı dairesi gibi.

Ortak yerin tescili Tapu Sicil Tüzüğü'nün 26. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre;

Bir bağımsız bölümün ortak yer olarak tescil edilebilmesi için hissedarların bir araya gelerek tapu sicil müdürlüğünden istemde bulunmaları gerekir.

Bu istem için resmi senet düzenlenmesine gerek olmayıp, sadece istem belgesi düzenlenmesi yeterlidir. Çünkü, ortak yer olarak tescil edilecek yerin öncesi hissedar-

lık esasına dayanıyor ve sadece bu hissedarlar ortak yer bırakılmasını talep ediyorsa burada Tapu Kanununun 26. maddesinde öngörülen "mülkiyete ve mülkiyetten gayri aynı haklara ilişkin" bir durum söz konusu olmayıp, hissedarlık esasına göre üzerinde mülkiyet kurulu bir taşınmazın kullanım şekli değiştirilmektedir. Yoksa, bir mülkiyet devri veya aynı hak tesisi yoktur.

Ancak, bir taşınmaz bir kaç kişi tarafından satın alınarak ortak yer yapılacaksa resmi senet düzenlenmesi kaçınılmaz olacaktır. Ortaklaşa kullanılacak yer ayrımı, kullanım amaçları itibariyle arzi irtifak haklarına çok benzer. Ancak niteliği itibariyle farklıdır. Burada tesis edilen irtifak hakkı değil mülkiyet hakkıdır. Ortaklaşa kullanılan yer tahsisi için en az iki gayrimenkulün bulunması gerekir. Bu iki gayrimenkul tek kişiye ait olabileceği gibi müşterek veya iştirak halinde de olabilir. Ancak her halükarda ortak yer ayrılacak parsel ile bundan yararlanacak parsel maliklerinin hiç farklılık göstermeden aynı kişiler olması gerekir. Farklı kişiler adına bulunması halinde devir alınarak aynı kişiler adına tescili müteakip ortak yere konu edilmesi gerekir. Bu sağlanamazsa arzi irtifak hakkı tesis edilerek de aynı amaca ulaşılabilir.

Ortaklaşa kullanılan bu yerler faydalanan taşınmaz mallarla aynı ada ve parsel içerisinde (bağımsız bölüm şeklinde) olabileceği gibi ortak sınır olmaksızın ayrı ada ve parsellerde (hatta ayrı şehirlerde) de olabilir.

Örneğin, Ankara'daki bir apartmandaki bağımsız bölümlere tahsisli Bodrum ilçesinde bir işyeri, mesken, devre mülk sahibi olmaları gibi.

b) Tescil İstem Belgesinin Yazımı

Yukarıda nitelikleri gösterilen taşınmaz mallardan Bodrum Yalıkavak köyü, 106 ada 1 nolu parselde kayıtlı, yüzme havuzu vasıflı taşınmaz mal bizler Arzu Sancar ve Şeniz Turhan adına eşit hisselerle kayıtlı iken, Tapu Sicil Tüzüğü'nün 26. Maddesi uyarınca sahibi bulunduğumuz bu bağımsız bölümü, yine sahibi bulunduğumuz Yalıkavak 106 ada 2, 3, 4, 5 nolu parsellerin ortaklaşa kullanılan yeri olarak tapuya tescilini talep ederiz.

c) Tapuya Tescili

Tescil istem belgesi veya resmi senet düzenlendikten sonra ortaklaşa kullanılacak

Daha çok toplu yapı şeklinde inşa edilmiş sitelerde ticari mahal veya spor tesislerinin bu şekilde ortak yer olarak tapuya tescil edilebilmesi imkanı gelmiştir. Bir ticari mahal veya yüzme havuzu ortak yer olarak tapuya tescil edilerek işletmeye açılabilir. Elde edilecek gelir bağımsız yönetim giderlerine harcanabilir.

yer olarak ayrılan parselin mülkiyet hanesine şahısların isimleri değil, ortak yeri kullanacak parsellerin veya bağımsız bölümlerin numaraları yazılır

Örnek: Mülkiyet sütunu:

Yalıkavak, 101 ada , 2, 3, 4, 5 nolu parseller.

İkinci örnek:: Mülkiyet Sütunu:

Kartal ilçesi, Samandıra mah. 104 ada 1 nolu parsel: 1/4

Gebze ilçesi Akkoyunlu mah. 152 ada 1 nolu parsel: 1/4

Gebze ilçesi Akkoyunlu mah. 152 ada 3 nolu parsel :1/4

Gebze ilçesi Akkoyunlu mah. 152 ada 5 nolu parsel: 1/4

Maliklerin isimlerinin değil de faydalanan taşınmaz malların ada ve parsel numaralarının yazılması şahsa değil, arza bağlı bir sonuç doğurur; yani, şahısların değişmesi önemli olmayıp, faydalanan bağımsız bölüme sahip olan kişi bu ortak yerlerden istifade eder. Ortak yerler bu yönüyle arzi irtifak haklarındaki hadim (yükümlü) taşınmaz mala benzerler.

Ortak yerin ayrı bir kütük sayfası ve ayrı bir kütük dosyası vardır.

Faydalanan taşınmaza sahip olan dolaylı olarak ortak yere de sahip olmaktadır.

Faydalanan taşınmaz malların kütük sayfalarının beyanlar bölümüne ortaklaşa kullanılan yerin hangi ada ve parsel veya bağımsız bölümle ortak olduğu belirtilir.

Örnek: Beyanlar sütunu

Yalıkavak köyü 106 ada 1 nolu parseldeki yüzme havuzu bu ve 3, 4, 5 nolu parsellerin ortak yeridir. Tarih - Yevmiye

d) Tapu Senedinin Yazımı

Bodrum/Yalıkavak köyü, 106 ada 1 nolu parselde kayıtlı, yüzme havuzu vasıfı taşınmaz mal Arzu Sancar ve Şeniz Turhan adına eşit hisselerle kayıtlı iken, Tapu Sicil Tüzüğü'nün 26. Maddesi uyarınca bu parseli, Yalıkavak 106 ada 2, 3, 4, 5 nolu parsellerin ortaklaşa kullanılan yeri olarak tahsis etmelerinden tescil edildi.

e) Ortak Yer Olmanın Sonuçları

Açık bir hüküm yok ise de, düşüncelerimize göre ortak yer olma şu sonuçları da beraberinde getirir. Ortak yer bağlı olduğu

taşınmazlardan ayrı olarak satılamaz, haczedilemez, ipotek edilemez. Ancak, maliklerin sayı ve pay çoğunluğunun kararıyla kiraya verilebilir.

Faydalanan taşınmazın tasarruf edilmesi halinde (satılması, haczi, ipotek edilmesi gibi) ortak yer üzerinde de tasarruf edilmiş sayılır. Ortak yer bu niteliği ile teferruatın çok bütünleyici parçaya (mütemmim cüze) benzer. Medeni Kanunun bütünleyici parça ile ilgili 684. maddesi şöyledir: "Bir şeye malik olan kimse, o şeyin bütünleyici parçalarına da malik olur..." Bu nedenle temlik tasarruflarda ortak yerin istisna tutulması mümkün değildir. Faydalanan taşınmaz kiraya verilirse aksine sözleşme olmadıkça ortak yerde kiraya verilmiş sayılır. Fakat bunun aksini kararlaştırmak ve ortak yer bağlı olduğu taşınmaz maliklerinin kararı ile ayrıca kiraya vermek mümkündür. Bunun için sayı ve pay çoğunluğu gerekir. Bu kira Borçlar Kanununun 277. maddesi gereği tapuya şerh edilebilir.

f) Ortak Yer Niteliğinin Sona Ermesi ve Terkini

Kanuni istisnalar dışında faydalanan bütün taşınmaz maliklerinin veya vekillerinin birlikte istemleri olmadan ortak yerin niteliği bozulamaz. Kanuni istisnalardan kasıt ise, kamulaştırma, taşınmazın yok olması, mahkeme kararı ve benzeri nedenlerdir.

Tüm maliklerin istemi halinde, resmi senet düzenlemeye gerek olmadan yararlanılan taşınmazların o sıradaki malikleri adına müşterek mülkiyet olarak tescil edilmek suretiyle ortak yer niteliği sona erdirilir. Bunun için tapu kütüğünün mülkiyet hanesindeki yararlanılan ada, parsel veya bağımsız bölüm numaraları ile beyanlar hanesindeki ortak yer belirtmelerinin terkin edilmesi gerekir.

g) İşlemin Mali Yönü

Ortaklaşa kullanılan yerin tescili, esasında tapu kütüğünün mülkiyet hanesinde yapılacak bir değişiklik işlemidir. Bu nedenle ortaklaşa kullanıma tahsis edilen taşınmaz mal için Harçlar Kanuna ekli (4) Sayılı Tarifenin 13.c pozisyonu uyarınca, maktu oranda tapu harcı ve döner sermaye ücreti tahsili gerekir.

Ortaklaşa kullanılma hususu sona erdiğinde de terkini için maktu terkin harcı tahsil edilir, ayrıca döner sermaye ücreti alınır.

Ortak yer bağlı olduğu taşınmazlardan ayrı olarak satılamaz, haczedilemez, ipotek edilemez. Ancak, maliklerin sayı ve pay çoğunluğunun kararıyla kiraya verilebilir.

Tüm maliklerin istemi halinde, resmi senet düzenlemeye gerek olmadan yararlanılan taşınmazların o sıradaki malikleri adına müşterek mülkiyet olarak tescil edilmek suretiyle ortak yer niteliği sona erdirilir.

TÜRKİYE'DE KOOPERATİFÇİLİĞİN GELİŞİMİ VE ÖNEMİ

Dr. Özkan LEBLEBİCİ *

Kooperatifler, 19.YY'da İngiltere'de sanayi kapitalizminin yarattığı ağır çalışma koşulları altında günlük ihtiyaçlarını karşılamakta bile zorlanan işçilerin mevcut koşullarda yaşamlarını sürdürebilmek için kurdukları ortaklıklar olarak ortaya çıkmıştır. Müteakip dönemde tüketim alanında başlayan bu ortaklık, Avrupa'da farklı ülkelerde ve farklı gelişim çizgileri izleyerek, üretim ve satış alanlarında da görülmeye başlanmıştır. Genel gelişim çizgisi dikkate alındığında kooperatif tipi örgütlenmelerin kaynak verimliliği sağlamasının yanında, katılımcılarını toplumsal ve ekonomik risklere karşı da koruduğu görülmektedir. Bu

yönüyle piyasa sistemi içerisinde yer alan fakat onun yarattığı risklere karşı bir örgütsel çatı oluşturan kooperatifler, günümüzde önemini kaybetmek bir yana daha fazla önem kazanmışlardır.

Kooperatifçiliğin Avrupa'da yaşanan gelişim koşullarının Osmanlı İmparatorluğu'ndaki koşullardan çok farklı olduğunu söyleyebiliriz. Osmanlı İmparatorluğu döneminde Avrupa'dakine benzer koşulları hazırlayan bir sanayi devriminden söz etmek mümkün olmadığı gibi, halkın durumunun Avrupa'dakilerden daha iyi olduğunu iddia etmek de mümkün değildir. Öyleyse Türkiye'de kooperatifçilik nasıl

* Ankara Üniversitesi SBE Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Doktora Öğrencisi

bir gelişim göstermiştir? Bu gelişime bağlı olarak, devlet politikası içerisinde kooperatifçiliğin yeri nedir? Bu sorulara anlaşılabılır bir cevap bulabilmek için iki soruyu birbirinden ayrı olarak incelemekte yarar vardır.

Türkiye’de Kooperatifçiliğin Ortaya Çıkması ve Gelişimi

Türkiye’de kooperatifçiliğin kurulmasına önayak olan kişi, Mithat Paşa’dır. 1861 yılında Niş Valisi olan Mithat Paşa (1822-1884), başarılı çalışmalarından dolayı Silistre, Vidin ve Niş eyaletlerinin birleştirilmesiyle kurulan Tuna vilayetine vali olarak atanmış ve 1864-1868 yılları arasında çok başarılı hizmetlerde bulunmuştur. Niş Valisi iken 1863 yılında, bugünkü Ziraat Bankası’nın temeli olarak kabul edilen ve köylüyü tefecilerin elinden kurtarmayı amaçlayan “Memleket Sandıkları”nı kurmuştur.¹

Memleket Sandıklarını kurana kadar Mithat Paşa, Avrupa’da bulunduğu dönemde liberalizm ve bireyci akımlar karşısında örgütlenmeye başlayan alt ve orta sınıfların hareketlerini yakından takip etmiş ve kooperatiflerin bu ortamın yarattığı dengesizlikleri çözmede önemli bir örgütlenme biçimi olduğunu görmüştür.² Mithat Paşa, 1863 yılında Niş vilayetinin Pirot kasabasında kurduğu “Memleket sandıkları”ndan olumlu sonuçlar alınca, ülkenin farklı yerlerinde de aynı sandıkların kurulması amacıyla, 1867 yılında 29 maddeden oluşan “Memleket Sandıkları Nizamnamesi”ni hazırlamıştır. Ancak başlangıçta iyi çalışan Memleket Sandıkları, daha sonra nizamnameye uygun hareket edilmemesi, sermayenin düzenli bir şekilde toplanmaması, verilen borçların geri alınamaması, neticede sandıkların amacından uzaklaşması ve gerekli denetimden uzak kalması neticesinde sandıkların sayıları azalmaya başlamıştır.³

Memleket Sandıklarının durumlarını düzeltebilmek için “Aşar Vergisi” % 10’dan %

11’e çıkarılmış, vergiye yapılan bu % 1’lik zamma “Menafi Hissesi” denildiği için de, 1883 yılında sandıklara “Menafi Sandıkları” adı verilmiştir.⁴ Bu tarihte sandıkların yönetiminde bazı değişiklikler yapılarak örgüt, hükümetin denetimi altına alınmıştır. Ancak ülkenin her yanına dağılmış olan sandıkların kontrolünün yapılamaması nedeniyle durum gittikçe bozulmuş ve sandıklar 1888 yılında tamamen kapatılmış, yerine bugünkü “Ziraat Bankası” kurulmuştur.⁵ Özdemir, sandıkların kapatılma nedenleri arasında, kooperatif hareketinin çıkarlarını bozduğu sosyal sınıflarca uygulamanın sabote edilmesini ve bu sabotajlar neticesinde halkın sandıklara olan güveninin sarsılmasını da saymaktadır.⁶

1863 yılında kurulan Memleket Sandıkları, bir yıl sonra (1864 yılında) Almanya’da tarım alanında kurulan Raifeisen kredi kooperatiflerine göre farklılıklar göstermektedir. Raifeisen kooperatiflerinde şahısların sınırsız sorumluluğundan alınan güçle, diğer şahıs yada bankalardan kredi alınırken, Memleket Sandıkları’nda sermaye; imece usulü ile, devlete ait toprakların bizzat çiftçiler tarafından işlenmesi sonucunda sağlanmakta ve bu para kredi olarak verilmektedir. Dünyadaki hiçbir tarım kooperatifinde benzer bir uygulamanın olmaması, her ne kadar kooperatifçilik düşüncesini batıdan aldığı iddia edilse de, Mithat Paşa’nın uygulamalarını benzersiz kılmaktadır.⁷

Türkiye’de Mithat Paşa’dan sonra 1913 yılına kadar kooperatifçilik hareketine rastlanmadığı söylenebilir. Bu tarihlerde Ahmet Cevat adında bir Türk aydını, “İktisat-ı İnkılap, İstihkak Teavün Şirketleri” adlı eseriyle ilgi çekmiş, her yerde konferanslar vererek kooperatifçilik hakkında halkı bilgilendirmeye çalışmıştır.⁸ Bu tarihten sonra Aydın’da 45 incir ihracatçısı bir araya gelerek “Fig Packers” adlı bir tröst meydana getirmişlerdir. Bu tröst, durumu zaten iyi olmayan incir üreticilerinin durumunu daha da kötüye götürmüştür. Üreticilerin kurdu-

Memleket Sandıklarını kurana kadar Mithat Paşa, Avrupa’da bulunduğu dönemde liberalizm ve bireyci akımlar karşısında örgütlenmeye başlayan alt ve orta sınıfların hareketlerini yakından takip etmiş ve kooperatiflerin bu ortamın yarattığı dengesizlikleri çözmede önemli bir örgütlenme biçimi olduğunu görmüştür.

1 Sina Akşin, “Siyasal Tarih: (1789-1908)”, Türkiye Tarihi 3 Osmanlı Devleti 1600-1908, Yay.Yön.Sina Akşin, 4.Basım, Cem Yayınları, İstanbul, 1995, s.77-187.

2 Necdet Özdemir, Kooperatifçilik, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları, Ankara, s.47.

3 Ziya Gökalp Mülayim, Genel ve Tarımsal Kooperatifçilik, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1975, s.41-44.

4 a.k., s.44. Menafi kelimesinin sözlük anlamı, faydalardır. “Menafi-i Umumiye”, kamu yararı demektir.

5 a.k., s.44-45.

6 Necdet Özdemir, a.g.e., s.48.

7 Ziya Gökalp Mülayim, a.g.e., s.45-46.

8 Necdet Özdemir, a.g.e., s.51-53. Teavün, karşılıklı yardımlaşma anlamı taşımaktadır.

**Cumhuriyet
dönemi
(1923-1938),
tarımsal
kalkınmaya
önem
verilen,
tarımını
iktisadi
kalkınma
içinde
büyük yer
tuttuğu
kabul
edilen bir
dönem
olmuştur.
1930-1938
yıllarını
kapsayan
dönemde
kooperatif
sayısı
191'den
643'e, bu
kooperatiflere
bağlı köy
sayısı da
367'den
3847'ye
çıkıştır.**

ğu şirket tröstle rekabet edemeyerek batınca, incir tarım satış kooperatifi kurulması uygun görülmüş, bunun için de öncelikle üreticilere kredi vermek amacıyla "Milli Aydın Bankası" kurulmuştur. Bu banka da, incir üreticilerine yardım amacıyla, "Kooperatif Aydın İncir Müstahsilleri Ortaklığı" adında Türkiye'nin ilk tarım satış kooperatifini kurmuştur. Ancak bu kooperatif, faaliyetlerini Birinci Dünya Savaşı sonunda durdurmuştur.⁹

Cumhuriyetinin ilanını takip eden dönemde, 1924 yılında çıkarılan 498 Sayılı İtibari Zirai Birlikleri Kanunu çıkarılmıştır. Bu kanunla müstakil kredi örgütleri kurulması öngörülmüş, tarım kredi ve tarım satış kooperatifi ihtiyacı bir elden karşılanmaya çalışılmış ancak bunda başarılı olunamamıştır.¹⁰ Ancak Atatürk tarafından 8 Mart 1925 tarihinde, aracı ve aracı karlarını ortadan kaldırarak tüketim ihtiyacının ucuz ve yeterli sağlanması amacıyla yönelik olarak "Ankara Memurlar Kooperatifi" kurulmuştur. Atatürk'ün de kurucu üye olduğu bu kooperatif, Türkiye'nin ilk tüketim kooperatifi olmuş, 1990 yılına kadar da faaliyetlerini sürdürmüştür.¹¹

1926 yılında çıkarılan 865 Sayılı Türk Ticaret Kanununa kooperatiflere ait bir bölüm de konmuş, böylece bu tarihten itibaren kooperatif kurulmasının hukuki dayanağı sağlanmıştır. 1929 yılında çıkarılan 1470 Sayılı Zirai Kredi Kooperatifleri Kanunu ile, 498 Sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.¹² Atatürk döneminde tarımsal kalkınmaya önemi verilmiştir. Bunun da etkisiyle 20 Mayıs 1931'de "Türkiye Kooperatifçilik Cemiyeti" kurulmuş, 1933'te merkezi Ankara'ya taşınan bu cemiyete, Bakanlar Kurulu kararıyla "Kamu Yararına Çalışan Dernek" statüsü verilmiştir.¹³

1935 yılında Atatürk'ün teşviki ile, önce 2834 Sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikler Kanunu, daha sonra 2836 Sayılı

Tarım Kredi Kooperatifleri Kanunu çıkarılmıştır.¹⁴ 1925 yılında kurulması çalışmalarına başlanan Atatürk Orman Çiftliği'nden sonra, 30 Haziran 1936'da 683 Sayılı Kanunla Silifke'nin Tekir Köyü bölgesinde çevre köyleri de içine alacak şekilde "Tekir Çiftliği Tarım Kredi Kooperatifi" kurulmuş, Atatürk bu kooperatifin de birinci sırada kurucu ortağı olmuştur.¹⁵

Cumhuriyet dönemi (1923-1938), tarımsal kalkınmaya önem verilen, tarımını iktisadi kalkınma içinde büyük yer tuttuğu kabul edilen bir dönem olmuştur. 1930-1938 yıllarını kapsayan dönemde kooperatif sayısı 191'den 643'e, bu kooperatiflere bağlı köy sayısı da 367'den 3847'ye çıkmıştır.¹⁶ Ancak 1935 yılında çıkarılan 2834 ve 2836 sayılı kanunların bekleneni verememesi üzerine, Türk kooperatifçiliğinin geliştirilmesi konusunda yabancı uzmanlardan görüş alınmasına yoluna gidilmiştir. 1939 yılında Dr.H.Wilbrandt tarafından hazırlanan raporda; "devletin kooperatif ortakları arasında lider olabilecek kişileri eğiterek, kooperatif yönetimini onlara devretmesi gerektiği" vurgulanmıştır.¹⁷

1947 yılında yabancı uzmanlardan Dr.Zuşiç, kooperatiflerde koordinasyon sorununa eğilmiş ve konfederasyon şeklinde üst örgütlenmeleri önermiştir. Benzer öneriler 1950 yılında Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'nden getirilen M.Colombain tarafından da dile getirilmiş, kooperatiflerin üst örgütlenmesi ve ölçek sorunları üzerinde durulmuştur. Ancak bu fikirlere, 1969 yılında çıkarılan 1163 Sayılı Kanuna kadar itibar edilmemiştir.¹⁸

1951 yılında kurulan Esnaf Kefalet Kooperatifleri, 1954 yılında üst örgütlenmeyi gerçekleştirmiş ve birlik etrafında toplanmışlardır. 1956 yılında ise Türk Ticaret Kanununda yapılan değişiklikle kooperatifler, beş şirket çeşidinden biri olarak kabul edilmiştir. Tarım kredi ve tarım satış koo-

9 a.k., s.46-48.

10 a.k., s. 48.

11 Meral Tecer, "Atatürk Döneminde (1923-1938) Ekonomik Örgütlenme", Amme İdaresi Dergisi, C.39, S.4, Ankara, 2006, s. 75-116.

12 Ziya Gökalp, Mülâyim, a.g.e., s. 48-49.

13 Meral Tecer, a.g.m., s.77.

14 Ziya Gökalp Mülâyim, a.g.e., s. 49.

15 Meral Tecer, a.g.m., s. 77.

16 a.k., s. 85.

17 Haşmet, Başar, Türkiye'de ve Dünyada Kooperatif Kuruluşların Sosyo Ekonomik Yapısı, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa, 1983, s. 121.

18 a.k., s. 121-122.

peratifleri dışında kalan bütün kooperatifleri kapsayan bu kanun, 1969 yılına kadar yürürlükte kalmıştır¹⁹. 1969 yılında çıkarılan 1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu ise, kooperatiflerin Ticaret Kanunundan çıkarılarak, müstakil bir kanuna kavuşmasını sağlamıştır. 1163 Sayılı Kanun, kooperatiflerin üst örgütlenmesine olanak vermesi nedeniyle, Türk kooperatifçiliğinin önemli kilometre taşlarından birisi olmuştur.²⁰

Kamu politikalarının en önemli belgelerinden olan kalkınma planları, politikaların uzun vadeli perspektifi hakkında fikir verilmektedir. Bu kapsamda kooperatiflerin günümüze kadar olan gelişim çizgisinin önemli göstergelerinden birisi de planlı kalkınma dönemi olarak da adlandırılan ve Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967) ile başlayan dönemde, kooperatifçiliğin kalkınma planları içerisinde ele alınışdır. Ancak bu noktada önemli bir saptama yapmakta fayda vardır. Bu dönemden itibaren kooperatifçiliğin kamu politikaları içerisinde sahip olduğu yerin belirginleşmeye başladığını söyleyebiliriz. Bundan dolayı, planlı kalkınma döneminden itibaren koo-

peratifçiliğin gelişimini kamu politikaları içerisindeki yeri ile birlikte değerlendirme-
mizin uygun olacağı kanaatindeyiz.

Türkiye’de Kooperatifçiliğin Kamu Politikasındaki Yeri

Atatürk döneminde, ekonomik gelişme çabaları; “ulusal ekonomik bağımsızlık sağlanarak, çağdaş bir ulus devletini gerekli kuralları ve kurumlarıyla oluşturma” nihai amacına yönelik olarak, çiftçi, memur ve işçilerin kooperatifler, dernekler ve birlikler olarak örgütlenmelerinin devlet eliyle desteklenmesi şeklinde süregelmiştir.¹⁹ Bununla birlikte bu dönemin en belirgin özelliği, tarımsal üretim artışı sağlanması ve tarımın kalkınmada öncü sektör olarak algılanmasıdır. Kooperatifçilik, bu dönemde tarımsal kalkınmayı sağlayacak araçlardan biri olarak, başta Atatürk olmak üzere en üst düzeyde ele alınmıştır. Kooperatifçilik alanında birçok girişimde bulunulmasına ve bunlara en üst düzeyde destek sağlanmasına rağmen, kooperatifçiliğin

¹⁹ a.k., s.122

²⁰ Ziya Gökalp Mülâyim, a.g.e., s. 50.

**1961
Anayasası,
kooperatifleri
sadece
ekonomik
değil aynı
zamanda
sosyal
örgütlenmeler
olarak ele
almıştır.**

**Köy
kalkınma
kooperatif-
lerinin
temel çıkış
noktalarından
birisi,
kalkınmaya
kırsal alanın
kendi
dinamikleri
içinde çözüm
aramaktan
öteye, kentle
kırsal kesim
arasındaki
gelişmişlik
ayrımını
azaltma
yönünden
bakmasıdır.**

kamu politikaları içerisinde yer bulması, 1960'lara rastlamaktadır. Bunun ilk adımı, 1961 Anayasasının 51'inci maddesi ile sağlanmıştır. Söz konusu maddede; "Devlet, kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır" şeklinde ifade edilen amaç, kooperatifçiliğin kalkınma için önemli bir araç olarak görüldüğünün bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Kooperatifçiliğin geliştirilmesi, 1961 Anayasasında "Sosyal ve İktisadî Haklar ve Ödevler" başlığını taşıyan üçüncü bölümde yer almıştır. Buradan da anlaşılabileceği gibi, 1961 Anayasası, kooperatifleri sadece ekonomik değil aynı zamanda sosyal örgütlenmeler olarak ele almıştır. 1961 Anayasasını takip eden dönemde beşer yıllık kalkınma planları uygulamaya koyulmuştur. Bunlardan ilki; Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967)'dir.

Birinci beş yıllık planda öncelikle toplum kalkınmasına öncelik verilmiştir. Kooperatifler, aynı planda toplum kalkınmasının önemli araçlarından birisi olarak ortaya konmuştur.²¹ Geray, toplum kalkınmasını indirgemeci bir yaklaşımla köy düzeyindeki çalışmalarla nitelendiren anlayışa karşı, toplum kalkınmasının üç farklı niteliğine dikkat çekmektedir. Bunlar;²² imece (toplum çalışması) ilkesi, devlet ve halk arasında gönüllü işbirliğinin sağlanması ve toplum ihtiyaçlarının çeşitliliği kapsamında tek yönlü çalışmaların sorunları çözemeyeceği anlayışıdır. Birinci plan döneminde, kooperatifçiliğin kalkınma için önemli bir araç olarak görülmesinin sonucu olarak, köy kalkınma kooperatiflerinin kurulduğu görülmektedir. Köy kalkınma kooperatiflerinin temel çıkış noktalarından birisi, kalkınmaya kırsal alanın kendi dinamikleri içinde çözüm aramaktan öteye, kentle kırsal kesim arasındaki gelişmişlik ayrımını azaltma yönünden bakmasıdır.²³ Ancak köy kalkınması için 1965 yılında uygulamaya koyulan projeye, yurt dışına işçi göndermede köy kalkınma kooperatiflerine öncelik tanınması, köy kalkınma kooperatiflerinin kalkınmadan

çok, yurt dışına gidiş için bir araç olarak kullanılması gibi istenmeyen bir sonuca yol açmıştır. Dolayısıyla birinci beş yıllık plan döneminde köy kalkınma kooperatifleri hakkındaki proje başarısız olmuştur.²⁴ Bu dönemin sonunda ise, Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) tarafından, kooperatifçilik sorunlarının araştırılmasının değerlendirme işlemlerine başlanmıştır.

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972) döneminde kooperatifçilik sorunları üzerine özel ihtisas komisyonu tarafından, mevcut yasaların ülkenin sosyo-ekonomik kalkınmasına cevap verecek nitelikte olmadığı, bütün kooperatiflerin çıkarılacak tek bir yasa hükümlerine tabi olması gerektiği belirtilmiştir. Bu görüşlerin ilk somut sonucu, 1969 yılında çıkartılan 1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu olmuştur. Hatırlanacağı üzere, bu kanunla kooperatifler, Ticaret Kanunu hükümlerinden bağımsız bir hukuki dayanağa kavuşmuş olmaktadır. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı da, önceki planda olduğu gibi, kooperatifçiliği tarım, konut ve küçük sanat konuları ile ilişkilendirmiştir.²⁶ Planda; "Orta ve özellikle küçük tarım işletmelerinin, üretimi artırıcı girdileri sağlayacak sermayelerinin yetersizliği nedeniyle, işletmelerin makine, donatım ve kredi gibi ihtiyaçlarını elde etmeleri ve pazarlamayı işletme yönünden daha elverişli yürütmeleri için kooperatifleşme teşvik edilecektir" denmektedir. Ayrıca bir önceki plan döneminde hedeflerine ulaşamayan konut kooperatifçiliği eleştirilmekte ve bu alanın İçişleri Bakanlığının denetimi altına alınması gerektiği belirtilmektedir. İkinci plan döneminde yasal sorunlar yeniden ele alınmış ve 1969 yılında 1163 Sayılı Kanun çıkartılmıştır.²⁷ Yine bu dönemde 1972 yılında çıkartılan ve 2836 Sayılı Kanunun yerini alan 1581 Sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu, kooperatifler için üst örgütlenmeyi zorunlu kılmıştır. 1581 Sayılı Kanunun tarım kredi kooperatiflerine bölgesel, ulusal düzeyde büyük ölçekli işletmeler kurma olanağı tanınması ise,

21 Meral Tecer, a.g.m., s. 114.

22 Haşmet Başar, a.g.e., s. 122-124.

23 Cevat Geray, "Toplum Kalkınması, Kooperatifçilik ve Birkaç Örnek Olay", Amme İdaresi Dergisi, C.4, S.3, Ankara, 1971, s. 3-27.

24 H.Sami Güven, "Kırsal Yapıda Bir Değişim Aracı Olarak Köy Kalkınma Kooperatifleri", Amme İdaresi Dergisi, C.15, S.2, Ankara, 1982, s. 21-62.

25 a.k., s. 28-29.

26 Haşmet Başar, a.g.e., s. 124-129.

27 a.k., s. 125-126.

Türk kooperatifçiliği için önemli bir adım olarak nitelendirilmektedir.²⁸

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977) döneminde, “Kooperatifçilik Politikaları Özel İhtisas Komisyonu”, kooperatiflerin sorunlarını tarım, tarım dışı ve temel olarak üç başlıkta ele almıştır. Komisyon, devletin kooperatifler konusunda belirli bir planı olmadığı eleştirisini getirmiş ve “Kooperatifler Müsteşarlığı” kurulmasını önermiştir. Üçüncü Beş Yıllık Plan içerisinde, kooperatifçiliğin ülkenin sosyal ve ekonomik kalkınmasına katkı sağladığı değerlendirilmesinde de bulunulmuş ve plan döneminde Türkiye için yeni bir kooperatifçilik modeli ortaya koyabilmek için yoğun çaba sarf edilmiştir.²⁹

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983) döneminde; devletin destekleme alımları çeşitli özel ihtisas komisyonlarında tartışılmıştır. Ancak kooperatifler açısından bu dönemde ele alınan en önemli sorun ölçek sorunu olmuştur. Birim ve tek amaçlı kooperatiflerin istenen faydayı sağlayamadığı ve kaynak israfına neden olduğu belirtilerek, üst örgütlenmelerin ve kamu kurumları ile koordinasyonun önemi vurgulanmıştır. Birim kooperatif, bölge birlikleri, merkez birlikleri olmak üzere üç aşamalı örgütlenme önerilmiş, bu örgütlenmede bölge birliklerinin köprü vazifesi görmesi öngörülmüştür.³⁰ Ancak bu dönemin kamu politikaları açısından bir başka özelliği vardır. 12 Eylül 1980 askeri müdahalesinin ardından 1982 Anayasası yürürlüğe girmiştir. 1961 Anayasasında kooperatifler konusundaki 51’inci madde, “Sosyal ve İktisadî Haklar ve Ödevler” başlığı altındaki bölümde yer almakta iken, 1982 Anayasasında “Ekonomik Hükümler” başlığı altındaki 171’inci maddede yer almaktadır. 1982 Anayasasının 171’inci maddesinde; “Devlet, milli ekonominin yararlarını dikkate alarak, öncelikle üretimin artırılmasını ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır” ifadesi yer almaktadır.³¹ Bu-

rada, kooperatifçiliğin sosyal boyutu dışlanmış görünmektedir. Dönem olarak özellikle dünyada yeni sağ politikaların egemen olmaya başladığı bir dönem olduğu dikkate alındığında, Anayasanın ilgili maddesi bir sürpriz gibi görünmemektedir. Sosyal boyutun gözardı edilmesinin doğal sonucunun ise, kooperatiflerin kamu yararına çalıştığı düşüncesinin reddi anlamına geleceği değerlendirilebilir.

1982 Anayasasının 171’inci maddesinin ilk somut sonucu Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989) içerisinde görülmüştür. Planda tarım sektörü konusunda; “Tarımsal ürünlerin işlenmesi ve pazarlanması gibi konulara yönelik kooperatifçilik desteklenecektir” denilmektedir. Ayrıca “Tarım Destekleme Politikası” başlığı altında Üreticilerin ürünlerinin en iyi şekilde değerlendirilmesini sağlamak ve etkinliğini artırmak amacıyla Tarım Satış Kooperatifleri Birliklerinin kuruluş amaçları yönünde hizmet vermeleri, rasyonel bir şekilde çalışmalarını ve destekleme amacıyla tahsis olunan fonların zamanında geri dönmesi sağlanacaktır” ifadesi yer almaktadır. Kırsal kesimin kalkınmasının ele alındığı bölümlerde ise, kooperatif kelimesinin neredeyse hiç geçmemiş olması, uygulanan politikalar açısından anlamlıdır. Yine konut bahsinde kooperatifçiliğin özendirilmesinden hiç bahsedilmemektedir.³² İlk dört planla karşılaştırıldığında beşinci planda kooperatifçiliğin devletin politikalarından çıkarılmaya başlandığı sonucuna varılabilmektedir.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planını döneminde dikkate değer bir diğer düzenleme ise; 2982 Sayılı Kanundur. 01.03.1984 tarihinde yürürlüğe giren 2982 Sayılı “Konut İnşaatında ve Kalkınmada Öncelikli Yörelerde Yapılacak Yatırımlarda Vergi, Resim ve Harç İstisna ve Muafıkları Tanınması Hakkında Kanun” un 1. maddesinde; Kanunun amacının, “konut inşaatı ile kalkınmada öncelikli yörelerde yapılacak yatırımların vergi, resim ve harç istisnası ve muafıkları yoluyla teşviki”

1982 Anayasasının 171’inci maddesinde; kooperatifçiliğin sosyal boyutu dışlanmış görünmektedir. Dönem olarak özellikle dünyada yeni sağ politikaların egemen olmaya başladığı bir dönem olduğu dikkate alındığında, Anayasanın ilgili maddesi bir sürpriz gibi görünmemektedir. Sosyal boyutun gözardı edilmesinin doğal sonucunun ise, kooperatiflerin kamu yararına çalıştığı düşüncesinin reddi anlamına geleceği değerlendirilebilir.

28 a.k., s. 128-129.

29 a.k., s. 129-130.

30 a.k., s. 131-132.

31 “Kooperatifler, Devletin her türlü kontrol ve denetimine tabii olup, siyasetle uğraşamaz ve siyasi partilerle işbirliği yapamazlar” şeklindeki ikinci fıkra ise, 23/07/1995 tarih ve 4121 sayılı kanunun 15. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

32 DPT, Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara, 1984.

Beşinci ne de altıncı planda, kooperatiflerin etkinliğini artırmak için alınacak tedbirlere, örneğin ölçek sorununa hiç değinilmemektedir.

olduğu belirtilmiştir.³³ Ancak hepimizin bildiği gibi bu dönemde diğer yasal düzenlemeler yapılmadığından veya öngörülmediğinden, konut kooperatifçiliği, bir çok insanın dolandırıldığı kötü amaçlı örgütlenmelerin dayanağı olmuştur. 1960'lı yılların köy kalkınma kooperatifleri deneyiminin bir benzerinin bu dönemde yaşandığını düşünebiliriz.

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994) içinde "Tarımsal Destekleme Politikası" başlığı altında; "Üreticinin ürünlerinin en iyi şekilde değerlendirilmesini sağlamak ve etkinliği artırmak amacıyla kurulan Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri'nin kuruluş amaçları yönünde hizmet vermelerine, rasyonel bir şekilde çalışmalarına ve kendi kendilerine yeterli hale gelmelerine yönelik çalışmalar sürdürülecektir. Tarım Ürün Sigortası sistemi geliştirilecektir" denmektedir. Beşinci planla karşılaştırıldığında, kendi kendine yeterlilik kriterinin eklendiği görülmektedir. Yine planın tarım sektörüne ilişkin "İlkeler ve Politikalar" başlığı altında; "Küçük ve orta ölçekli işletmelerin mo-

dern girdi kullanımı ve tarımsal ürünlerini işleme ve pazarlamaları kooperatifler eliyle desteklenecektir" denmektedir. Su kaynaklarına ilişkin olarak ise; "Sulama tesislerinin işletilmesi için kurulmuş olan birlik ve kooperatiflerin etkinliklerinin artırılması yolunda gerekli çalışmalar yapılacaktır" ifadelerine yer verilmektedir.³⁴ Ancak ne beşinci ne de altıncı planda, kooperatiflerin etkinliğini artırmak için alınacak tedbirlere, örneğin ölçek sorununa hiç değinilmemektedir. İlk dört planda ayrı bir konu olarak ele alınan kooperatifliğin sonraki planlarda aynı önem verilerek ele alınmadığını görmekteyiz.

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000) içerisinde tarımla ilgili olarak; "Tarımsal üretimin yönlendirilmesi, pazarlanması ve üreticilere hizmet götürülmesi konularında faaliyet göstermek üzere üretici birliklerinin kurulmaları ve kooperatiflerin geliştirilmeleri özendirilecektir. Ayrıca, Tarım Satış Kooperatifleri Birliklerinin yönetimleri özleştirilecek, üretim ve değerlendirme birimleri ve iştirakleri özel-

33 <http://www.turkiyemillikoop.org.tr/koopvergi/KoopVerMuaf.htm>, Erişim Tarihi: 14.06.2007.

34 DPT, Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara, 1989.

leştirecektir” denmektedir. Kooperatiflerin üst örgütlenmesinin önemi anlaşılmakla birlikte, yedinci planda da kooperatifçiliğin sosyal yönünün dikkate alındığını söylemek zordur.³⁵ Bu plan döneminde, 4572 Sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun 1 Haziran 2000 tarihinde TBMM Genel Kurulunda kabul edilmiştir. Bu kanunun 1’inci maddesinde Kanunun amacı; “Bu Kanunun amacı; Tarım Satış Kooperatif ve Birliklerine ilişkin hükümleri düzenlemek ve bu kuruluşların yeniden yapılanması için yasal bir çerçeve oluşturarak, Tarım Satış Kooperatif ve Birliklerini etkin ve sürdürülebilir bir şekilde özerk ve mali yönden bağımsız kılmaktır” şeklinde açıklanmıştır. Bu amacın Kalkınma Planında belirtilen hedefe uygun olarak saptandığını söyleyebiliriz. Bu yasada 2003, 2004 ve 2005 yıllarında değişiklikler yapılmıştır. Yapılan değişikliklerde temel amaç, yeniden yapılandırma sürecinde çeşitli şekillerde oluşan borçların ve faizlerinin silinmesi konusunda Maliye Bakanının yetkili kılınmasıdır. Bu durumun devletin kooperatif üzerindeki vesayetini mutlak kılan bir etki yapabileceği değerlendirilebilir.

4572 Sayılı Kanunun 3’üncü maddesinin ikinci paragrafında; “Kooperatif ve Birliklerin, ilk işleme hüviyetindeki işletme ve tesisleri dışında kalan sonraki üretim aşamaları için kuracakları iktisadi işletmeler, anonim şirket statüsünde ayrı bir tüzel kişilik olarak kurulup faaliyet gösterirler” denerek, kooperatiflerin sonraki üretim aşamaları için kuracakları işletmelerin anonim şirket statüsünde ayrı bir tüzel kişilik olarak faaliyet göstermeleri gerektiği belirtilmektedir. Bu ifade, dönemin muhalefet partilerinden olan Refah Partisi tarafından, yürütmeyi durdurma ve iptal istemiyle Anayasa Mahkemesine götürülmüş, ancak Anayasa Mahkemesi, 22 Ekim 2002 gün ve 2002/98 sayılı kararıyla bu istemi reddetmiştir.

4572 Sayılı Kanunun, 1163 Sayılı Kanundan sonra kooperatifler konusunda çıkarılan en önemli Kanun olduğunu söyleyebiliriz. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, Kanunun en önemli özelliği, kooperatifçiliğin sosyal yönünden çok ekonomik yönünü dikkate alarak gerçekleştirilmiş bir düzenleme olmasıdır. Genel olarak bakıldı-

ğında bu düzenlemelerin; “kooperatiflerin ana sözleşmelerinde yapılacak değişikliklerin Bakanlar Kurulu onayına tabi olması”, “kooperatif ve birliklerin işlem, hesap ve varlıkları ile mali tablolarının bağımsız denetim kuruluşlarına denetlettirilmesi”; “kooperatif birliklerinin yeniden yapılandırılmasına ilişkin bir “Yeniden Yapılandırma Kurulu” teşkil edilmesi”; “kooperatif ve birliklere, yeniden yapılandırma amacıyla 2000 yılı bütçesinden tahsis edilen ödenekler ile uluslararası finans kuruluşlarıca desteklenen projeler için sağlanan mali kaynaklar ve kredi teminatları dışında devlet veya diğer kamu tüzel kişilerinden herhangi bir mali desteğin sağlanamayacağı hükmünün getirilmesi” hususlarını içerdiğini söyleyebiliriz.³⁶

4572 Sayılı Kanunun kooperatif birlikleri ile hükümet arasında çıkardığı ilk ciddi sorun 2006 yılında patlak vermiştir. Bu tarihte Başbakan’ın yaptığı açıklamalar neticesinde fındık fiyatlarının üçte biri seviyesine inmesi ile, üreticiler oldukça zor durumda kalmışlardır. Yaklaşık 233 bin üyesi olan FİSKOBİRLİK, bu konuda Hükümeti suçlamış, Hükümet ise yaptıklarının yasalara uygun olduğunu iddia etmiştir. FİSKOBİRLİK ise, birliğin her türlü gerekli koşulu taşıdığı halde kredi almasının engellenmesi nedeniyle zor durumda kaldığını belirtmektedir. Konu hakkında açıklama yapan Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu Platformu Sözcüsü Abdullah Aysu’nun söyledikleri ise, konunun belki de temelinde yatan ve tartışılması gereken bir sorunu işaret etmektedir; “Başbakanın neden olduğu bu fiyat düşürme durumuna hukukçular; Başbakan, Türk Ceza Yasası’nın 237. maddesine göre suç işlemiştir, şeklinde yorumluyor. Başbakanın bu tarz davranışının ardında yatan sadece Başbakanın üslup farklılığı değil elbette. 59. Hükümet, 57. Hükümetin Dünya Bankası güdümlü çıkardığı 4572 sayılı TSKB yasasının üreticiler yararına olmayan maddelerini değiştirmiyor, bu yasaya sığınarak; çokuluslu şirketler için az gelişmiş ülke tarımlarını dizayn eden Dünya Bankası felsefesinin sürdürücülüğünü yapıyor”³⁷. Özellikle 1980’lerden itibaren Türk tarımında yaşanan sorunların bir örneği olan FİSKOBİRLİK olayında, Başbakan’ın davranışının bu olayda sağladığı haksız çı-

4572 Sayılı Kanunun kooperatif birlikleri ile hükümet arasında çıkardığı ilk ciddi sorun 2006 yılında patlak vermiştir. Bu tarihte Başbakan’ın yaptığı açıklamalar neticesinde fındık fiyatlarının üçte biri seviyesine inmesi ile, üreticiler oldukça zor durumda kalmışlardır.

35 DPT, Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara, 1995.

36 <https://www.sanayi.gov.tr/webedit/gozlem.aspx?sayfaNo=999>, Erişim Tarihi: 14.06.2007.

37 <http://www.bianet.org/2006/07/21/82614.htm>, Erişim Tarihi: 17.06.2007.

Kalkınma planları incelenildiğinde, kooperatifçiliğe özellikle ilk dört planda yer verilirken, 1980 sonrası dünya ile birlikte Türkiye’de de kamu politikalarının belirlenmesinde neo-liberal etkilerin ön plana çıkması ile, vurgunun küçük ve orta ölçekli işletmelere kaydığı görülmektedir.

kar konusundan önce tartışılması gereken, Türkiye’nin yönetim yapısındaki değişimin eğilimidir. Başbakan’ın danışmanının durumunun ise, mevcut yasalar kapsamında karşılığını bulabilecek bir suç oluşturduğunu düşünebiliriz.

Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001 – 2005)’nın kırsal kalkınma ile ilgili bölümünde; “Ülkemizde kırsal alanda örgütlenmenin; merkezi yönetimin taşra teşkilatları, yerel yönetimler, birlikler, kooperatifler, ortaklıklar, vakıflar ve sivil toplum örgütlenmeleri şeklinde oluştuğu görülmektedir” denmiş, ancak bu tespitten sonra, ulaşılmak istenen hedeflerin tahakkukunda en önemli araçlardan bir olarak kabul edilebilecek kooperatiflere, “amaçlar ve ilkeler” başlığı altında yer verilmemiştir. “Sosyal Refahın Artırılması” başlığı altında “Gelir Dağılımının İyileştirilmesi ve Yoksullukla Mücadele” bölümünde, amaç ve ilkelere ilişkin olarak, küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin desteklenmesinden bahsedilmekte, ancak ruhunda gelir dağılımının adaletsizliğine karşı tepki olan kooperatifçilikten tek kelime bile bahsedilmemektedir. Tarım bahsinde; “Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerinin kooperatifçilik ilkeleri doğrultusunda özzerkleştirilmesi sağlanırken, söz konusu kurumların yeniden yapılandırılması durumunda sürdürülebilirliği sağlayıcı gerekli önlem ve politikalar uygulamaya konulacaktır” denmekte, ancak bu politikalarla ilişkin hiçbir amaç veya ilke ortaya konmamaktadır.³⁸

Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013) içerisinde “Kırsal Kesimde Kalkınmanın Sağlanması” başlığı altında “verimsizliğin azaltılması için üreticilerin örgütlenmesinin güçlendirilmesi”nden bahsedilmekte, ancak kooperatif kelimesi kullanılmamaktadır. Diğer planlarda olduğu gibi bu planda da kooperatiflerin kuruluşunu gerekli kılan hedefler, ilkeler ve amaçlar belirlenmiş, ancak kooperatiflerden, kooperatif örgütlenmenin öneminden ve sosyal boyutlarından hiç bahsedilmemiştir³⁹

Kalkınma planları incelendiğinde, kooperatifçiliğe özellikle ilk dört planda yer verilirken, 1980 sonrası dünya ile birlikte

Türkiye’de de kamu politikalarının belirlenmesinde neo-liberal etkilerin ön plana çıkması ile, vurgunun küçük ve orta ölçekli işletmelere kaydığı görülmektedir. Özellikle beşinci plandan itibaren, kırsal kalkınma, gelir dağılımının iyileştirilmesi, tarımsal üretim alanlarında ortaya konan sorunların en etkili çözüm yollarından biri olabilecek kooperatifçiliğin kendi kaderine terk edildiği söylenebilir.

Oysa, kooperatifçiliğin sosyal amaçları; kötü gelenekleri yok etmek, sağlık alanında faaliyetlerde bulunmak, üyeler arasında sağlıklı ilişkiler kurmak, eğitim ve kültürel faaliyetlerde bulunmak, sosyal güvenlik alanında faaliyetlerde bulunmak gibi geniş bir yelpazede tanımlanabilmektedir. Bu amaçların yanında kooperatifçilik, kırsal kesimde istihdamın sağlanması, kırsal alandan kente göçün önlenmesi, üretimde verimliliğin artırılması gibi makro ölçekli sosyal politikalar açısından da etkili bir araç olarak kullanılabilmektedir.⁴⁰

Devlet teşkilatı içindeki yerine baktığımızda, Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri, Sanayi ve Ticaret Bakanlığına bağlı örgütlenmeler olarak görünmektedir. 1163 Sayılı Kanun gereğince ticaret siciline kayıt olması gereken tarım kredi kooperatifleri, aynı zamanda Devlet Teşkilat Rehberinde “Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları” başlığı altında yer alan “Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği”ne bağlı bulunmaktadır. Devlet Teşkilat Rehberi içerisinde sadece tarımsal alanda faaliyet gösteren kooperatif ve birliklerin yer alması, tarımsal politikaların sosyal ve ekonomik boyutunun diğer kooperatif tiplerine göre daha önemli kabul edilmiş olmasının bir sonucu olarak algılanabilir. Bütün bunlardan daha önemli olduğunu değerlendirdiğimiz husus ise; kooperatifçiliğin devlet teşkilatı yada kamu politikaları içerisindeki yerini belirleyen temel faktörün, kooperatifçiliğin sosyal kalkınmaya olan etkileri ve kamu yararının tesis edilmesindeki işlevleridir.

SONUÇ

Kooperatifçilik, dünyanın bir çok ülkesinde aşağıdan yukarıya doğru bir gelişme

38 DPT, Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara, 2000.

39 DPT, Dokuzuncu Kalkınma Planı, Ankara, 2006.

40 Yılmaz Ürper, Türkiye’de Tarımsal Kooperatiflerin Toplumsal Değişmeye Etkileri, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 1985, s. 65-71.

çizgisi takip etmiştir. Yani kooperatifler, ihtiyaç sahibi halk kesimleri tarafından otonom bir örgütlenme neticesinde ortaya çıkmışlardır. Ancak Türkiye’de, bir çok alanda olduğu gibi bu alanda da gelişme, devletin vatandaşını teşvik etmesi ile sağlanmaya çalışılmıştır. Bunun neticesinde, her ne kadar bağımsız olması gerekse de, devlet tarafından kooperatif örgütlenmeler üzerinde sürekli bir mali vesayet uygulaması, kooperatifçilikten umulan faydaların tahakkuk etmesini engellemiştir. Bunun da ötesinde kooperatifçilikten rant sağlama çabasına giren kişilerle karşılaşmıştır.

Bununla birlikte, kamu politikalarına esas teşkil etmesi gereken sosyal ve ekonomik sorunlar belirlenirken gösterilen duyarlılık, bu sorunların çözümü için yapılması gerekenlerin ortaya konmasına gelindiğinde esirgenmiş görünmektedir. Elbette bu yaklaşımda dünyada egemen olan neo-liberal politikaların etkili olduğu düşünülebilir. Günümüzde bir çok sosyal sorunun altında yatan temel nedenin ekonomik olduğu, gelir dağılımındaki adaletsizlik tarafından tetiklenen bir çok sorunun, toplumsal düzeyde sosyal sorunlara yol açtığı, ya da en azından önemli bir nedeni olduğu söylenebilir. Ancak burada bir noktanın altını çizmekte fayda vardır. Kooperatifçilik konusunda işlenen suçları, kooperatifçiliğin kötü olduğu değerlendirmesiyle aklamak yerine, bu adi suçların mevcut yasalar kapsamında bir karşılığı olduğunun ve bu karşılığı verebilecek siyasi iradenin görevini etkin şekilde yapmasının toplumdaki adalet duygusunu incitmeden soruna yüzeysel bir çözüm sağlayabileceğini söyleyebiliriz. Asıl çözülmesi gereken sorun ise, yukarıda da ifade ettiğimiz gibi; kamu politikasının belirlenmesi sürecinde dış dinamiklerin etkisidir.

Kuruluşundan itibaren kooperatifçilik hareketinin varlık sebebini incelediğimizde, onun sosyal sorunlara yol açan ekonomik bozukluklara tepki olarak ortaya çıkan, tamamen sivil, tamamen demokratik ve tamamen kolektif bir yaklaşım olduğunu görürüz. Bu yönüyle kooperatifçilik, yukarıda ifade etmeye çalıştığımız sosyal sorunların çözümünde etkili bir araç olabilecektir. Atatürk döneminde; O’nun tarafından “Türkiye Kooperatifçilik Cemiyeti”ne kamu yararına faaliyet gösteren dernek statüsü verilmesinin sağlanmasını, Cumhuriyetin ekonomik sorunları sosyal sorunlarla bir bütün olarak gördüğünün bir sonucu olarak algılayabi-

liz. Bu gün için kooperatifçilik hareketinin öneminin anlaşılmasını sağlayacak yaklaşım, toplumsal sorunlarımızın aslında ekonomik sorunlarla bir bütün olduğunun ve bunun çözümü için de sadece ekonomik örgütlenmelere değil aynı zamanda sosyal amaçlara hizmet eden örgütlenmelere ihtiyacımız olduğunun anlaşılması olabilir. Bunun paralelinde, toplumsal sorunların çözümünde üretilecek kamu politikalarını, dış etkilerden uzak tutabildiğimiz ölçüde, kendi sosyal yapımıza ve ihtiyaçlarımıza yönelik bir sosyal örgütlenmenin mümkün olabileceğini gelecek nesillere anlatabilmek, her açıdan faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

Akşin, Sina, “Siyasal Tarih: (1789-1908)”, Türkiye Tarihi 3 Osmanlı Devleti 1 6 0 0 - 1908, Yay.Yön.Sina Akşin, 4.Basım, Cem Yayınları, İstanbul, 1995, s.77-187.

Başar, Haşmet, Türkiye’de ve Dünyada Kooperatif Kuruluşların Sosyo Ekonomik Yapısı, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa, 1983.

DPT, Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara, 1984.

DPT, Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara, 1989.

DPT, Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara, 1995.

DPT, Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara, 2000.

DPT, Dokuzuncu Kalkınma Planı, Ankara, 2006.

Geray, Cevat, “Toplum Kalkınması, Kooperatifçilik ve Birkaç Örnek Olay”, A m m e İdaresi Dergisi, C.4, S.3, Ankara, 1971, s. 3-27.

Güven, H.Sami, “Kırsal Yapıda Bir Değişim Aracı Olarak Köy Kalkınma Kooperatifleri”, Amme İdaresi Dergisi, C.15, S.2, Ankara, 1982, s.21-62.

Mülayim, Ziya Gökalp, Genel ve Tarımsal Kooperatifçilik, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1975.

Özdemir, Necdet, Kooperatifçilik, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları, Ankara, Basım Yılı ?.

Tecer, Meral, “Atatürk Döneminde (1923-1938) Ekonomik Örgütlenme”, Amme İdaresi Dergisi, C.39, S.4, Ankara, 2006, s.75-116.

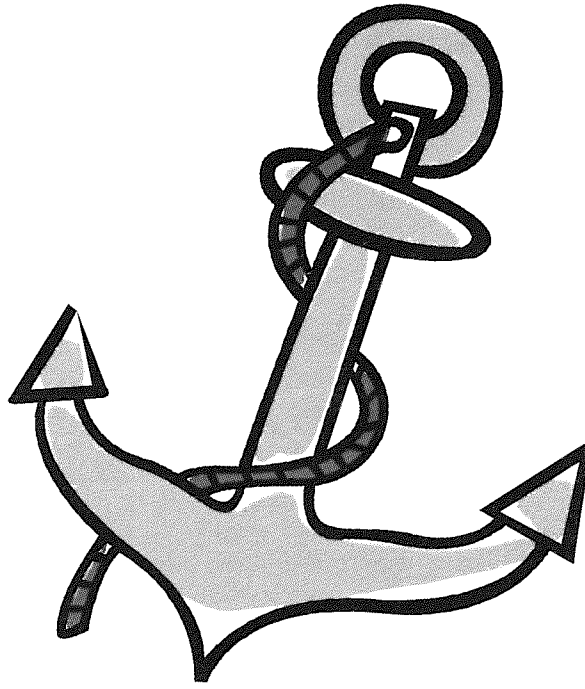
Ürper, Yılmaz, Türkiye’de Tarımsal Kooperatiflerin Toplumsal Değişmeye Etkileri, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 1985.

<https://www.sanayi.gov.tr/webedit/gozlem.aspx?sayfaNo=999>, Erişim Tarihi: 14.06.2007.

<http://www.turkiyemillikoop.org.tr/koop-vergi/KoopVerMuaf.htm>, Erişim Tarihi: 14.06.2007.

<http://www.bianet.org/2006/07/21/82614.htm>, Erişim Tarihi: 17.06.2007.

Kuruluşundan itibaren kooperatifçilik hareketinin varlık sebebini incelediğimizde, onun sosyal sorunlara yol açan ekonomik bozukluklara tepki olarak ortaya çıkan, tamamen sivil, tamamen demokratik ve tamamen kolektif bir yaklaşım olduğunu görürüz.

TÜRKİYE'NİN YÖNETİM YAPISI İÇERİSİNDE, DENİZCİLİK FAALİYETLERİNİN ÇOK PARÇALI YÖNETSEL YAPILANMASI SORUNUNA ÇÖZÜM ÖNERİSİ: DENİZCİLİK BAKANLIĞI

Ahmet YAZAR *

Türkiye Cumhuriyeti mevcut yönetsel yapılanması, sosyal devlet olmanın gerekleri ile örtüşerek kamu hizmeti ve kamu yararı odaklı biçimde ve devletin üniter yapısı ile paralel biçimde şekillenmiştir. Ancak neo-liberal küresel politikalar sonucu kamu hizmetinin görülmesi işi devlet tarafından özel sektör ile yoğun biçimde paylaşılmakta ya da tamamen özel sektöre havale edilmekte, bu durumda devlet yönetişim anlayışı ile paralel olarak paydaş, koordinatör ya da denetçi vazifesi üstlenmektedir.

Pek çok hizmet alanında olduğu gibi denizcilik faaliyetleri anlamında da devletin merkezi örgütlenmesi ve buna bağlı olarak taşra yapılanması bulunmaktadır. Kamu yönetimi örgütlenmesi içerisinde merkez ve taşra teşkilatı örgütlenmesinin yanı sıra özel sektör bünyesinde yerine getirilen denizcilik faaliyetleri, yerel, bölgesel ve ulusal bir bakış açısıyla bütüncül bir şekilde ele alınmaya muhtaçtır.

Denizcilik faaliyetlerinin yerine getirilmesi, örgütlenme, mevzuat ve kent ya-

* Akdeniz Üniversitesi Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Doktora programı öğrencisi, YAYED Antalya Şubesi Yönetim kurulu Üyesi

şasının bu süreçlerle ilişkisi anlamında bütüncül bir kavrayışı yakalayabilmek ve aynı zamanda sorunların varlığını, boyutunu, çeşitlerini ortaya koyabilmek açısından derinlemesine mülakat tekniği kullanılarak yapılan bir alan çalışmasından bu makale içerisinde destek alınmıştır.

“Üç tarafı denizlerle çevrili bir ülke fakat değeri bilinmiyor” şeklindeki serzenişlerin, yerinde tepkiler mi olduğu ya da bu serzenişlerin ne derecede çözüme odaklı olduğu bu makale çerçevesinde değerlendirilmeyecektir. Burada önemli olan nokta ve asıl ortaya konulmak istenen, denizcilik faaliyetleri anlamında kamu yönetimi örgütlenmesi açısından kent yaşamından ülke boyutuna varan bir bakış açısıyla mevcut durum nedir, kamu hizmetleri gerektiği gibi yerine getirilebilmekte midir, eğer ortada bir sorun varsa nasıl bir yöntemle var olan durum iyileştirilebilir sorularına yanıt arayışıdır. Bu yapılırken açıklayıcı ve betimleyici bir yol izlenecektir. Makale boyunca mevcut kaygı yönetsel örgütlenme, merkezden taşraya uzanan kamu hizmeti sunumunun ulusal ve yerel ihtiyaçlara karşılık gelebilmesi, kurumsal kapasite ve ilgili kamu kurumlarına tahsis edilen bütçe hususlarında bütüncül bir bakışla ve nitel örneklem ile mevcut durumu ortaya koyabilmektir.

Denizcilik kavramı, içeriğinde uluslararası siyaset, ekonomi, savunma gibi bir ülkeyi tamamen çevreleyen bir karakter taşımakla birlikte turizm, ulaşım, tarım gibi yerel boyutları olan bir içerik de sunmaktadır. Denizcilik, içine balıkçılığı da dâhil edebileceğimiz kapsamlı bir sektörel faaliyeti, hatta bir ülkenin savunma teknolojisi ve sistemini ifade edebilir. Sahil koruma, gemi yapım teknolojileri, su altı ve su üstü haberleşme sistemleri vb. pek çok alanda sunulan hizmetler, ortaya çıkarılan ürünler kısmen ya da tamamen denizcilik kapsamına giren faaliyetlerdir. Bu çok boyutlu duruma kelime anlamı ile baktığımızda kısa ve çok basit biçimde denizcilik, deniz ile ilgili her türlü faaliyet anlamına gelmektedir. Fakat bütün bunların yanında denizciliği salt sektörel anlamıyla görmek onun, insanın bireysel ve toplumsal yaşamını doğrudan şekillendiren yapısını gözden kaçırmak demektir. Çünkü denizcilik, ayrı bir coğrafi koşul içerisinde insanın kendisini gerçekleştirmesinin yöntemlerini içermektedir.

Denizcilik faaliyetleri aynı zamanda yönetsel bir sistemi de ifade etmektedir. Bu makale kapsamında ifade edilen yönetsel sistem, bir devletin örgütlenme yapısı anlamında bir yönetsel sisteme karşılık gelmektedir.

TÜRKİYE’DE DENİZCİLİK FAALİYETLERİNİN MEVCUT YÖNETSEL YAPILANMASI

Denizdeki her türlü üretim faaliyetleri, yaşamsal faaliyetler ayrı ayrı ve özgül yönetsel sistemlerle bütünlük içerisinde. Devlet örgütlenmesi anlamında bu noktada denizcilik faaliyetlerine ilişkin hemen hemen tüm süreçler kurumsal yapı içerisinde, belirli bir yönetim yapısı içerisinde, yönetsel usullere, kurallara, belgelere bağlanmıştır. Ancak denizcilik faaliyetlerine ilişkin kamu örgütlenmesi anlamında kurumsal yapılanma özellikle Türkiye örneğinde çok parçalı ve değişken bir yapı sergilemektedir.

1.1. Denizcilik Müsteşarlığı Öncesi Denizcilik Alanında Kamu Örgütlenmesi

Tarihsel süreçte 1945 yılında 4770 sayılı Ulaştırma Bakanlığı Görevleri ve Kuruluşu Hakkındaki Kanun’un 16.maddesi ile Liman ve Deniz İşleri Başkanlığı kurulmuştur. Başkanlık daha sonra 1973 yılında Deniz Ulaştırması Genel Müdürlüğü şeklinde dönüştürülmüştür ve görevlerini Deniz Ticareti Genel Müdürlüğü ile birlikte yürütmeye başlamıştır. Deniz Ticareti Genel Müdürlüğü de 1979 yılında Gemi İnşa ve Tersaneleri Genel Müdürlüğü’ne dönüştürülmüştür. Her iki genel müdürlük 1982 yılında tek çatı altında birleştirilmiş ve Liman ve Deniz İşleri Genel Müdürlüğü şeklini almıştır. Hemen 1 yıl sonra ise Liman ve Deniz İşleri Genel Müdürlüğü başkanlık teşkilat yapısı ile teşkilatlandırılmış ve ismi Başbakanlık Liman ve Deniz İşleri Başkanlığı halini almıştır. 1987 yılında ise Ulaştırma Bakanlığı bünyesinde Deniz Ulaştırması Genel Müdürlüğü halini almış ve denizcilik alanındaki en kapsamlı ve yetkili makam durumuna kavuşturulmuştur. Denizcilikle ilgili görevler, 4770 sayılı kanunla 5 Ulaştırma Bölge Müdürlüğü ve 60 Liman Başkanlığı’ndan oluşan taşra

Denizcilik kavramı, içeriğinde uluslararası siyaset, ekonomi, savunma gibi bir ülkeyi tamamen çevreleyen bir karakter taşımakla birlikte turizm, ulaşım, tarım gibi yerel boyutları olan bir içerik de sunmaktadır. Denizcilik, içine balıkçılığı da dâhil edebileceğimiz kapsamlı bir sektörel faaliyeti, hatta bir ülkenin savunma teknolojisini ve sistemini ifade edebilir.

**Tarihsel
çizgide dahi
basit biçimde
görülebileceği
gibi denizcilik
alanında
oluşturulmaya
çalışılan
yönetmelik
sağlıklı ve
bütüncül bir
bakış açısıyla
oluşturu-
lamamıştır.**

teşkilatlanması arasında paylaştırılmıştır. Tarihsel çizgide dahi basit biçimde görülebileceği gibi denizcilik alanında oluşturulmaya çalışılan yönetmelik sağlıklı ve bütüncül bir bakış açısıyla oluşturulmamıştır. Çok çeşitli KHK, tüzük, yönetmelik ile oluşturulan mevcut yönetmelik teşkilatlanmalar da sürdürülemezdir. Son olarak 1993 yılında yine bir KHK ile bu çok parçalı ve değişken kurumsal yapı Başbakanlığa bağlı Denizcilik Müsteşarlığı adı altında toplanmaya, yönetmelik verimlilik ve etkinlik sağlanmaya, sunulan hizmet kalitesi artırılmaya çalışılmıştır. Bu bakımdan "Denizcilik Müsteşarlığı; düzenleyici, belgelendirici, izin verici, ulusal ve uluslararası temsil edici, kontrol edici, sistemi çalıştırıcı ve yönlendirici görevleri üstlenmiş olup, sektörde şemsiye görevi yapan bir devlet otoritesidir"¹. Başbakanlık Denizcilik Müsteşarlığı görevlerini 2002 yılından beri Ulaştırma Bakanlığı'na bağlı olarak yerine getirmektedir².

1.2. Denizcilik Müsteşarlığı

Başbakanlığa bağlı bir müsteşarlıktır. Denizcilik sistem ve hizmetlerinin ülkenin deniz ilgi ve çıkarlarına ve ihtiyaçlarına uygun olarak tahsis ve geliştirilmesi amacıyla kamu hizmeti sunmaktadır³.

Görevleri ise; deniz ticaretini, deniz ticaret filosu ve gemi sanayini teşvik edici tedbirleri almak, denizcilik endüstrisinin, deniz ve iç sular potansiyelinin geliştirilmesini ve işletilmesini sağlamak; denizcilikle ilgili istek ve ihtiyaçları saptamak ve planlamak; denizlerde can ve mal güvenliğini sağlayacak önlemleri almak; Türk boğazlar bölgesinde ve diğer kıyılarımızda; gemiler, tankerler ve her türlü deniz aracı ile tersaneler ve kıyı tesislerinde meydana yangın ve kaza halleri ile doğal afetlerde deniz

seyir güvenliğini sağlamak ve çevre kirliliğini önlemek, bu hallerin karada sebep olabileceği yıkım ve zararları engellemek amacıyla; deniz ulaştırması, liman ve tersane hizmetlerinin planlanmasına yönelik faaliyet gösteren tüm kamu kuruluşları ile özel kuruluşların faaliyetlerinin düzenlenmesi, koordinasyonu, sevk ve idaresi, krize neden olan olayların başlangıcından neticelerinin ortadan kalktığına idarece belirlenmesine kadar geçecek süre içerisindeki tüm bu görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak; deniz araçlarının teknik nitelik ve yeterlikleriyle bunlarda çalışanların yeterlik şartlarının belirtilmesi hususlarında temel prensip ve politikayı saptamak, koordine etmek; Devletin denizcilikle ilgili hedef ve politikalarının saptanması ve uygulanması amacıyla gerekli araştırmaları yapmak ve yaptırmak; deniz konuları ile ilgili hizmet gören kurum ve kuruluşları, Devletin deniz politikası ve stratejisi doğrultusunda yönlendirmek ve koordine etmek; deniz ulaştırmasında acenta ve komisyonculuk yapan ya da yapacak olan gerçek ve tüzel kişilerin yeterlik şartlarını ve hizmet esaslarını belirlemek, bunları denetlemek ve tarifesine göre alınacak ücret karşılığında izin belgelerini vermek; Müsteşarlığın kendi görev ve sorumluluk alanına giren konularda, deniz ortamının bozulmasını ve deniz kirlenmesini önlemek amacıyla her türlü önlemleri almak, izlenmesini ve denetlenmesini sağlamak, bu konu ile ilgili öteki kuruluşlarla işbirliği yapmak; deniz sigortacılığı ile ilgili çalışmalar yapmak, bu çalışmaları koordine etmek ve izlemek; uluslararası seviyedeki denizcilik ile ilgili hukuki, ekonomik, siyasi ve benzeri konularda ilgili kuruluşlarla koordineli çalışmak; toplumda deniz sevgisini yerleştirmek ve deniz kültürünü yaygınlaştırmak için gerekli çalışmaları yapmak; gemilerin ve gemi adamlarının sicillerini tutmaktır. Bu görevler silsilesi aslında denizcilik faaliyet alanlarının çeşitliliğinin, bunlara ilişkin yönetmelik süreçlerin birbirine eklemlenmesi durumunun da ispatıdır.

Denizcilik Müsteşarlığı, görev alanına giren konularda çok çeşitli mevzuat hükümlerine tabi biçimde hareket etmektedir. Bu çerçevede:

- 1 Denizcilik Müsteşarlığı Tarihçe ve Hukuki Statü, Erişim Adresi: <http://www.denizcilik.gov.tr/dm/mustesarlik/tarihce.aspx> Erişim Tarihi: 11.05.2011
- 2 Denizcilik Müsteşarlığı Stratejik Planı, Erişim Adresi: <http://www.denizcilik.gov.tr/dm/denizcilikstrateji.pdf> Erişim Tarihi: 11.05.2011
- 3 TC Devlet Teşkilat Rehberi, 2006, 394.1.1

Tablo 1: Denizcilik Müsteşarlığı Görev Alanı Mevzuat Hükümleri

- Çevre Kanunu
- Denizde Can ve Mal Koruma Hakkında Kanun
- Deniz Çevresinin Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesinde Acil Durumlarda Müdahale ve Zararların Tazmini Esaslarına Dair Kanun
- Deniz Ticaret Filosunun Geliştirilmesi ve Gemi İnşa Tesislerinin Teşviki Hakkında Kanun
- Deniz İş Kanunu
- Gemi adamlarının Eğitim, Belgelendirme ve Vardiya Standartları Hakkında Uluslararası Sözleşmeye Katılmamızın Uygun Bulunduğuna Dair Kanun
- Gemi Sağlık Resmi Kanunu
- İmar Kanunu
- İl Özel İdaresi Kanunu
- Kabahatler Kanunu
- Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu
- Kıyı Kanunu
- Karasuları Kanunu
- Katma Değer Vergisi Kanunu
- Limanlar İnşaatı Hakkında Kanun
- Limanlar Kanunu
- Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu
- Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde
- Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun
- Özel Tüketim Vergisi Kanunu
- Pasaport Kanunu
- Su Ürünleri Kanunu
- Telsiz Kanunu
- Turizmi Teşvik Kanunu
- Türk Ticaret Kanunu
- Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu İle 491 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu
- Türkiye Sahillerinde Nakliyatı Bahriye (Kabotaj) ve Limanlarla Kara Suları Dâhilinde İcrayı Sanat ve Ticaret Hakkında Kanun (Kabotaj Kanunu)
- Ulaştırma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
- Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun
- Yapı Denetim Kanunu
- Yatırımların ve İstihdamın Teşviki İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

ve özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı Kurulmasına Dair KHK ve çok sayıda uluslararası anlaşma, tüzük, yönetmelik ve talimat söz konusudur⁴.

Bu gibi yönetsel mevzuatın yanında planlama anlayışı açısından da bazı noktalara değinmekte yarar vardır. Özellikle kıyısal alanların gelişigüzel kullanımı, planlama üzerindeki çok başlılık kıyı alanlarının bilinçsiz biçimde kullanımını teşvik etmektedir. Sahil belediyeleri kıyı planlanması yapmaya çalışmakta, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Çevre Koruma Planları'nda sahillere müdahale etmekte, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, balık üretimi ve avlama yerleri planı yapmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı ise 2634 sayılı yasa ve ek değişik maddeleri ile en büyük yetkili olarak turizm yerleri için tahsisler yapmaktadır. Ayrıca Çevre Bakanlığı ile Denizcilik Müsteşarlığı da ağırlıklı olarak söz sahibidirler. Uygulamada özellikle belediyelere ait yeterli altyapı tesislerinin olmayışı, evsel ve bazı bölgelerde sanayi atıkları dahil atıkların doğrudan denizlere boşaltılmasına neden olmaktadır. Bugün için; 3215 belediyenin, 1879'unda kanalizasyon sistemi mevcuttur, 1336'sında kanalizasyon sistemi yoktur. Bu belediyelerden 44'ünde fiziksel, 65'inde biyolojik, 3'ünde ileri arıtma mevcut olup toplam 112 belde/belediyenin arıtması vardır. Limanlarımızda Atık Alım Tesisleri ve alt yapılarındaki yetersizlikler ve bazı ana kent belediyeleri ile yerel belediyelerin konuya yeterli alakayı göstermemeleri sonucu; gemilerin atıklarının kabulünde sıkıntılar yaşanmış ve yaşanmaktadır. Buna ilave olarak Atık Alım Ücret Tarifesi halen Çevre ve Orman Bakanlığı'na yayınlanmadığından limanlarda farklı tarife uygulanmasına neden olmaktadır⁵.

Bütçe açısından ise Denizcilik Müsteşarlığı, kendisine atfedilen görevler silsilesine yeterli gelmeyecek kadar orantısız bir bütçeye sahip olup, örneğin 2010 yılı tahsis edilen toplam ödeneği 83 milyon liradır⁶. Oysaki Denizcilik Müsteşarlığı'ndan çok daha spesifik bir görev alanına sahip Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın 2011 yılı verilerine göre merkezi bütçeden aldığı pay 451 milyon liradır ve merkezi bütçeden en az payı alan bakanlıklardan biridir.

Denizcilik Müsteşarlığı tüm kamu örgütlenmesinde olduğu gibi kamu yararı amacı gütmekte ve bu amaç doğrultusunda kamu hizmeti görmektedir. Ancak Denizcilik Müsteşarlığı'nın sahip olduğu yoğun görev yükü, hizmet alanının genişliği ve bağlı olduğu KHK, tüzük, yönetmelik ve talimatlar bütünü kurumun mevcut bütçesi ile ve müsteşarlık olarak kurulma amacıyla orantısızdır. Ayrıca müsteşarlığın Başbakanlığa bağlı bir yapılanma olması da ayrıca kamu kurumları örgütlenmesinde bir koordinasyonsuzluk ortaya çıkartmaktadır. Zira Başbakanın en üst amiri olduğu Başbakanlık teşkilatının günümüzde, Başbakanın bakanlıklar arası düzenleme ve eşgüdüm görevini yerine getirdiği görülmektedir. Ayrıca, Bakanlar Kurulu'nun başkanı sıfatına uygun bir şekilde oluşturulan merkez teşkilatının yanı sıra, kendisine birçok kuruluşun bağlandığı hizmet bakanlığı gibi çalıştığı ve örgütlenildiği görülmektedir. Gerçekten, herhangi bir bakanlığa bağlanmayan hizmet kuruluşlarının Başbakanlığa bağlanması ve kimi kuruluşların da ilişkilendirilmesi, Başbakanlığın neredeyse asıl görevlerini yapmaktan uzaklaştıracak düzeyde görev alanının çoğaltılması, denizcilik faaliyetleri açısından düşünüldüğünde başka bir sorun olarak ortadadır.

Tablo 2: Başbakanlığa bağlı kuruluşlar:

• Diyanet İşleri Başkanlığı	• Türkiye İstatistik Kurumu
• Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü	• Hazine Müsteşarlığı
• Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı	• Dış Ticaret Müsteşarlığı
• Devlet Personel Dairesi Başkanlığı	• Türkiye Atom Enerjisi Kurumu
• Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı	• Vakıflar Genel Müdürlüğü

4 Denizcilik Müsteşarlığı Stratejik Planı, Erişim Adresi:

<http://www.denizcilik.gov.tr/dm/denizcilikstrateji.pdf> Erişim Tarihi: 11.05.2011, s. 14-15

5 Denizcilik, Türkiye Armatörleri İşverenler Sendikası, Erişim Adresi:

www.tisk.org.tr/.../SEKTÖR%20SORUNLARI%20RAPORU-2.doc, Erişim Tarihi: 12.06.2011

6 TC Başbakanlık Denizcilik Müsteşarlığı, 2010 Yılı Mali ve Kurumsal Beklentiler Raporu, Temmuz 2010, s. 4

Uygulamada özellikle belediyelere ait yeterli altyapı tesislerinin olmayışı, evsel ve bazı bölgelerde sanayi atıkları dahil atıkların doğrudan denizlere boşaltılmasına neden olmaktadır. Bugün için; 3215 belediyenin, 1879'unda kanalizasyon sistemi mevcuttur, 1336'sında kanalizasyon sistemi yoktur. Bu belediyelerden 44'ünde fiziksel, 65'inde biyolojik, 3'ünde ileri arıtma mevcut olup toplam 112 belde/belediyenin arıtması vardır.

• Basın Yayın Genel Müdürlüğü • TUBİTAK • TÜBA • Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü • Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu Başkanlığı	• Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü • Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı • Gümrük Müsteşarlığı

Bütün bu boyutları ile değerlendirildiğinde Denizcilik Müsteşarlığı, içinde bulunduğu teşkilat yapısı, görevleri, bütçesi, bağlı bulunduğu KHK, tüzük, yönetmelik ve talimatlara ilişkin olarak bir Bakanlık gibi hizmet üretmeye çalışmakta, uluslararası boyutta uygulayıcı makam konumunda bulunmaktadır. Müsteşarlığın Başbakanlığa bağlı olması fakat Ulaştırma Bakanlığı teşkilat kanununa bağlı olarak hizmet görmesi de ayrı bir sorundur. Bu nedenle Denizcilik Müsteşarlığı'nın ayrı bir hizmet bakanlığı şeklinde teşkilatlandırılması bir zorunluluk haline gelmiştir.

2. TÜRKİYE YÖNETİM YAPISI İÇERİSİNDE BAKANLIK TÜRÜ TEŞKİLATLANMA

Türkiye Cumhuriyeti'nin idari yapısında merkezden yönetimin merkez teşkilatında, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu'ndan sonra gelen kademe bakanlıklardır.

Bakanlıklar, devletin üstlendiği milli kamu hizmetlerinin konularına göre uzmanlaşmış ve örgütlenmiş bölümlerdir. Yani merkezi idare teşkilatında kamu hizmetleri arasında iş bölümü yapılmış ve her bir bakanlığa belli bir kamu hizmetinin yürütülmesi görevi verilmiştir. Bakanlıkların devlet tüzel kişiliğinde ayrı bir tüzel kişilikleri yoktur. Her bakanlık yürüttüğü kamu hizmeti alanında devletin tüzel kişiliğini temsil eder. Türkiye'nin yönetim yapısı içindeki her bakanlıktan siyasi olarak başbakana karşı sorumlu bir bakan vardır. Her bakanlığın kendi kuruluş yasası, kendi kamu tüzel kişiliği (devlet tüzel kişiliği ile birlikte kullanılır) ve kendi bütçesi ile hizmetlerini görmesi temel niteliğidir.

Bir devletin yapılanmasında (örgütlenmesinde) bakanlık sayısının ve bakanlıkların yurtiçi ve yurtdışında örgütlenmesinin çokluğu ya da azlığı, o devletin hangi görevleri, devletin asli ve sürekli görevleri olarak gördüğü ve bunlardan hangilerinin kamu

hizmeti sayıldığı, kamu hizmeti sayılsa bile, kamu kuruluşlarınca doğrudan yapılmasının mı gerektiği, yoksa özel sektörün yarışmacı, rekabeti anlayışı ile yapılması mı gerektiği konusu hakkında ipuçları vermektedir.

2.1. Denizcilik Faaliyetlerinin Hizmet Bakanlığı Teşkilat Yapısı İçerisinde Görülmesi Gerekliliği

Devlet, bireyci ve kapitalist bir sistem özelliği gösteriyorsa, devletin üstlendiği görevler çok azalacaktır. Bu tür devletlerde, dış politika, milli savunma, adalet, maliye ve iç güvenlik dışındaki görevlerde devlet, görev yapacak biçimden çok denetleyecek biçimde örgütlenir. Oysa toplumcu ve sosyal nitelikli siyasal sistemlerde, devletin asli ve sürekli görevleri hem çoğalmakta, hem de bu görevlerin çoğu devlet örgütlenmesi içindeki bakanlıklar dediğimiz kamu kuruluşlarınca doğrudan yapılmaktadır. Bunun yanı sıra bakanlıkların taşra (merkez dışı) uzantıları olarak da, il, ilçe ya da doğrudan merkeze bağlı örgütlerden oluşması öngörülmüştür.

Denizcilik anlamında ortada duran sorunun Türkiye genelini kapsayan bir gerçekliktir. Türkiye, 8.333 km (adalara ait kıyı uzunlukları da dahil olmak üzere) deniz kıyısı uzunluğuna sahiptir ve buna paralel olarak da yönetsel yapılanma açısından 81 il içerisinde 28 tanesinin denize kıyısı bulunmaktadır. Bu doğrultuda deniz, öncelikle bu kıyı şeridinde yaşayan insanlar için yaşam kaynağı anlamına gelmektedir. Ulusal boyutta varlığını ortaya koymaya çalıştığımız bu sorunların varlığını yereldeki mevcut sorunlarla örneklemek mümkündür. Bir balıkçının sözlerine kulak verdiğimizde;

S. A. : "Geçmişten bugüne balıkçılık herkesin sorduğu en önemli soru. Antalya'daki şimdi şöyle söylüyüm sana. Geçmişte teknoloji bu kadar ilerlemediydi. Bu kadar büyük gırgır tekneleri Trol tekneleri yoktu. Gördüğün gibi böyle 7 metre 8 metre

Toplumcu ve sosyal nitelikli siyasal sistemlerde, devletin asli ve sürekli görevleri hem çoğalmakta, hem de bu görevlerin çoğu devlet örgütlenmesi içindeki bakanlıklar dediğimiz kamu kuruluşlarınca doğrudan yapılmaktadır.

**Türkiye’de
bu sorunların
çözüm
yerleri çok
çeşitlidir ve
tam tersi
biçimde
denize
ilişkin
yönetmel
yapılanma da
müsteşarlık
düzeyinde
şekillenmiştir.
Öte yandan
müsteşarlık
pek çok
kamu
kurumu
arasında
koordinatörlük
görevi
görürken
kimi
hizmetlerin
tam
manasıyla
koordine
edilemediği
ortadadır;**

küçük balıkçı tekneleriyle balıkçılık yapı-
lırdı ve o zaman balık boldu. Bu kadar bu
memlekette otel yoktu. Bu kadar deterjanlı
su denize inmiyordu. Şimdi gırgır teknele-
rinden başlayacak olursak, bu adamların
av derinliği 100 kulaç yani bunu metreye
vurursak 170 metre derinliği var. En ufak
bir balığı bile kaçırmıyolar. E teknoloji iler-
ledikçe nolcek bu balık nerden dibinden
kaynamıyo. Trol desen eskiden trollarımız
vardı, ufak trollar vardı. 25-30 metreye ka-
dar çekerd, şimdi 700-800 metre derinliği
çekiyolar. Bu balık nasıl dayansın. Eskiye
karşı yittik tabi. Eskiden balık boldu para
etmiyordu; şimdi balık çok az, para ediyö.
Ama balığı biz tutamıyoz. Tamam teknolo-
jiye biz de ayak uydurduk, biz de ırgatlar
taktık. Eskiden ırgat yoktu elle çekiyoduk.
Ama şimdi ırgatlar var, bizde de ufak cihaz-
lar var. En azından derinliği görebiliyosun,
gerçi bizimkiler balığı göstermiyo. Mesela
bu Karadeniz’den gelen tekneler var burda
cihazı açtığı zaman farzet ki 5 mil ilerdeki
balığı şokluyo yani, o balığı orda durduruyo
ve gidiyo çeviriyö. Böyle cihazlar üretildi.
E artık balıkçılığın ne duruma geldiğini sen
kendin hesap et”.

Bu görünüm balıkçılık anlamındaki
sorunları açığa çıkartırken aynı zamanda
topyekün bir kavrayışı da gerekli kılmak-
tadır. Oysa bugün Türkiye’de bu sorunların
çözüm yerleri çok çeşitlidir ve tam tersi bi-
çimde denize ilişkin yönetmel yapılanma da
müsteşarlık düzeyinde şekillenmiştir. Öte
yandan müsteşarlık pek çok kamu kurumu
arasında koordinatörlük görevi görürken
kimi hizmetlerin tam manasıyla koordine
edilemediği ortadadır;

S. A. : “Antalya’da daha önceden balık
hali vardı. Daha önce bizim şimdiki koo-
peratif binasının önünde Antalya’da ilk ba-
lık halini biz yaptık burda. Benden önceki
başkan arkadaşlar vardı, Ercan abimiz vardı
bizim hala manevi başkanımızdır o. Onun
zamanında burda başlatıldı aşağı yukarı
1972 yılından beri 1973 yılından beri bur-
da ihale yapılyodu ve sadece bizim kendi
Antalya’mızın balığı satılıyodu. Şimdi yeni
limanda 3-5 tane nasıl diyim komisyoncu-
nun elinde kaldı şu anda. Bütün her yerde
hamsiyi getiriyolar palamut getiriyolar, yani
nerde bulurlarsa balık getirip Antalya’ya
yayıyolar. Antalya’nın yerlisi Antalya’nın
balığı diye dışarının balığını yiyor. Bizim
burası açsakta kimse gelmiyo buraya ama

eskiden sadece burasıydı. Şimdi o yeni li-
manda 3-5 komisyoncunun elinde kaldık
yani senin anlıcan. O da balıkçıya zarar
başka hiç bişey değil”.

Koordinasyon eksikliği ile paralel ola-
rak deniz ve kıyı alanları odağında, yö-
netsel yapılanma açısından çok parçalı bir
yönetmel örgütlenme gün yüzüne çıkmakta-
dır. Örneğin kimi hizmetler Liman İşletme
Müdürlükleri vasıtasıyla belediyelerce, tu-
rizm alanları ve kentsel imar açısından Ba-
yındırlık ve İskan Bakanlığı’nca, turizm ve
deniz turizmne ilişkin olarak ise Kültür ve
Turizm Bakanlığı’na (Yatırım ve İşletmeler
Genel Müdürlüğü) bağlı iken, balıkçılık ve
su ürünleri Tarım Bakanlığı’na bağlı ola-
rak yürütölmektedir. Ayrıca Sahil Güvenlik
Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü,
Yerel İdarelere Bağlı İl Müdürlükleri gibi
birçok kurum ve kuruluşun yetkili ve gö-
revli olması nedeniyle pek çok yetki ve so-
rumluluk çatışması yaşanmaktadır.

S. A. : “Şimdi sana şöyle söliyim bi-
zim balıkçılarda biliyosun balıkçılık ver-
giden muafıtır. Sadece biz kooperatiflerde
üyeyizdir. Balıkçı kooperatife üyedir ko-
operatif de Deniz Ticaret Odası’na, Tarım
İl Müdürlüğü’ne. Bunlarla beraber çalışır.
Muhatap olacak olduğumuz kişileri bulabi-
liyoruz yani. Tarım İl Müdürlüğü’nde sağ
olsunlar Cemil Bey var bizimle ilgilenen.
Ne kadar da olsa yardımcı olmaya çalışıyo.
Ama biliyosunuz Türkiye’nin büyük sorun-
larından biri de Denizcilik Bakanlığı’nın
olmaması. Türkiye’nin dörtte üçü denizci-
lik ve denizle kaplı ve denizcilik deniz ba-
kanımız yok yani. Yani nedense bu denize
karşı bizim Türkiye’de ne balıkçıya değer
veriliyo ne de bi deniz bakanımız yok. Ki-
minle muhatap olcaz biz. Farzet ki burda
ben Tarım İl Müdürlüğü’nde dediğim isim
mesela Cemil Bey’le muhatap oluyorum.
Daha üst seviye nereye çıkcam? Daha üst
seviye nerde bulacam ben bu insanları?
Birlik kuruldu mesela Kooperatifler Birliği.
Birlik senede bi kere Antalya’da toplantıya
gidiyo. Senede bi kereyle bu balıkçılığın
derdi bitmez. Bunun en güzeli bi Denizci-
lik Bakanlığı olacak, kooperatif başkanları
dertlerini birlik başkanına anlatacak, birlik
başkanıyla beraber Ankara’nın kapısını ça-
lıp arkadaş bizim bu derdimiz var diyebile-
ceğimiz bi şeyimiz olması lazım bakanımız
olması lazım. Kime, sana. Sen geliyosun
ben sana anlatıyorum ama boşa anlatıyo-

rum. Dert bu, başka bişey yok. Bütün derdimiz bu. Bakanlık, bi tane bakanlığımız kapısını çalacağımızın bakanlığımızın olması lazım. Başka hiç bi sıkıntı yok yani Allah'a şükür. Şey mazot verdiler işte ÖTV'siz. Çoğu arkadaşımız kullanıyo. Ama her şey bi mazotla bitmiyo yani. Bak görüyon işte Antalya gibi yerde balıkçı barınağı yok".

Ayrıca meslek birliklerinin, kooperatiflerin ve yerel yönetimlerin de bu süreçte büyük rol oynadığını belirtmek önemlidir.

S. A. : "Kooperatifçiler o kadar kuvvetli değil. O kadar kuvvetimiz yok. Bunu bize belediyeler sağlarsa. Yani Büyükşehir Belediyesi olsun Muratpaşa Belediyesi olsun eğer bi kooperatiflere kalkınması amacıyla bir belediyenin kendi iş yerini verirse cüz'i bir şey alırsa kira alırsa veya satılan balıktan komisyon alcam derse biz bugün hazırız. Biz Kale İçili balıkçılar olaraktan hemen hazırız yani ona. Yok öle bi olanağımız yok bizim gücümüz yok yani. Gidipte orda aylık 2 milyar 3 milyar dükkan kirası veripte bunu yapacak gücümüz yok yani".

Bunun gibi daha pek çok noktada mevcut parçalı yapılanma sorunu, denize ilişkin bakış açısının çok parçalılık içinde yüzeyleşmesini, ötelenmesini perçinlemektedir. Örneğin Antalya'da balıkçılıkla geçimini sağlayan kesimin ihtiyaçları ile örtüşür biçimde bir balıkçı barınağının yıllardır yapılamıyor oluşu kurumlar arası yetki karmaşası ve koordinasyonsuzluğun en büyük göstergesidir;

S. A. : "Sadece bizim tek ihtiyacımız Antalya'nın en büyük kanayan yarası bir balıkçı barınağı yok. Yeni limandakinler orda şey nasıl yetim bi çocukmuş gibi, biz de burda işte Belediye'nin yatçıların yanında yetim kaldık. Bir tek Türkiye'de balıkçı barınağı olmayan il Antalya. Bu çok dikkat çekici. Ve bizim her yerimiz deniz Antalya gibi yerde. Karadeniz'de belki 50-60 tane balıkçı barınağı var. Bakın 50-60 tane. Mersin tarafına git en azından 20 tane. Alanya gibi yerde balıkçı barınağı var ve Antalya, Türkiye'nin göz bebeği Antalya'da balıkçı barınağı yok bu çok enteresan bişey. Yüz karamız ya Türkiye'nin yüz karası bu Antalya'nın değil. Bu siyasetçilere özellikle yani bu balıkçı barınağını iletmek lazım ama nasıl iletecez bilmiyorum. Biz artık yıllardan beri her gelen belediye başkanı oy

isterken size balıkçı barınağı yapılacak ondan sonra 5 sene sonra eyvallah onlar da gidiyo bizim hayallerimiz de suya düşüyo".

S. A. : "Topçam'ın karşısına, Sıçan Adası dediğimiz Topçam'ın karşısına bi balıkçı barınağı, 600 teknelik bi balıkçı barınağı. Ben bunu 14-15 senedir bu şarkıyı dinliyorum. Artık bu şarkıyı".

S. A. : "Yok. 14-15 senedir bu Yeni Liman, Kale İçili balıkçılarına barınak yapılacağını 15 senedir, 15 senedir her gün kovayla taş dökseler zaten olurdu şimdiye balıkçı barınağımız. Ne yazık ki yok".

Kurumlara ait parça parça ve sektörel alt yapılı stratejik planlarda belirtilen çalışmaların, merkezi bütçeden pay alması, kamu yararı ve kamu hizmeti odaklı biçimde bakanlık plan ve programı şeklinde kendine yer bulması gerekmektedir. Bütün bu bahsi geçen görev alanlarının bir hizmet bakanlığının uzmanlığında, bütçe kalemine sahip, belirli iş ve işlemler alanı olmaması için hiçbir sebep yoktur. Denizcilik Müsteşarlığı'na tahsis edilmeyen bütçe, 56 görev alanı paydaşının bütçesi içerisinde harcanmaktadır ve 56 değişik noktanın yetkili kılınması nedeniyle yetki çatışması yaşanmaktadır⁷.

Denizcilik alanında yapılması gereken bilimsel çalışmaların ekonomik açıdan da son derece önemli olduğu ortadadır. Mevcut konjonktürde bir ülkenin kalkınması için büyük önem arz eden petrol, doğalgaz ve madenlerin denizlerde de bulunuyor olması ve uluslararası nitelik taşımaları, deniz jeolojisi araştırmalarını da önemli kılmaktadır. Benzer sebeplerle deniz bilimleri konusunda çalışmaların artması gerekliliği son derece önemlidir ve deniz araştırmaları ülkemizde çoğunlukla üniversiteler, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü ve STK'lar eliyle yürütülmektedir. Deniz araştırmalarında kullanılan teçhizatın ve donanımın yüksek maliyetli oluşu ve her kurum için ayrı satın alınması gereği ise, ayrı bir sorun alanı yaratmaktadır. Bu durum kaynak israfı anlamına gelmekte ve bütçe yetersizlikleri gerçeğini de gün ışığına çıkartmaktadır. Ayrıca denizel alanların kıyıdaki bataklıklardan okyanus tabanına kadar geniş bir alanı kapsıyor oluşu, deniz üstü kullanımının tüm boyutlarıyla düzenlenmesi, bütçe, kurumsal örgütlenme ve

Kurumlara ait parça parça ve sektörel alt yapılı stratejik planlarda belirtilen çalışmaların, merkezi bütçeden pay alması, kamu yararı ve kamu hizmeti odaklı biçimde bakanlık plan ve programı şeklinde kendine yer bulması gerekmektedir. Bütün bu bahsi geçen görev alanlarının bir hizmet bakanlığının uzmanlığında, bütçe kalemine sahip, belirli iş ve işlemler alanı olmaması için hiçbir sebep yoktur.

7 Bkz. Denizcilik Müsteşarlığı görev alanı paydaşlar listesi, s. 14-15

**Denizcilik
Bakanlığı'nın
oluşturulması
önerisi,
bakanlıkların
adının
değiştirilmesi ya
da birleştirilmiş
bakanlık
modelinin
benimsenmesi
çözümlerinden
ayrı biçimde
değerlendirilmeli,
başlı başına
yetkin bir bütçe
ve yönetsel
yapılanma
ile denizcilik
faaliyetleri ele
alınmalıdır.**

insan kapasitesi bakımından büyük bir güç gerektirmektedir. Kıyı alanları dâhilinde yapılacak iş ve işlemler hem kıyı alanları konusunda uzmanlık alanlarının bir arada karar mekanizmasına dâhil olmasını hem de hizmet bakanlığı şeklinde yetkin bir koordinasyonu ve uygulama erkini gerekli kılmaktadır.

“Toplam ithalat ve ihracatının yaklaşık %90'ını deniz yolu ile gerçekleştiren Türkiye'nin bu pastadan aldığı pay %1'dir. Bununla birlikte dünya yüklerinin %3.4'ünü taşımaktayız. Bunun anlamı dünya standartlarına göre 3.4 kat daha ucuz yük taşımaktayız. Dış ticaret taşımacılığında milli filonun payının %25'lerin altında gerçekleşmesi, dünya sıralamasında 1 Ocak 2000'de 18'inci olan Türk deniz ticaret filosunun, 2001'de 20'nci, 2004'de 23'üncü ve 2005'de ise 24'üncü sıraya düşmesi, seyir emniyeti ve deniz güvenliği bakımından gençleştirilme ihtiyacı açık olan Türk deniz ticaret filosunun mevcut 20 yaş ortalaması, irdelenmesi gereken diğer önemli konulardır”⁸.

SONUÇ

Türkiye'de mevcut yönetsel yapılanma her şeyden önce kamu hizmetlerinin orantılı biçimde görülebilmesi için kurumlar arasında dengeli bir yapı sergilememektedir. Yani devletin kamu hizmeti algısı, merkezden taşraya uzanan örgütün yaygınlığını ve sağladığı hizmetin sıhhatini etkilemektedir. Bu açıdan bakıldığında kamu hizmeti yerine getirilse bile kamu yararı tam olarak gerçekleşmemektedir. Aynı zamanda kamu yararı amacıyla görülecek olan kamu hizmetinin kamuya en az zararı verecek biçimde tasarlanması gerekmektedir. Fakat yönetsel örgütlenmede yaşanan, merkezden taşraya uzanan kamu hizmeti sunumunun ulusal ve yerel ihtiyaçlara karşılık gelememesi, kurumsal kapasite ve bütçe yetersizliği gibi sorunlar bütünü, denizcilik faaliyetleri ile ilgili kamu hizmetleri ile uzak ya da yakın ilgisi olan tüm toplumsal katmanlara etki etmekte, bu faaliyetlerden kazanç sağlayan kesimler arasında imkân-lara sahip olma, gelir elde etme anlamında ve nitekim topyekun ekolojik anlamda bir dengesizlik ve adaletsizlik yaratmaktadır. Bu açıdan Denizcilik Bakanlığı'nın oluş-

turulması önerisi, bakanlıkların adının değiştirilmesi ya da birleştirilmiş bakanlık modelinin benimsenmesi çözümlerinden ayrı biçimde değerlendirilmeli, başlı başına yetkin bir bütçe ve yönetsel yapılanma ile denizcilik faaliyetleri ele alınmalıdır. En azından Denizcilik Bakanlığı'nın oluşturulması, ucu açık ve kamu yararı boyutu tartışılır bir Avrupa Birliği'ne üyelik süreci için bakanlık oluşturmaktan daha zaruri ve önceliklidir.

Denizcilik Müsteşarlığı Görev Alanı Paydaşlar Listesi:

1. ADALET BAKANLIĞI
2. DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
3. MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI
4. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
5. MALİYE BAKANLIĞI
6. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
7. BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI
8. SAĞLIK BAKANLIĞI
9. ULAŞTIRMA BAKANLIĞI
10. TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI
11. ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
12. SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI
13. ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
14. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
15. ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI
16. GENELKURMAY BAŞKANLIĞI
17. DEVLET PLÂNLAMA TEŞKİLATI MÜSTEŞARLIĞI
18. HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI
19. DIŞ TİCARET MÜSTEŞARLIĞI
20. GÜMRÜK MÜSTEŞARLIĞI
21. KKTC BAYINDIRLIK VE ULAŞTIRMA BAKANLIĞI
22. DENİZ KUVVETLERİ KOMUTANLIĞI

23. AVRUPA BİRLİĞİ GENEL SEKRETERLİĞİ
24. TÜRKİYE BİLİMSSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU
25. TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU
26. KAMU İHALE KURUMU
27. TELEKOMÜNİKASYON KURUMU
28. KIYI EMNİYETİ VE GEMİ KURTARMA İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
29. HUDUT VE SAHİLLER SAĞLIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
30. EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
31. SAHİL GÜVENLİK KOMUTANLIĞI
32. TCDD LİMANLAR DAİRESİ BAŞKANLIĞI
33. TÜRK STANDARTLARI ENSTİTÜSÜ
34. İTÜ GEMİ İNŞAATI VE DENİZ BİLİMLERİ FAKÜLTESİ
35. İTÜ DENİZCİLİK FAKÜLTESİ
36. KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
37. DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
38. YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
39. TÜRKİYE DENİZCİLİK İŞLETMELERİ A.Ş.
40. AMATÖR DENİZCİLİK FEDERASYONU
41. İSTANBUL VE MARMARA, EGE, AKDENİZ, KARADENİZ DENİZ TİCARET ODASI (İMEAK)
42. MERSİN DENİZ TİCARET ODASI
43. GEMİ MÜHENDİSLERİ ODASI
44. GEMİ MAKİNALARI İŞLETME MÜHENDİSLERİ ODASI
45. TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ
46. TÜRKİYE GEMİ İNŞA SANAYİCİLERİ BİRLİĞİ
47. TÜRKİYE SİGORTA VE REASÜRANS ŞİRKETLERİ BİRLİĞİ

48. TÜRK LOYDU VAKFI
49. GEMİ SÖKÜM SANAYİCİLERİ DERNEĞİ
50. TÜRK KILAVUZ KAPTANLAR DERNEĞİ
51. TÜRK UZAKYOL GEMİ KAPTANLARI DERNEĞİ
52. DENİZ PİLOT KAPTANLAR DERNEĞİ
53. VAPUR DONATANLARI VE ACENTELEİ DERNEĞİ
54. KOCAELİ GEMİ ACENTELEİ DERNEĞİ
55. TÜRKİYE DENİZCİLER SENDİKASI
56. İSTANBUL DENİZ OTOBÜSLERİ A.Ş.

KAYNAKÇA

Denizcilik Müsteşarlığı Stratejik Planı,
Erişim Adresi: <http://www.denizcilik.gov.tr/dm/denizcilikstrateji.pdf>
Erişim Tarihi: 11.05.2011

Denizcilik Müsteşarlığı Tarihçe ve Hukuki Statü,
Erişim Adresi: <http://www.denizcilik.gov.tr/dm/mustesarlik/tarihce.aspx>

Erişim Tarihi: 11.05.2011

Denizcilik, Türkiye Armatörleri İşverenler Sendikası,
Erişim Adresi: www.tisk.org.tr/.../SEKTÖR%20SORUNLARI%20RAPORU-2.doc,
Erişim Tarihi: 12.06.2011

TC Devlet Teşkilat Rehberi, 2006

TC Başbakanlık Denizcilik Müsteşarlığı, 2010 Yılı Mali ve Kurumsal Beklentiler Raporu, Temmuz 2010

Türk Denizciliğine Tarihsel Bir Bakış,
Erişim Adresi: <http://www.dtoizmir.org/turk-denizciligi.pdf>,
Erişim Tarihi: 09.06.2011

İMAR UYGULAMALARI

SORULAR - SORUNLAR KISA NOTLAR

Hüseyin KOÇAK *

* HKMO Onayı Her Bir İşlem İçin Ayrı Alınmalı;

İlk yapılan 18. madde uygulaması ayrı bir işlemdir. Bu işlemin iptalinden sonra yapılan yeni bir 18. madde uygulaması ayrı bir işlemdir. İlk uygulama iptal edildikten sonra ilgili idare yeni bir uygulamayı hemen yapabileceği gibi yıllar sonra da yapabilir. Bu süre ne kadar uzun ya da kısa olursa olsun fark etmez. İlk uygulamayı yapan mühendisin, ikinci uygulamayı yaptığı sürede onay alma hakkını kaybetmesi mümkün olduğu gibi ilk uygulamayı yapan mühendisin mutlak surette ikinci uygulamayı da yapma mecburiyeti yoktur. Sonuç olarak ilk uygulama ile iptal sonrası yapılan uygulama tamamen birbirinden farklı işlemlerdir ve de her bir işlem için ayrı HKMO (Harita ve Kadastro Mühendisleri) onayının alınması gerekir. (TKGM 2008/8 sayılı genelge).

* Plân Yapımında Yetki Belediye Aittir;

İmar Plânları; belediye ve mücavir alanlar içerisinde belediye meclisinin onayı ile, dışında ise Valiliğin onayı ile yürürlüğe girer. Onay sonrası bir aylık askı ilânına alınır, bu bir aylık süre içerisinde belediyeye itiraz edilebilir. İtirazlar 15 gün içerisinde karara bağlanır. Bu bir aylık süreyi kaçırılmış ise itiraz şansı kalmamaktadır. (3194 sayılı Kanun md:8)

Belediyenin, plân uygulama sahası içerisinde kalan taşınmazlardan %40'a kadar DOP (Düzenleme Ortaklık Payı) kesme yetkisi bulunmaktadır. Yani uygulama alanı içindeki bir parselin yüzölçümünü %40 kadar eksiltebilir. Plân iptali için Mahalli İdare Mahkemelerine dava açma keyfiyeti bulunmaktadır, belediyenin iptal yetkisi bulunmamaktadır.

* Dere Yataklarında İmar Uygulaması;

Parselasyon yapılan saha içerisinde dere yatakları da varsa ve artık aktif dere olmayıp, plândaki amacı doğrultusunda işleme tabi tutulacaksa, bu yerler Maliye Hazinesi adına uygulamaya girmelidir.

* İfraz Dosyasındaki Cins Değişikliği;

İfrazen cins değişikliğinde parsel içinde var olan bina yıkıldığı için cins değişikliği yapılacaksa ve de bu işlem ifraz dosyasında yer alıyorsa, cins değişikliğinin yapılabilmesi için, ayrıca LİHKAB'a (Lisanslı Harita Kadastro Mühendislik Büroları) gerek yoktur.

* 18. Madde Uygulamasında Eşdeğer Alan;

İmar Kanununun 18. madde 3. fıkrası; "Düzenleme ortaklık payları, düzenlemeye tabi tutulan yerle-

rin ihtiyacı olan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilk ve ortaöğretim kurumları, yol, meydan, park, otopark, çocuk bahçesi, yeşil saha, ibadet yeri ve karakol gibi umumi hizmetlerden ve bu hizmetlerle ilgili tesislerden başka maksatla kullanılamaz" hükmünde,

Plân Yapımına Ait Esasalara Dair Yönetmeliğin 27/2. maddesi de; "İmar plânındaki bir sosyal ve teknik altyapı alanının kaldırılabilmesi ancak bu tesisin hizmet götürdüğü bölge içinde eşdeğer yeni bir alanın ayrılması suretiyle yapılabilir" hükmündedir.

Bu bilgilerden de anlaşıldığı üzere; 18 uygulamasında DOP kesilmek suretiyle oluşturulan sosyal tesislerin kaldırılması ancak, o tesisin hizmet götürdüğü bölge içinde eşdeğer yer ayrılması ile mümkündür. Buradaki "bu tesisin hizmet götürdüğü bölge" kavramı soyut bir kavramdır, ancak başka mahalle de olmaması gerekir. Bu durumu değerlendirmek Tapu ve Kadastro birimlerinin görevi değildir. Eşdeğer yer ayrılmış olduğu belirtilmişse, Tapu ve Kadastro İdaresince talep karşılanabilmelidir. Parkın o yerden kaldırılmasından rahatsızlık duyan varsa İdare Mahkemesinde dava açması gerekir.

*** Bedelsiz Terk Bulunan Parselde Uygulama ve DOP;**

Daha önce bedelsiz terk bulunan parsel, 18. maddede uygulamasına tabi tutulduğunda, önceki terk miktarını DOP oranına tamamlayan miktar kadar DOP kesintisi yapılır. (Uygulama Yönetmeliği md:11)

Soru konusu edilen örnekte, 5000 m²'lik bir parselden 1000 m² bedelsiz terk bulunmaktadır. Daha sonra plân değişikliği nedeniyle bir ihdas söz konusu olduğu ve ihdas edilen 500 m²'nin yine parsel maliki ya da maliklerine dönmüş olduğu anlaşıyor.

Sonuç olarak; ana parsel 5000 m² iken, bedelsiz terk ve ihdas işlemleri sonrası toplam 4500 m² kalmış olup eksilen miktar ise 500 m²'dir. DOP hesabı yaparken de $500/5000 = \%10$ 'luk bir eksilme var şeklinde değerlendirilip, ona göre DOP adı altında yapılacak kesintinin hesap edilmesi gerekir.

*** Yola Tecavüzlü Bina Nedeniyle İhdas;**

DOP'tan oluşturulan alanların kaldırılması aynı bölgede eşdeğer alan ayrılmasıyla mümkündür. Soru konusu edilen örnekte, binaların tecavüzü nedeniyle yol daralmış durumdadır. Eşdeğer yer ayrılmak istenmesi halinde de başka bir yerde yol oluşturmak gibi bir işlem yapmak gerekecektir. Başka yerde ayrılacak eşdeğer yol alanının imar düzeni açısından bir anlamı olmasa bile, belediye tarafından aynı bölgede eşdeğer miktarda yol alanı ayrılarak binaları kurtar-

abilecek ve bu amaçla yola tecavüz kısımları ihdas etmesi mümkündür.

*** Tevhit Kararına Ek Karar;**

Bir tevhit işleminde Kadastro Müdürlüğünü ilgilendiren husus, yapılan işlemin imar mevzuatına uygun olduğunun belediye encümeni ya da il özel idaresi tarafından onaylanmasıdır. Onay ile ilgili ayrıntıları Kadastro Müdürlüğünün her zaman araştırma şansı bulunmamaktadır.

İlk uygulamaya dair karar gelmiş ve bu karar gereğince işlem kontrol edilip tescil edildikten sonra sonradan verilen karar önceki karardaki bir ayrıntıyı düzeltme amaçlı olduğu görülmektedir. Bu ayrıntı ile ilgili hususu Kadastro Müdürlüğünün belediyenin arşivinden araştırma şansı bulunmadığından kontrolünü yaparak tescilini sağlamıştır. Bahsi geçen ayrıntıda önceki kararda hata olsa bile bu tescili sakatlamaz.

Sonradan verilen kararda, önceki kararın iptal edildiği değil de, önceki karadaki hatanın düzeltilmesi yolunda karar verilmiş ise (ki verilen karar Kadastro Müdürlüğü ve Tapu Sicil Müdürlüğünde yapılan hiç bir şeyi etkilemediğinden) önceki tescil geçerliğini koruyacaktır. Tapu ve Kadastro yönüyle yeni bir karara gerek dahi yoktur. Eğer karar verilmişse; en fazla yeni kararın bir örneği Kadastro Müdürlüğü arşivine, bir örneği de Tapu Sicil Müdürlüğünün arşivine, önceki karara iliştiirmekle yetinilmesi gerekir. Ayrıca Mahkeme kararına da gerek bulunmamaktadır.

*** Arkıların İmara Tabi Tutulması**

Doğal arkıların Devletin hüküm ve tasarrufu altında olan yerlerdendir. O nedenle de DSİ'den uygun görüş almaya gerek yoktur. Daha önce DSİ tarafından kamulaştırılmak suretiyle oluşturulmuş bir tesis, imar plânı gereğince kaldırılması gerektiğinde bu yerin Hazine adına işleme girmesi için DSİ'nin onayına gerek duyulur. Aksi halde Arkılar için DSİ'den görüş alınmasına gerek yoktur.

*** İfraz Ve Yola Terk**

Yola terk işlemi de teknik olarak bir ifraz işlemidir. Dolayısıyla, yola giden ve kalan kısım ikiye ayrılarak, encümen tarafından uygun karar verilmişse yeterlidir. Oluşan parsellerden birinin yola terk edilmesi gerektiği kararda yer almasa da olur. Sonuçta; ifraz sonucu oluşan parsellerden birinin yola terk edilmesi ilgisinin talebine bağlıdır.

Başkaca yasal bir sakınca olmadığı sürece, mevcut karar gereğince işlemin yapılmasında sakınca

yoktur. Yeter ki, yola terk konusunda ilgilisinin talebi olsun.

* İkinci Bir “DOP” Kesintisi Yapılamaz;

Herhangi bir parselden birden fazla DOP kesilemeyeceği, 18. maddede net olarak yer almaktadır. Örneğin ilk uygulamada %33 oranında DOP alındığı halde, ikinci uygulama için %36 DOP belirleniyorsa, aradaki %3'lük fark için yeni bir DOP kesintisi yapmak mümkün değildir.

Bu %3'lük kısım, aynı uygulama alanı içerisinde belediyenin yeri varsa oradan karşılanması gerekir. Eğer belediyenin yeri yoksa, belediyenin kamulaştırma yapması gerekecektir.

* Bedelsiz Terk Geri Dönmez, İhdas Edilmez;

Her ne sebeple olursa olsun bedelsiz olarak terk maliki, terk ettiği yer üzerinde artık hak iddia edemez.

Bu tür yerlerin ihdasına gelince; Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Teknik Araştırma Genel Müdürlüğünün (TAU'nun) görüşü, bu tür bedelsiz terklerin belediye tarafından ihdas edilemeyeceği yolundadır. TAU Genel Müdürlüğünün 13.06.1997 tarihli ve 8535 sayılı talimatı; İmar Kanununun 15 ve 16. maddeleri gereğince bedelsiz terk edilen yerlerin, aynı Kanunun 18. madde uygulaması yapılması halinde ihdas edilebileceği, ancak 15 ve 16. maddelerin uygulamasıyla ihdas edilemeyeceği yolundadır.

* Cami Yeri Terki ;

Bir parsel maliki imar parseline kavuşmak için parselden terkler yapıyorsa, yapılan terkin yola ya da cami yerine rastlaması fark etmez. Malikinin adına tescil edilmemelidir. Hazine adına tescil de yapılmamalıdır. Ancak 18. madde uygulamasını beklemeden caminin yapımı söz konusu oluyorsa ve de gerekli yasal formaliteler yerine getirilmişse ancak o zaman Hazine adına tescil edilebilir.

* DOP Oranının % 40'dan Fazla Çıkması;

18. madde uygulama sahası içerisinde DOP oranı %40'tan fazla çıkarsa, fazlalığın nasıl karşılanacağı konusu 18.madde yönetmeliğinin 32. maddesinde yer almaktadır. Madde şu şekildedir;

Düzenleme Ortaklık Payından Fazla Çıkan Miktarın Sağlanması

Madde 32 – Düzenle sahasında umumi hizmetlere ayrılan miktarın, düzenlemeye giren alan toplamının %40'ından daha fazla çıkması halinde, bu miktarın %40'a dönüştürülmesi için önce, varsa bu düzenleme sahasındaki belediyeye ait arsalar bu işe tahsis edilir. Bunlar yetmediği takdirde, bu sahada, belediyeye devri mümkün hazine veya özel idare mülkiyetindeki parsellerden; meydan, yol, park, yeşil saha, otopark, toplu taşıma istasyonu ve terminal gibi umumi hizmetlere rastlayan kısımların belediyeye devri sağlandıktan sonra aynı maksada tahsis edilirler.

Bunlar da yetmediği takdirde, aşağıdaki sıraya göre kamulaştırma yapılır.

a) Kadastro parsellerinin yüzölçümü en büyük olanından başlamak üzere, müstakil imar parselleri verildikten sonra arta kalan miktarları,

b) Alanları en küçük bir imar parseli alanının dörtte birinden daha küçük olan kadastro ve varsa imar parsellerinin en küçüğünden başlayarak yeteri kadarı,

c) Tamamı yol, meydan, park, yeşil saha, genel otopark, cami, karakol gibi umumi tesislere isabet eden kadastro ve varsa imar parsellerinin yeteri kadarı, kamulaştırılır.

Soru konusu uygulama sahasında yalnızca belediye ve Hazine taşınmazı olduğuna göre, 32. maddenin 1. fıkrasında açık hüküm yer almaktadır. Fazlalığın karşılanması için öncelik belediyeye ait taşınmazların kullanılmasıdır.

* Arkılar Hazine Adına Uygulama Girer;

Paftasında ark olarak görünen yerler fiilen kalmamış olsa bile o kısımların, pafta üzerinden hesaplanacak yüzölçümü ile Hazine adına uygulamaya girmesi gerekir. Arkıların belediye adına ihdas edilemeyeceği, ark nedeniyle elde edilecek taşınmazın Hazine adına tescil edileceğine dair Danıştay kararı bulunmaktadır. (DANIŞTAY 6.Da.12.05.1999 ta. E.1998/2248, K.1999/2522)

Sonuç olarak; doğal arkılar Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerdendir ve de plân içinde kalması nedeniyle tescile tabi olması durumunda DSI'den görüş alınmasına gerek bulunmamaktadır. Ayrıca, mutlaka uygulama öncesi tescil edilmesi gerekir gibi zorunlulukta bulunmamaktadır. Nasıl ki, kapanan yollar daha önce tescil edilmeden doğrudan özet cetvelinde ihdas olarak gösterildiği gibi Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerlerin de doğrudan özet cetvelinde Hazine adına gösterilmesi mümkündür.

2011 Seçim Bildirgesi ve CHP'nin Konut Politikalarında DÖNÜŞÜM

Ahmet Müfit BAYRAM

Kendisini ve ailesini doğanın yıkıcı etkilerinden ve etraftaki vahşi yaşamdan korumak için mağaraları barınak yapan insan için, bir barınak sahibi olmak, yaşamı devam ettirebilmek, aile birliğini, mahremiyeti ve en önemlisi güvende olabilmeyi sağlayabilmek için hala en önemli ihtiyaç, en önemli amaç.

Konutun insanlar için taşıdığı bu önemin farkında olan siyasetin de en önemli ilgi alanlarından biri "konut". Farklı nedenlerle ve farklı amaçlarla da olsa da, sağcısı da, solcusu da, liberali de konut konusuy-la ilgili.

Konutu sosyal devlet olmanın gereği, sosyal bir sorumluluk olarak görüp değerlendirildiğinizde, sorun barınma sorunudur ve herkesin barınacak bir konut sahibi yapılması kamusal bir sorumluluk olacaktır. 1961 Anayasası'nın "Sağlık Hakkı" başlıklı 49. Maddesinde barınma sorunu bu sosyal devlet anlayışı doğrultusunda ele alınmış: "Devlet, herkesin beden ve ruh sağlığı içinde yaşayabilmesini ve tıbbi bakım görmesini sağlamakla ödevlidir. Devlet, yoksul veya dar gelirli ailelerin sağlık şartlarına uygun konut ihtiyaçlarını karşılayıcı tedbirleri alır" şeklinde düzenlenmiştir (<http://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa61.htm>).

Konut konusunu "barınma hakkı" çerçevesinde tanımlayan, dar gelirlielerin konut sorununun çözülmesini devletin sosyal sorumluluğu olarak tanımlayan, bu anlayış, Özal-Evren işbirliği ile hayata geçirilen 12 Eylül rejiminin ülkeye dayattığı, 1982 Anayasası ile ortadan kaldırılmıştır. 1982 Anayasasının "Konut Hakkı" başlıklı 57. maddesi; "Devlet, şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözetken bir planlama çerçevesinde, konut ihtiyacını karşılayacak tedbirleri alır, ayrıca toplu konut teşebbüslerini destekler" şeklinde düzenlenmiştir (<http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/1113.html>).

Bu tarihten sonra yapılan yasal düzenlemelerin temelini, kentlerin yağma alanı, konutların ise kar aracı olarak görülmesi anlayışı oluşturmaktadır. Bu çerçevede, dar gelirlielerin barınma sorununun çözümü, "Anayasaya monte edilen neo-liberal piyasacı anlayışın gereği olarak, devletin görevi olmaktan çıkmış, piyasa kuralları çerçevesinde yerine getirilecek, bir ticari/finansal faaliyet olarak tanımlanmıştır.

Artık parası olan barınma sorununu çözecek, parası olmayan, örnek aldığımız ABD'de olduğu gibi sokakta yaşayacak, sistemin ideolojik olarak devamını garantiye alabilmek için ibretlik vazifesi görece ve sisteme biat etmezsen halin böyle olur denebilecektir.

Bu çerçevede, kamunun konut konusundaki temel politika araçları yeniden tanımlanmış, kamu idaresi bu dönüşüm çerçevesinde yeniden yapılandırılmıştır. Yeni dönemin en önemli konut politika araçlarından birisi, "Kentsel Dönüşüm" diğeri ise bu dönüşümün finansmanını sağlayacak olan "mortgage" sistemidir.

Bütüncül planlama anlayışı bir yana bırakılarak, pragmatist bir anlayışla kentin geliştirilmesi ve "kötü" olduğu düşünülen alanlarına neşter atılması, bu alanların temizlenmesi ana fikrinden hareketle ortaya çıkan, kenti nokta müdahalelerle yani "kentsel dönüşüm" projeleri ile dönüştürme anlayışının ilk örnekleri, Bedrettin DALAN döneminde Gökkafe, Tarlabası Bulvarı, Park Otel gibi, mevcut kentsel dokuyu yok sayan girişimlerle ortaya çıkmıştır.

Bu anlayış, 1989 yerel seçimlerinden sonra Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı olan Murat KARAYALÇIN tarafından Dikmen ve Portakal Çiçeği Vadi projeleri ile ve büyük ölçüde kabalıklarından arındırılarak sürdürülmüştür. "Derenin taşıyla derenin kuşunu vurmak" olarak özetleyebileceğimiz bir anlayışla sürdürülen, 89-94 dönemi Ankara uygulamalarının, AKP döneminde gerek TOKİ gerekse belediyeler tarafından yaygın şekilde kullanılan ve kentsel rant/dış finansman takasına dayanan "gelir paylaşımı" sisteminin fikri kaynağını oluşturduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

2002 yılında iktidara gelen AKP döneminde, sosyal devlet ve kamu yararı anlayışını temel alan bütüncül planlama anlayışı bütünüyle terk edilmiştir. Neo-liberal 1982 Anayasası'nın temel mantığına da uygun olarak bu dönemde, kamu yararı amaçlı planlama yerine "serbest" piyasayı monte eden kentsel dönüşüm uygulamaları, kentlerin gelişimini yönlendirmek için kullanılan temel kentsel politika aracı haline getirilmiştir.

Yasal altyapısı olmamasına karşın, AKP iktidarıyla birlikte, ülkenin her yerinde ve her ölçekte

Belediyeler ve TOKİ tarafından uygulamaya konulan “Kentsel Dönüşüm Projeleri”nin dar gelirli kesimlerin konut sorununun çözümüne yönelik atılmış adımlar olmadığı, kentsel rantı artırmaya ve artan rantın, uluslar arası finans kuruluşları da sisteme dahil edilmek suretiyle ve büyük ölçüde denetimsiz olarak yeniden paylaşımının örgütlenmesine yönelik olduğu kısa sürede ortaya çıkmış ve uygulama yapılan yerlerde, bu uygulamalara karşı ciddi vatandaş örgütlenmeleri söz konusu olmuştur.

Yasal zemini olmayan ve bu nedenle bir çoğu yargı tarafından durdurulan kentsel dönüşüm uygulamalarının, yasal hale getirilebilmeleri amacına yönelik düzenlemeler, 2005 yılından itibaren çeşitli isimler kanun tasarısı ve deliliğe TBMM gündemine getirilmişse de, bizzat kentsel dönüşüm projelerinin mağduru kesimler ve Cumhuriyet Halk Partisinin sistemli muhalefeti karşısında başarıya ulaşamamıştır. Söz konusu yasal düzenleme 5 yıl gecikmeyle, 5393 sayılı Belediye Kanununun “Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Alanı” başlıklı 73. Maddesinde değişiklikleriyle düzenlemeyle gerçekleştirilmiştir.

Yapılması gereken, değiştirilen konut üretim sisteminin uygun, içinde devletin olmadığı ve kamu sübvansiyonu içermeyen yeni bir konut finansman sisteminin kurulmasıdır. Neo-liberal ekonomik sistemin konut politikalarına ilişkin finansman aracı, konut alacak kişiyi, bankacılık sistemi kanalıyla uluslar arası finans sisteminin müşterisi/borçlusu haline getiren “mortgage” sistemidir. Bu sistemde, ev alacak kişi uluslar arası finans sistemine uzun vadeli olarak borçlandırılacak, borcunu ödediği evin gerçek sahibinin kendisi olmadığı, kendisinin zannettiği evin uluslar arası sermaye piyasalarında, menkul kıymet adı altında defalarca kez satıldığının farkında olmaksızın ölene kadar borç ve faiz ödemeye devam edecektir.

Borcun bir ay ödenememesi, senelerce taksitlerini ödediğiniz ve bir gün gerçekten sizin olacağını hayal ettiğiniz evinizin elinizden gidişine sebep olacaktır. ABD’de yapılan araştırmalar, çalışan aile reislerinin en büyük kaygısının işini ve buna bağlı olarak evini-ailesini kaybetmek olduğunu göstermektedir. Piyasanın en hassas parçası haline getirilen bu aileler, aile olarak birlikliklerini koruyabilmek için piyasanın krize karşı korunması misyonunu gönüllü olarak üstlenmişlerdir. Hiçbir şey finans sisteminin sürdürülebilirliğinden daha önemli değildir.

İşini kaybeden, evini ve ailesini de kaybeder. Dünyayı kurtaran süper kahraman Örümcek Adamın, mortgage taksitini ödeyemediği için halasının evinden atılması karşısında yaşadığı çaresizlik maalesef gerçektir ve bu durum Amerikan filmlerinde gördüğümüz istisnai bir durum veya bir fantezi değildir.

Sistemin, ülkemizin kamuoyunun gündemine girmesi, yazılı ve görsel medya tarafından “kira öder gibi konut sahibi olacağız” müjdesiyle kamuoyuna

tanıtılan “Konut Finansman Sistemine İlişkin Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı”nın (kamu oyunda bilinen şekliyle “mortgage” kanunu) TBMM’ye sunulmasıyla gerçekleşmiştir. Tasarı Cumhuriyet Halk Partisinin karşı çıkışına karşın, aynı kentsel dönüşüm kanununda olduğu gibi finans lobisinin desteği ve meclis çoğunluğunun oylarıyla kabul edilmiş, 06.03.2007 tarihinde resmi gazetede ilan edilerek yasalaşmıştır.

Amerikan halkı açısından rüyanın sonu anlamı taşıyan, 2008 tarihli mortgage krizi, geleceklere dahil tüm varlıklarını konut kredisi ödemelerine ipotek eden milyonlarca Amerikan ailesini, evlerini ve geleceklere ellerinden alarak, gerçeğin acı yüzüyle karşılaşmak zorunda bırakırken, sisteminin amacının dar gelirli konut sahibi yapmak olmadığı bir kez daha ve tartışmasız bir şekilde ortaya çıkmıştır.

2011 Seçim Bildirgesi, CHP açısından, konut politikalarıyla ilgili olarak bir dönüm noktası niteliğindedir. Partinin “Evimiz ve kentlerimiz için, herkesin başını sokacak bir yuvası olacak. herkes rahat bir nefes alacak” başlıklı broşüründe konut sorununa ve bu sorunun çözümüne yönelik olarak uygulanacak politikalar başlıklar halinde yer almaktadır (<http://www.chp.org.tr/wp-content/uploads/konut.pdf>).

Söz konusu broşürde, “Herkes Kaliteli Ucuz Konut” başlığı altında “mortgage sistemi temel konut finansman sistemi olarak kabul edilip, dar gelirli konut sorununun çözümü uluslar arası finans sisteminin kar hırsına bırakılırken, sağlıklı ve ucuz konut üretiminin yegane yolu olarak “kentsel dönüşüm” uygulamalarına sahip çıkılmakta, “İlk kez sosyal demokrat belediyelerce geliştirilmiş ve uygulamaya konulmuş olan kentsel dönüşüm modeline hız vereceğiz” denilerek, 1989-1994 dönemi uygulamaları örnek gösterilmekte, planlamayı reddeden, her ne kadar tersi söylene de, yapısal olarak rant dağıtımını esas alan projeci belediyecilik anlayışı desteklenmektedir.

“Yeni CHP”nin bu tutum değişikliğini, ekonomik bağımsızlığı, siyasi bağımsızlığın önkoşulu gören ve bu ayırt edici niteliğinden dolayı tutucu olarak yaf-talanarak, Avrupalı “sosyal demokrat”lar tarafından yoğun bir şekilde eleştirilen geleneksel CHP çizgisinde ciddi bir değişiklik olarak yorumlamak yanlış olmayacaktır.

Konutu barınma aracı olmaktan çıkararak, parası olanların ulaşabileceği bir tüketim malı ve yatırım aracı haline getiren, uygulandığı ülkeleri iflasa sürükleyip, bırakın insanları ev sahibi yapmayı, sokakta yaşamaya mahkum ettiği ve orta sınıfı yok ettiğinin bizzat bu politikaların mimarlarınca dile getirildiği bir ortamda, geleneksel olarak kentli orta sınıfa dayanan Cumhuriyet Halk Partisinde, konut politikalarına ilişkin olarak yaşanan bu ideolojik dönüşümün, kendilerine ve ülkeye neler kazandıracağını ya da neleri alıp götüreceğini hep birlikte izleyeceğiz.

KIRK YEDİ NUMARA

Hasan AKYAR

Onikiler evveli ile ilk ihtilalin arası bir zamanlara kadar yüklü bulut rengindeki kırk yedi numaralı binanın bir altındaki bahçeli bir evde otururduk. Kırk yedi'nin de büyük bahçesi vardı ama yoktu Aziz Dede! Aziz Dede'nin, "gül bahçası"...

Yoksul sayılmazdık o zamanlar, çevremizde yoksul da yoktu... Yoksunmuşuz ama, yoksunluğumuz neydi bilmezdik! Bir bilenimiz var mıydı o sıralar? Olanı da bilemezdik... Ta ki Coni ve Toni ile karşılaşıp kadar!

Kırk yedi numaranın geniş balkonlu üst katını TUSLOG'da görevli Amerikalı bir Başçavuş kiralamıştı. Çocukları yaşadığımız, bahçe komşumuzdu. Dilimizi bilmeyen, dilini bilmediğimiz çocuklarla ilk kez karşılaşmıştık. Coni beyaz, Toni siyahtı. Anneleri sarışın, düşük randımanlı buğday unu tenli. Esmerin de koyusu babaları, bizimle oynamalarına izin vermezdi. Sanki sabahları yataktan yanlış ayakla inmişliğin ezikliğini örtercesine çocuklarına baskı uygularlardı. Mahalleliye de yüz vermez, tepeden bakardı. Malcolm X ve Martin Luther King'in 50'lerin ikinci yarısındaki savaşlarından yoktu haberi!

"The US Logistics Group", TUSLOG'un açılımı. "Truman Doktrini" çerçevesinde Türkiye'ye yardımın 1947 yılının Mayıs ayında Amerikan Kongresi'nce onaylanmasının ardından Ankara'da JUSMMAT kurulmuş. Şubat 1952'de NATO'ya katılımımızdan sonra 1955 yılının Mayıs'ında TUSLOG adını alan komutanlık 'iş ve işlemleri' 26 Eylül 1978'e kadar sürdürmüş. TUSLOG sadece ABD'nin bölgedeki tüm silahlı kuvvetlerinin organizasyonunu desteklemekle kalmamış, ülkemizin devlet kuruluşlarına da hizmet sunmuş bir zamanlar...

Çeyrek yüzyıl boyunca TUSLOG, şimdilerin Ordu Pazarının bulunduğu yörede, daha sonra açılan Çetin Emeç Bulvarı'nın dibinde idi. Münevvere Deresi kıyısından akışyukarısına doğru piyadece bir saati bulmazdı yüksek duvarlarla çevrili askeri alanın kapısına varmak. Duvarların ardı yasak bölge. Duvarına kadar ak-pak akardı Kirazlı Dere...

Onikiler evveli, ilk ihtilalin de öncesi Koreli düşman kardeşlerin aralarına girmişiz, kardeşlerin birinin yanında ötekine karşı savaşa tutuşmuşuz. Ödülü;

NATO'ya vizesiz giriş! İşte ne olduysa bundan sonra oldu... Önce Hilton oteli Boğaz'ın en heybetli yerine yerleşti, Mobil-Oil istasyonlar açmaya koyuldu, ardından PAN-AM seferlere başladı. İlk kolay, o da pepsisini ilk ihtilalin az sonrası içmiştim. Kokası çok daha sonra geldi; Limonatamızın, demirhindimizin, şerbetlerimizin yerini aldı! Doğal gani olmasına karşın, ilkokul üçüncü sınıfta iki dersin arasında her gün balık yağı yuttururlar, süt tozunu sıcak suya karıştırıp içirtirlerdi. Öğretmenlerimiz tozun ve yağın Amerikan Yardımı olduğunu söylerdi, daha sağlıklı ve güçlü bir neslin yetiştirileceği sevdasıyla. Hoşlanmasak ta, ulvi amaç uğruna katlanırdık tadına alışık olmadığımız bu ılık beyaz sıvıyla yutulan balık yağına... Ne zaman ki Toni ile Coni kapı komşumuz oldu Bahçeli'de, Amerikan Yardımı'ndan neden onların değil de sadece bizlerin yararlandığını sorgular olduk.

Pazar sabahları Toni ile Coni, sol ellerine geçirdikleri başparmağı özgür, diğerleri yapışık iri eldivenleriyle babalarının gerinip serbest atışla savunduğu avuç içi büyüklüğündeki kısa tüylü sarı topu havada yakalamaya çalışırlardı. Arada sırada da bir metreye yakın boydaki tormalanmış bir sopayla vurmaya kalkarlardı o açık sarı küçük tüylü topa. Çoğu kez bizim bahçeye kaçırdı top, gül ağaçlarının altına saklanırdı. Acemiler, ne olacak işte!

Dikenleri güllerin çizirdi ellerimizi kollarımızı, topu çekip çıkartırken altlarından. Atardık gerisin geriye toparını, bir yandan gövdemizi hafif yana yatırarak sol ayağımız havada, sağ ayağımızı yere sağlam basarken. Babalarını taklit ederdik. Yanlarında getirdikleri allı morlu küçük teneke kutuların üstündeki kapağı, sanki ramazan topunun uzaktan gelen sesini andıran bir patlamayla açarlar ve başlarına dayayarak kana kana içerlerdi, göstere göstere... Merak ederdik, yutkunurduk. Dayanamaz su isterdik pencereden. Annem su verirken bir yandan da terlemişsinizdir diye lavanta kokulu küçük havlular yerleştirirdi sırtımıza. Kollarımızdaki ince kan çizgilerini, diken sıyrıklarını da fark ederdi. Bir yandan kolonya serperken üflerdi üzerlerine, sızıyı ötelemek için.

Bir sabah testere ve çekiç sesiyle uyandık. Toni ve Coni'nin babası arka bahçelerinin köşesindeki ye-

tişkin bir vişne ağacının dallarını buduyor. Elleşmediği göğē diklemesine boy veren gövdesine dayadığı merdivenin üzerinde, şöyle bir metrekarelik tahta platform çıkıyor. Platformun ortasında çakma bir çember, çemberin çevresinden kalın ipler sarkıyor. Vişne ağacının önündeki toprağı düzledikten sonra silindire eziyor. Saatler sonra, iri topatan karpuzları büyüklüğünde açık kırmızı renkte üzerinde ince sarı çizgiler bulunan bir topu baba ve oğulları yere çarptırarak, zıplatarak birbirlerine atıyor. Arada bir de çembere fırlatıyor. Topun çemberin içinden her geçişinin ardından, topu savuran 'yeah' diye ortalığı inletiyor... Bir bizdeki toplara bak, bir de Toni ile Coni'ninkine. Vişne ağacı öteki köşede. İri, açık kırmızı topu bahçemize kaçırılmalarının olasılığı yok!

Bizler bahçede tel tekerlekten el/ev yapımı oyalamacayı 'sürerken', Toni ile Coni dört tekerlekli bisiklet araba karışımı oyuncaklarının içine oturur pedal çevirirlerdi. Çocuktuk, imrenirdik. Onlar ise inadına, ötekiliği tiryakilik mertebesine ulaştırmaya çalışırlardı...

Tel tekerlek; İki adet kalınca ama bükülebilir ikişer metrelik telden üretilirdi. Biri, iki ucundan bükülerek, tam ortasında bir karışık mesafe bırakıldıktan sonra her iki tarafı dairesel çember haline getirilir. Böylece ortasında aksı olan bitişik iki tekerlek oluşturulurdu. Diğer telin bir ucu da bükülerek biraz daha büyük bir çember yapılarak direksiyon havası verilir, öteki ucu da daha önce hazırlanan ve her iki yanında tekerlek oluşturulmuş olan aksın ortasına tutuşturulurdu. Bunların bir üst modellerine, direksiyonun biraz altına vites görünümünde ucu topuz hale getirilen bir de tel eklenirdi... Tel tekerlek deyip de geçmemeli; buna da her çocuk sahip değildi.

ABD yardımı; Süt tozu ve balık yağı... O sıralar kimsenin aklına gelmezdi yardımların son kullanma tarihi. Mağduriyet bağımlısı olmamanın yolu; "Yerli Mallar Haftası"... Her yıl Aralık ayının ikinci haftası, kırk altıdan beri.

Haftamızı açalım,
Yurda neşe saçalım.
Yerli malı dururken,
Yabancıdan kaçalım.

İpekli var, yünlü var,
Pamuklu var, bezi var.
Fabrikalar işliyor,
Öz malım gelişiyor.

Yaban malı almayız,
Düşünmeye dalmayız.
Biz tutumlu oldukça,
Hiç de yoksul kalmayız.

Yerli yemiş yiyeelim
Yerli kumaş giyeelim.
Ülkemizin malları
Sağlam olur bilelim.

Başka ulustan alma
Sakın alıp kullanma.
Dışarıdan gelen mallar
Yararlı olur sanma.

Yabancıнын malını
Gitsin başkası alsın.
Şaşıрма hiç yolunu
Paramız yurttan kalsın.

--

Sonbahar ile birlikte Bahçelievler kaldırımları, sokakları siyaha bürünürdü. Telaşı, kıştan önce bastırırdı. O zamanlar merkezi ısıtma, kalorifer sistemi yok. Apartman yöneticiliği ne ki? Her konut kendi derdinde, kendi yakar kendi ısınır. Her evin bir de kömürlüğü vardı. Kış öncesi at arabalarıyla taşınır. Kömür...

Çifte atların çektiği arabaların kasaları dikmelerine dayalı yan duvarları, yukarıya doğru otuz derecelik açıyla yükselirdi. Doğru adresin kapısı önünde atların dizginleri çekilir, arabanın her iki yanında ve rev konumdaki korkuluklar yerlerinden çıkartılınca büyük bir gürültüyle olanca kömür hiçbir ek emek gerektirmeden oracıkta yerlere saçılırdı. Bir siyah toz bulutu yayılırdı; Zerreçiklerin çökmesini beklemekten, havanın nefes alınabilir aralığa gelmesine sabır göstermektense yol değiştirilirdi...

Eli yüzü kara arabacının görevi, yerde birbirine paralel olmuş iki sıra kömür tepesiğini beraberinde getirdiği iri küfeyle evin bahçesindeki kömürlüğe taşınmasıyla son bulurdu. Korkulukları bir hamlede yerlerine takan arabacı, hak ettiği taşıma parasını mendiline sarıp cebine indirdikten sonra arabasının ön tekerleklerini birbirine bağlayan aksı atların bo-

KIRK YEDİ NUMARA

Hasan AKYAR

Onikiler evveli ile ilk ihtilalin arası bir zamanlara kadar yüklü bulut rengindeki kırk yedi numaralı binanın bir altındaki bahçeli bir evde otururduk. Kırk yedi'nin de büyük bahçesi vardı ama yoktu Aziz Dede! Aziz Dede'nin, "gül bahçesi"...

Yoksul sayılmazdık o zamanlar, çevremizde yoksul da yoktu... Yoksunmuşuz ama, yoksunluğumuz neydi bilmezdik! Bir bilenimiz var mıydı o sıralar? Olanı da bilemezdik... Ta ki Coni ve Toni ile karşılaşana kadar!

Kırk yedi numaranın geniş balkonlu üst katını TUSLOG'da görevli Amerikalı bir Başçavuş kiralamıştı. Çocukları yaşadığımız, bahçe komşumuzdu. Dilimizi bilmeyen, dilini bilmediğimiz çocuklarla ilk kez karşılaşmıştık. Coni beyaz, Toni siyahtı. Anneleri sarışın, düşük randımanlı buğday unu tenli. Esmerin de koyusu babaları, bizimle oynamalarına izin vermezdi. Sanki sabahları yataktan yanlış ayakla inmışliğin ezikliğini örtercesine çocuklarına baskı uygularlardı. Mahalleliye de yüz vermez, tepeden bakardı. Malcolm X ve Martin Luther King'in 50'lerin ikinci yarısındaki savaşımından yoktu haberi!

"The US Logistics Group", TUSLOG'un açılımı. "Truman Doktrini" çerçevesinde Türkiye'ye yardımın 1947 yılının Mayıs ayında Amerikan Kongresi'nce onaylanmasının ardından Ankara'da JUSMMAT kurulmuş. Şubat 1952'de NATO'ya katılımımızdan sonra 1955 yılının Mayıs'ında TUSLOG adını alan komutanlık 'iş ve işlemleri' 26 Eylül 1978'e kadar sürdürmüş. TUSLOG sadece ABD'nin bölgedeki tüm silahlı kuvvetlerinin organizasyonunu desteklemekle kalmamış, ülkemizin devlet kuruluşlarına da hizmet sunmuş bir zamanlar...

Çeyrek yüzyıl boyunca TUSLOG, şimdilerin Ordu Pazarının bulunduğu yörede, daha sonra açılan Çetin Emeç Bulvarı'nın dibinde idi. Münevvere Deresi kıyısından akışyukarısına doğru piyadece bir saati bulmazdı yüksek duvarlarla çevrili askeri alanın kapısına varmak. Duvarların ardı yasak bölge. Duvarına kadar ak-pak akardı Kirazlı Dere...

Onikiler evveli, ilk ihtilalin de öncesi Koreli düşman kardeşlerin aralarına girmişiz, kardeşlerin birinin yanında ötekine karşı savaşa tutuşmuşuz. Ödülü;

NATO'ya vizesiz giriş! İşte ne olduysa bundan sonra oldu... Önce Hilton oteli Boğaz'ın en heybetli yerine yerleşti, Mobil-Oil istasyonlar açmaya koyuldu, ardından PAN-AM seferlere başladı. İlk kolayı, o da pepsisini ilk ihtilalin az sonrası içmiştim. Kokası çok daha sonra geldi; Limonatanızın, demirhindimizin, şerbetlerimizin yerini aldı! Doğalı gani olmasına karşın, ilkokul üçüncü sınıfta iki dersin arasında her gün balık yağı yuttururlar, süt tozunu sıcak suya karıştırıp içirtirlerdi. Öğretmenlerimiz tozun ve yağın Amerikan Yardımı olduğunu söylerdi, daha sağlıklı ve güçlü bir neslin yetiştirileceği sevdasıyla. Hoşlanmasak ta, ulvi amaç uğruna katlanırdık tadına alışık olmadığımız bu ılık beyaz sıvıyla yutulan balık yağına... Ne zaman ki Toni ile Coni kapı komşumuz oldu Bahçeli'de, Amerikan Yardımı'ndan neden onların değil de sadece bizlerin yararlandığını sorgular olduk.

Pazar sabahları Toni ile Coni, sol ellerine geçirdikleri başparmağı özgür, diğerleri yapışık iri eldivenleriyle babalarının gerinip serbest atışla savurduğu avuç içi büyüklüğündeki kısa tüylü sarı topu havada yakalamaya çalışırlardı. Arada sırada da bir metreye yakın boydaki tormalanmış bir sopayla vurmaya kalkarlardı o açık sarı küçük tüylü topa. Çoğu kez bizim bahçeye kaçırdı top, gül ağaçlarının altına saklanırdı. Acemiler, ne olacak işte!

Dikenleri güllerin çizirdi ellerimizi kollarımızı, topu çekip çıkartırken altlarından. Atardık gerisin geriye toplarını, bir yandan gövdemizi hafif yana yatırarak sol ayağımız havada, sağ ayağımızı yere sağlam basarken. Babalarını taklit ederdik. Yanlarında getirdikleri allı morlu küçük teneke kutuların üstündeki kapağı, sanki ramazan topunun uzaktan gelen sesini andıran bir patlamayla açarlar ve başlarına dayayarak kana kana içerlerdi, göstere göstere... Merak ederdik, yutkunurduk. Dayanamaz su isterdik pencereden. Annem su verirken bir yandan da terlemişsinizdir diye lavanta kokulu küçük havlular yerleştirirdi sırtımıza. Kollarımızdaki ince kan çizgilerini, diken sıyrıklarını da fark ederdi. Bir yandan kolonya serperken üflerdi üzerlerine, sızıyı ötelemek için.

Bir sabah testere ve çekiç sesiyle uyandık. Toni ve Coni'nin babası arka bahçelerinin köşesindeki ye-

tişkin bir vişne ağacının dallarını buduyor. Elleşmediği göğe diklemesine boy veren gövdesine dayadığı merdivenin üzerinde, şöyle bir metrekarelik tahta platform çıkıyor. Platformun ortasında çakma bir çember, çemberin çevresinden kalın ipler sarkıyor. Vişne ağacının önündeki toprağı düzledikten sonra silindire eziyor. Saatler sonra, iri topatan karpuzları büyüklüğünde açık kırmızı renkte üzerinde ince sarı çizgiler bulunan bir topu baba ve oğulları yere çarptırarak, zıplatarak birbirlerine atıyor. Arada bir de çembere fırlatıyor. Topun çemberin içinden her geçişinin ardından, topu savuran 'yeah' diye ortalığı inletiyor... Bir bizdeki toplara bak, bir de Toni ile Coni'ninkine. Vişne ağacı öteki köşede. İri, açık kırmızı topu bahçemize kaçırılmalarının olasılığı yok!

Bizler bahçede tel tekerlekten el/ev yapımı oyalamacayı 'sürerken', Toni ile Coni dört tekerlekli bisiklet araba karışımı oyuncaklarının içine oturur pedal çevirirlerdi. Çocuktuk, imrenirdik. Onlar ise inadına, ötekiliği tiryakilik mertebesine ulaştırmaya çalışırlardı...

Tel tekerlek; İki adet kalınca ama bükülebilir ikişer metrelik telden üretilirdi. Biri, iki ucundan bükülerek, tam ortasında bir karışık mesafe bırakıldıktan sonra her iki tarafı dairesel çember haline getirilir. Böylece ortasında aksı olan bitişik iki tekerlek oluşturulurdu. Diğer telin bir ucu da bükülerek biraz daha büyük bir çember yapılarak direksiyon havası verilir, öteki ucu da daha önce hazırlanan ve her iki yanında tekerlek oluşturulmuş olan aksın ortasına tutuşturulurdu. Bunların bir üst modellerine, direksiyonun biraz altına vites görünümünde ucu topuz hale getirilen bir de tel eklenirdi... Tel tekerlek deyip de geçmemeli; buna da her çocuk sahip değildi.

ABD yardımı; Süt tozu ve balık yağı... O sıralar kimsenin aklına gelmezdi yardımların son kullanma tarihi. Mağduriyet bağımlısı olmamanın yolu; "Yerli Mallar Haftası"... Her yıl Aralık ayının ikinci haftası, kırk altıdan beri.

Haftamızı açalım,
Yurda neşe saçalım.
Yerli malı dururken,
Yabancıdan kaçalım.

İpekli var, yünlü var,
Pamuklu var, bezi var.
Fabrikalar işliyor,
Öz malım gelişiyor.

Yaban malı almayız,
Düşünmeye dalmayız.
Biz tutumlu oldukça,
Hiç de yoksul kalmayız.

Yerli yemiş yiyelim
Yerli kumaş giyelim.
Ülkemizin malları
Sağlam olur bilelim.

Başka ulustan alma
Sakın alıp kullanma.
Dışarıdan gelen mallar
Yararlı olur sanma.

Yabancınn malını
Gitsin başkası alsın.
Şaşıma hiç yolunu
Paramız yurttta kalsın.

--

Sonbahar ile birlikte Bahçelievler kaldırımları, sokakları siyaha bürünürdü. Telaşı, kıştan önce bastırırdı. O zamanlar merkezi ısıtma, kalorifer sistemi yok. Apartman yöneticiliği ne ki? Her konut kendi derdinde, kendi yakar kendi ısınır. Her evin bir de kömürlüğü vardı. Kış öncesi at arabalarıyla taşıırdı kömür...

Çifte atların çektiği arabaların kasaları dikmelerine dayalı yan duvarları, yukarıya doğru otuz derecelik açıyla yükselirdi. Doğru adresin kapısı önünde atların dizginleri çekilir, arabanın her iki yanında ve rev konumdaki korkuluklar yerlerinden çıkartılınca büyük bir gürültüyle olanca kömür hiçbir ek emek gerektirmeden oracıkta yerlere saçılırdı. Bir siyah toz bulutu yayılırdı; Zerreçiklerin çökmesini beklemekten, havanın nefes alınabilir arılığa gelmesine sabır göstermektense yol değiştirilirdi...

Eli yüzü kara arabacının görevi, yerde birbirine paralel olmuş iki sıra kömür tepesiğini beraberinde getirdiği iri küfeyle evin bahçesindeki kömürlüğe taşınmasıyla son bulurdu. Korkulukları bir hamlede yerlerine takan arabacı, hak ettiği taşıma parasını mendiline sarıp cebine indirdikten sonra arabasının ön tekerleklerini birbirine bağlayan aksı atların bo-

yunduruklarıyla buluşturan işlenmiş kalas üzerinde dengeli bir biçimde ayakta konumunu alır almaz kamçısını ustalıklı savururdu...

Ankara'nın uzun sonbaharlarının da bir sonu vardı elbette. Kömürlüklerde saklanan soba borularının içlerindeki kurumlar uzun sopalara takılan çaputlarla temizlenir, yetmezse bahçenin bir köşesinde iç yüzeylerine hortumla su tutulur, evlerin orta yerlerine sobalar kurulurdu. İşin eğlenceli tarafı, daha doğrusu hüner isteyen kısmı, sobanın duman çıkış ağzı ile salonun bir köşesinde yaz boyunca düğmeli tencere kapağını andıran tenekenin çekilmesiyle ortaya çıkan çevresi siyah dairesel izlerle bezenmiş tavana yakın baca deliği arasındaki boşluğu eldeki soba borularını uç uca ekleyerek aşmaktı. Bir de, kıvrımlarda döşenen boruları birbirlerine eklerken araya 'dirsek soba boruları'ni birleşme yerlerinden sızıntı yapmayacak şekilde yerleştirmek deneyim isterdi.

Okumayı söktüğümde hecelemişim bir kış gecesi yataya yakın yan kapağındaki "Şakir Zümre" yazısını, üzerleri çentiklenmiş kestaneleri çevirirken üstünde. Babama sormuştum 'şa-kir-züm-re' ne demek diye... Anlatmıştı tane tane o zamanlar, ama anlamamıştım;

"Şakir Zümre 1885'te, o sıralar Osmanlı toprağındaki, şimdilerde Bulgaristan'ın Varna kentinde doğmuş. Mustafa Kemal Sofya'da 'ateşe militer'ken bir opera gösterisi sırasında tanışmış. Cumhuriyet'in ilanından sonra kendisini davet etmiş Atatürk. 1925 yılında İstanbul'un Haliç kıyısında, tamamı yerli sermaye ile savunma sanayi dalında ilk ve en büyük fabrikasını kurmuş, ordunun mühimmat ihtiyacını yerli üretimle yıllarca karşılamış. Türkiye'nin NATO'ya katılmasının ardından yapılan Amerikan silah yardımları ile birlikte anlaşmalar gereği savunma sanayi üretimlerine son vermek zorunda kalmış Şakir Zümre. Fabrikayı da dönüştürmüş, başlamış kaliteli sobalar üretmeye. Mazotla çalışan, 5 beygir gücünde ilk motoru da O imal etmiş ülkemizde."

Anlattıklarının satır aralarına da hiç anlam verememişim!

Asıl bizim ve bizden önceki neslin belleğinde iz bırakan ürünü ise hemen hemen her evin salonunun ortalık yerinde konuşlandırılan "Şakir Zümre Sobaları" idi. Kulpundan tutarak salladığı 'İş Bankası Kumbarası'nın üstündeki ince yarıktan ortası delik sarımsı yüz paralık bozukluğu atarken, gümüşü renkli bu kumbaranın da aynı fabrikada üretildiğini söylemişti babam. Şakir Zümre'nin 16 Haziran 1966'da yaşamını yitirmesinden sonra, onikiler evveline bir yıl kala, 1970 yılında kapanmış fabrika.

Evlerin ortasında genellikle salon bulunur, diğer tüm odalar bu salona açıktı. Salonun ortalık

bir yerine konuşlandırılan soba, gün boyu yanarken odaların kapıları açık tutulur ve dengeli ısıtılmaları böylece sağlanırdı. Bizim de sobamız vardı, markası; "Şakir Zümre". Kömür sobası. Taş kömürü yakardı, kalorisi yüksek. Sobanın iç çeperi bütünüyle ateş tuğlası. Girdisi odun, çıra, kömür; Çıktısı kül ve curuf... Sabahları çay suyunu ateşe koymadan önce sobanın içine su serpilir, külleri çekilirken tozutmaları önlenirdi. Sobanın altında iri kıyım bir tepsi bulunur, sağında ve solunda kül çekme küreği ile demirden uzunca bir de maşa yer alırdı.

Kaldırımın bahçe duvarıyla kesiştiği çizgiye yakın, dik durmaya çalışırdı ezik-büzük çöp bidonları. Günlerin kısaldığı aylarla birlikte kül ve curufa geçici konaklama mekanı olurlardı. Geri kazanım sektörünün ilk temsilcileri yüz vermezlerdi bizim çöp bidonlarına. Verimli çalışırlardı. Bellemişlerdi TUS-LOG çalışanlarının oturdukları evleri, sadece onların kapılarının önündeki atık tümseklerine yönelirlerdi. Neler yoktu ki bu tepeciklerde; Eski gazeteler dergiler, rengarenk kartonlar mukavvalar, konserve kutuları tenekeler, kavanozlar cam şişeler, eskitilememiş postallar, kumaşlar giysiler... Bizimkilerin dörtte üçü ise, gerçek katı atık!

Onikilerden ikincisinin hemen ertesi ezik-büzük, kirli-paslı Mobil-Oil eski varillerinden bozma kaldırımlardaki çöp bidonlarının maviye boyanması emri geldi atanmış emekli eski asker-bürokrat yerel yöneticilerimizden. Aynı günlerde gecekonduların ön cephelelerine beyaz badana vuruldu, taksiler de kirli sarıya boyandı... Neden sarı diye sormamıştık, çünkü New York'takiler de sarıydı o sıralar, hala da sarılar. Ama merak ettik çöp bidonlarının neden maviye boyattırıldığına...

--

Özay Gönülüm, ilk ihtilalin sonrası bir zamanda, şimdilerde Tolga Çandar'ın meydanlarda seslendirdiği Tavas'tan bir zeybeği yöresel ağızla zortlatıyor sazıyla ve sözüyle her daim açık olan lambalı radyomuzda;

"Zobalarında guru da meşe yanıyor efem
Yanıyor ya Memet Efem de üşümüş de donuyor
Boncuklu gelin ortalıkta dönüyor da dönüyor
Aslanım da efeler vay vay
Gar mı yağıpba Yarengöme'nin dağına efem
Memet Efem de oturdavermiş efelerin de sağına
Çıkam haden de şu dağların başına da başına
Aslanım da efeler vay vay
Tam o esnada, kırk yedi numaranın kış olmasına karşın
ardına kadar açık olan balkon kapısından, Elvis Presley'in "It's Now or Never" adlı parçasının hafif titreşimleri sobalarda yanan meşe çitirtilarıyla çarpıyor güllerle bezeli bahçemizin hava sahasında.

YAYED Etkinlikleri...

YAYED DAYANIŞMA YEMEĞİ

YAYED üyelerini bir araya getiren "Dayanışma Yemeği" 7 Mayıs 2011 günü Ankara Dedeman Oteli'nde yapıldı. 12 Haziran'da yapılacak Genel Seçimlerde Milletvekili adayı olan YAYED üyelerinin de katıldığı yemekte Halk Müziği Sanatçısı Oğuz Aksaç'ın şarkılarına coşkuyla eşlik edildi.

Dayanışma Yemeğimizde; YAYED Genel Başkanı ve İzmir 2. Bölge Milletvekili Adayı Prof. Dr. Birgül Ayman Güler, YAYED Kurucu üyesi ve Ankara 2. Bölge Milletvekili Adayı Gökhan Günaydın, YAYED Kurucu üyesi ve Ankara 2. Bölge Milletvekili Adayı Seyhan Erdoğan, YAYED üyesi ve CHP Genel Başkan Yardımcısı, Ankara 2. Bölge Milletvekili Adayı İzzet Çetin ile Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi YAŞAR birer konuşma yaparak, 12 Haziran'da yapılacak Genel Seçimlerin önemini vurguladılar.

BASINDAN SEÇMELER

Nurhan TÜRK, Kemal DÜZEL

VATAN
2 Mayıs 2011

MHP'Lİ BAŞKAN AKP'Lİ ADAYI DESTEKLEYİNCE

Fethiye'ye bağlı Karaçulha Belediye Başkanı Yusuf Çaylı, 12 Haziran seçimlerinde akrabası olan AK Parti Muğla 1. Sıra Milletvekili Adayı Ali Boğa'yı destekleyeceğini açıklaması üzerine partiden ihracı için MHP Muğla İl Disiplin Kuruluna sevk edildi.

MHP'li Yusuf Çaylı, ilçeye bağlı Esenköy köyünde hafta sonu düzenlenen Testi Şenliği'nde burada yaptığı konuşmada, AK Parti'nin milletvekili adayına destek olacağını açıklaması üzerine toplantı yapan MHP Fethiye İlçe Yönetimi, Çaylı'yı partiden ihracı için MHP İl Disiplin Kurulu'na sevk etti.

MHP Fethiye İlçe Başkanı Hamdi Gürbüz, gazetecilere yaptığı açıklamada, MHP'nin kişilerin şahsi çıkarlarına uygun hareket etmeyeceğini söyledi. MHP çatısı altında siyaset yapanların, Milliyetçi Hareketin üzerinde bir kimlik olmadığını ifade eden Gürbüz, "Eğer öyle olduklarını düşünüyorlar ise yapılacak ilk seçimde kendilerini bağımsız aday olarak siyaset yapmaya davet ediyorum. MHP çatısı altında seçime girmişlerin, partimize ihanet etme lüksleri yoktur. Herkes haddini bilmeli ve haddi kadar hareket etmelidir. Yusuf Çaylı disiplinsiz davranışları nedeniyle daha önce de uyarılmıştı. İçimizde siyaset yapan hiçbir kimlik, ya da zümre, kendisini partiler üstü gösteremez. Yusuf Çaylı, parti Disiplin Kuruluna, ihraç istemi ile sevk edilmiştir" diye konuştu.

AK Parti Muğla 1. Sıra Milletvekili adayları Ali Boğa, yaşanan gelişmelerle ilgili şunları söyledi: "Biz Esenköy'de farklı partilerden insanlarla bir araya geldik ve bir hoşgörü örneği sergiledik. Belediye Başkanımız, bu davranışı ve konuşmasıyla Türkiye'deki tüm siyasilere örnek olmalı. Belediye Başkanımızın tavrı ve konuşması, çok erdemli. Muğla'nın farklı ilçe ve beldelerinden insanlar, partiler üstü bir yaklaşımla bize sevgi gösterisinde bulunuyorlar. Bu, benim şahsımın yanı sıra AK Parti'ye de vatandaşlarımızın teveccühünün göstergesi." MHP'li Belediye Başkanı Yusuf Çaylı, Testi Şenliği'ndeki konuşmasında "Ben MHP'liyim ancak üzerime düşen görevler de var. Önce köydük, sonra belde olduk, şimdi beldemiz Karaçulha'nın bağrından bir milletvekili adayı çıkmıştır.

Annemle dayıoğlu olan akrabam AK Parti Muğla 1. Sıra Milletvekili adayı Ali Boğa'yı -kusura bakmayın- desteklemek görevimdir. Ben bu seçimde böyle bir yükün altına girdim. Bir anlamda Yusuf Çaylı olarak partiler üstü bir sıfatım var" demişti.

HÜRRİYET
3 Mayıs 2011

İZMİR'DE BASKIN MİTİNGİ: ONLARI BIRAKIN BENİ ALIN

İzmir Büyükşehir Belediyesinde örgütlü işçi ve memur sendikası üyeleri, yapılan aramayla ilgili belediyeye destek vermek için bir araya gelerek Konak Meydanı'nı doldurdu. Belediye Başkanı "Eğer bu belediyede bir şey varsa, bir yolsuzluk varsa, bir hukuksuzluk varsa, onun hesabını ben vereceğim" dedi.

Kocaoğlu, Konak Meydanı'nda toplanan işçilere ve memurlara hitaben yaptığı konuşmada, belediye bünyesinde taşeronlaşmayı sıfıra indirdikleri, sadece ana yolları değil, köy, tarım, tarla ve bahçe yollarını da asfaltladıkları, köylünün, çiftçinin emekçinin yanında oldukları için problemleri gördüklerini ifade etti.

Belediye çalışmalarını anlatan Kocaoğlu, şunları söyledi:

"Eğer siz Bayındırlık çiçek üreticisiyle 5 yıldır anlaşmalı üretim yapıyorsanız, eğer Tire Süt Kooperatifinden aldığınız, Küçük Menderes'in hayvancısını desteklediğiniz sütü, 160 bin dar gelirli vatandaşın çocuklarına her gün iki litre dağıtıyorsanız, eğer siz Bademli'de, Ödemiş'te fidan üreticisiyle anlaşmalı üretim yapıyorsanız, hep mazlumdan yana, hep halkın yararını ama belli zümrelerin çıkarıcılarının, haksız kazanç sağlamak isteyenlerin yanında değilseniz, siz problemsiniz. Eğer siz İzmirli hemşehrilerimizin verdiği güvene layık olacağım diye gece gündüz 10 sene içinde İzmir'in tüm altyapı problemlerini bitireceğim dersseniz, siz problemsiniz. Aliğa-Menderes hattını belediye kaynaklarıyla 550 milyon lira harcayarak bitirirseniz, siz problemsiniz. Eğer siz Kadifekale kent dönüşümünde 2 bin 500 konutu Uzundere konutlarına taşıyıp, tüm maliyetlerini karşılırsanız, siz problemsiniz. Metroya en az 400-500 milyon lira harcayarak kendi gücünüzle

yaparsanız, siz problemsiniz. Siz belediyeçilik tarihinin en büyük kamulaştırmasını, 550 milyon liralık kamu-laştırmayı proje yapacağım, altgeçit, yol yapacağım diye kamulaştırırsanız, siz problemsiniz.”

Dün başlayan operasyonla 24 belediye görevlisinin gözaltına alındığını hatırlatan Kocaoğlu, konuşmasını şöyle sürdürdü:

“Gözaltına alınan 24 arkadaşımızdan 10’u serbest bırakılmıştır. Diğer arkadaşlarımızın da bir an önce ifade-sinin alınarak, serbest bırakılmasını arzu ediyoruz, talep ediyoruz. Bu arkadaşlardan bir çoğunu tanımıyorum, yahut ismini bilmiyorum ama tanıdıklarım, bildiklerim, genel sekreterimiz, şirket koordinatörümüz, genel sekreter yardımcımız, daire başkanlarımız, bunlar pırıl pırıl insanlardır. Bunların bu kente hizmetten başka hiçbir düşüncesi, hiçbir hedefi, hiçbir amacı yoktur. Aynı mantık içinde beni nasıl biliyorsanız, ben de o ar-kadaşları böyle biliyorum.”

Kocaoğlu, daha önce genel seçimlerde İzmir’de Büyükşehir Belediyesinin kullanılmaması yönünde açıklama yaptığını hatırlatarak, şöyle devam etti:

“Bu genel seçimdir, partiler genel politikalarla seçime yürüsünler, İzmir Büyükşehir Belediyesini genel seç-i-me alet etmeyin diye uyarıda bulundum. Malum olmuş ki üç gün sonra geldiler. Değerli arkadaşlar adı suç, zimmete para geçirmektir. Ama bu belediyenin, bir milyon 120 oyla İzmirli hemşehrilerimizin yüzde 56,7 oyu ile seçilmiş belediye başkanınızım. Eğer bu belediyede bir şey varsa, bir yolsuzluk varsa, bir hukuksuz-luk varsa, onun hesabını ben vereceğim. Benim arkadaşlarımı, mesai arkadaşlarımı bıraksınlar, bu belediye-nin hesabını bana sorsunlar.”

Zamanın İzmirli hemşehrilerine layık olma zamanı olduğunu ifade eden Kocaoğlu, şunları kaydetti: “İzmirli hemşehrilerimizin bize güvenini boşa harcamama zamanıdır, çalışma zamanıdır, layık olma zamanı-dır şimdi. Sizden bir isteğim var, herkes işinin başına, görevinin başına dönsün. Daha büyük bir istekle, daha büyük bir azimle, daha büyük bir coşkuyla öyle bir çalışacağız ki İzmirli hemşehrilerimize hep birlikte layık olacağız. Bundan sonra sükunetle ama an be an, saniye saniye takip ederek, arkadaşlarımızın bir an önce özgürlüğe kavuşması için hukuk mücadelesi vereceğiz. Adalet mücadelesi vereceğiz, insan hakları mücade-lesi vereceğiz, demokrasi mücadelesi vereceğiz ve İzmir’den dünya aleme demokrasinin ne olduğunu hep beraber öğreteceğiz. İzmirliyle birlikte öğreteceğiz.”

Belediye-İş, Genel-İş, Sosyal-İş ve Tüm Bel-Sen adına açıklama yapan Belediye-İş 4 No’lu Şube Başkanı Cemal Küpeli ise dün başlayan ve devam eden operasyonun siyasi olduğunu savunarak, Sayıştay denetimine tabi olan İzmir Büyükşehir Belediyesi ve şirketlerinde bugüne kadar yapılan denetimlerde herhangi bir usul-süzlüğün tespit edilemediğini ileri sürdü.

Küpeli, soruşturmanın bir an önce sonuçlandırılması ve kamuoyuyla paylaşılmasının gerektiğini de kaydetti.

Başkan Kocaoğlu’nun ifadesi alınmayacak

İzmir Büyükşehir Belediyesi’ne yönelik operasyon kapsamında halen gözaltında bulunan 35 kişinin sorgusu-nun devam ettiği; bu kişilerin ifadeleri doğrultusunda gözaltı sayısında artış olabileceği belirtildi. Operasyon kapsamında İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Aziz Kocaoğlu’nun şüpheli ya da bilgi sahibi olarak ifade-sine başvurulmayacağı öğrenildi.

Operasyonun zamanlamasına açıklama

Operasyonun seçimlerden 40 gün öncesine denk gelmesi nedeniyle olayın siyasi olduğu yönündeki tartış-malara emniyetten gayri resmi de olsa açıklama geldi. Özel Yetkili Cumhuriyet Savcısı Sait Demiröz’ün bir yıl yürüttüğü soruşturmanın son HSYK kararlarıyla Yargıtay üyeliğine seçilmesiyle bir süre askıya alındığı, ardından dört yeni savcının görevlendirilmesiyle kaldığı yerden devam ettiği belirtildi. Yeni savcıların tali-matıyla da dün operasyona başlandığı bildirildi.

HAS Parti Genel Başkanı Numan Kurtulmuş, Has Parti Genel Başkanı Numan Kurtulmuş, Başbakan Erdoğan’ın “Kanal İstanbul” projesinin en az 1 milyon ağacın kesilmesine neden olacağını belirterek, “Ko-laysa gelip kesinler, tabiatın yıkılmasına mani oluruz. 1 milyon HAS Partiliyi 1 milyon ağaca zincirleriz, ağaçlarla birlikte bizi de kesmeleri gerekir” dedi.

Kurtulmuş katıldığı bir televizyon programında, gündeme ilişkin soruları yanıtladı. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın "Kanal İstanbul" projesini eleştiren Kurtulmuş, "Bu proje Başbakan'ın seçim sözüdür. Yapılabilir bir şey değil. Hayalim diyor, proje olması için fizibilitesi olması lazım. Deprem etütlerinin, çevre etüdünün olması lazım. Tartıştırap sonra unutacak" dedi. Erdoğan'ın İstanbul Belediyesi Büyükşehir Başkanlığı adaylığında da vize uygulayacağını söylediğini hatırlatan Kurtulmuş, "Ne oldu? Ben o zaman aktif siyasette değildim; ama Başbakan'ın yakınındaydım. 1994'te vize uygulamaktan, bugün 7-8 milyon kişiyi İstanbul'a getirmeyi düşünmüştür. İstanbul'da bir üniversite için orman alanına inşaat ruhsatı vermediği için hapse girdi. 3-5 ağacı kestirmeyen Başbakan, en az 1 milyon ağacın kesilmesini sağlayacak. Buradaki çelişkiyi ortaya koymak açısından kolaysa gelip kesinler, tabiatın yıkılmasına mani oluruz. '1 milyon HAS Partiliyi 1 milyon ağaca zincirleriz, ağaçlarla birlikte bizi de kesmeleri gerekir" diye konuştu.

İstanbul'un topografyasını değiştirme hakkına kimsenin sahip olmadığını söyleyen Kurtulmuş şöyle devam etti:

"Bu arkadaşlar ticari görüyorlar her şeyi. Boğazdaki trafik rahatlayacak diyorlar. Montrö antlaşması, boğazlarda etkinliğimizi sağlayan antlaşmadır. Sanki iki şirket arasında sözleşme Montrö Anlaşması. Bu antlaşmayı değiştirmeye kalktığınızda 6-7 ülke buna taraf olacaktır. Bunu değiştirmeye kalktığınızda aleyhimize olan bir durum olacaktır. Bir hayaldir. Fantazinin hayalin sonu yok. Buradan çıkacak toprakla, Dolmabahçe'nin önüne ada yapalım, oraya da başkanlık sarayı yapalım, Başbakan'ı oturtalım."

HÜRRİYET
5 Mayıs 2011

İZMİR'DE 14 KİŞİ SERBEST

İzmir Büyükşehir Belediyesi merkezli gerçekleştirilen operasyon kapsamında gözaltına alınanlardan 20'si tutuklama istemiyle mahkemeye sevk edilirken 14'ü serbest bırakıldı.

Özel yetkili cumhuriyet savcılarının talimatıyla mali büro ekiplerince İzmir Büyükşehir Belediyesinde yapılan arama sonrasında gözaltına alınan 34 zanlıdan 20'si savcılıktaki sorgulamalarının ardından tutuklanmaları istemiyle mahkemeye sevk edildi.

İzmir Emniyet Müdürlüğündeki işlemlerinin tamamlanmasının ardından sabah saatlerinde adliyeye getirilen 34 zanlının savcılıktaki sorgulaması sona erdi.

Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri P.Ş.G.'nin de aralarında bulunduğu 20 zanlı tutuklanmaları talebiyle nöbetçi mahkemeye sevk edildi.

Eski genel sekreter E.H'nin de aralarında yer aldığı 14 zanlı serbest bırakıldı. Bu arada İzmir Adliyesi'ne gelen İzmir Büyükşehir Belediyesi Başkanı Aziz Kocaoğlu, serbest bırakılan belediye çalışanları ve yakınlarının sevinçlerini paylaştı.

Gazetecilere, "Yargı sürecini sükûnetle bekleyeceğiz, takip edeceğiz" diyen Kocaoğlu, daha sonra adliye binasına girdi.

VATAN
5 Mayıs 2011

ANKARA'DA 'OTOPARK'A YARGI FRENİ

Ankara'da Büyükşehir Belediyesi tarafından cadde ve sokaklarda yapılan ücretli otopark uygulamasının yürütmesi durduruldu.

Çankaya Belediye Başkanı Bülent Tanık, düzenlediği basın toplantısında, Çankaya Belediyesi sınırları içerisinde bulunan otopark olarak kullanılacak araç park yerlerinin araç başına günlük 55 kuruş ücret alınarak 25 yıl süreyle işletmesinin Ankara Altınpark İşletme Limited Şirketi'ne devredilmesine ilişkin Ankara Büyükşehir Belediye Meclisinin 14 Haziran 2009 tarihli kararının iptali yönünde Ankara 1. İdare Mahkemesine açtıkları davanın sonuçlandığını ifade etti.

'Dava sonucunda Ankara Büyükşehir belediyesinin paralı sokak otoparkı uygulamasının şu anda yargıdan döndüğünü' ifade eden Tanık, şunları söyledi:

'Ankara'nın Cadde ve sokaklarının ücretli otoparka çevrilmesiyle başlayan süreç durmuş bulunuyor. Arabasını evinin önüne bırakamayan vatandaşın mağduriyeti, Ankara'nın merkezine araçla gelmeyi katlanılmaz

bir çileye dönüştüren uygulama bir anlamda durmuş bulunuyor. Mahkeme kararının tebliğ tarihi 2 Mayıs. Aslında karar 18 Şubat'ta alınmış vaziyette. Gerekçeli kararın elimize ulaşması bu kadar sürdü. Ama söz konusu yerlerde para toplanmaya devam ediliyor. Bu yollarda para toplanmaya devam edilmesi işlemi, tebliğ tarihinden itibaren suça dönüşmüştür. Derhal durdurulması gerektiğini bir kez daha ilgililere iletiyorum. Alınan kararlar aralarında Tunalı Hilmi ve Necatibey caddelerinin de bulunduğu 164 cadde ve sokağın otopark olarak kullanılmasıyla ilgili işlem durdurulmuş bulunuyor. İhale bedelleri ile piyasada uygulanan 5 lira arasında yaklaşık 4,50 liraya yakın bir fahiş fark vardır. 55 kuruşluk bir park parası alınması söz konusu değildir. Sokaklarda tepenize dikilen, otopark parası isteyen kişilerle Çankaya Belediyesinin bir alakası yoktur. Bu karar Büyükşehir Belediyesine 29 Nisan 2011 tarihinde iletilmiştir.'

Tanık, Ankara'daki ihtiyaç doğrultusunda, gerekli önlemleri alarak yıkım halindeki SGK binasının altındaki otoparkı kullanıma açtıklarını kaydederek, 'Oranın kapasitesini yükseltmek en temel hedeflerimizden bir tanesi. Tam otomatik otopark yapacağız oraya, merkezin ihtiyacını karşılamak üzere. Otopark sayısının artırılması lazım. Bunun da asli sorumlusu Büyükşehir Belediyesi. Yetki ve sorumluluk mutlaki monarşi, bir dükalık gibi Büyükşehir Belediyesinde. İlçe belediyesini ne planlama çalışması yapma yetkisi var. Ne bunları düzenleme yetkisi var' diye konuştu.

Tanık, Büyükşehir Belediyesi'nin 'hız şeridi' projesinin yanlış olduğunu sözlerine ekledi.

Belediye itiraz edecek

Bu arada Ankara Büyükşehir Belediyesi Basın Müşaviri Avni Kavlak da yargının kararına saygılı olduklarını belirterek, kararın gereğini yerine getireceklerini söyledi.

Kavlak, karara itiraz edeceklerini sözlerine ekledi.

HÜRRİYET
8 Mayıs 2011

11 İL BÜYÜKŞEHİR OLACAK

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, seçimden sonra nüfusu 750 binin üzerinde olan illerin büyükşehir olması için kanun tasarısı hazırladıklarını belirterek, şu anda 11 ilin bu hakkı kazandığını bildirdi.

Kahramanmaraş'ta halka hitap eden Başbakan Erdoğan, "Allah nasip ederse seçimden hemen sonra nüfusu 750 binin üzerinde olan illerimizin büyükşehir olması için bir kanun tasarısı hazırladık" dedi.

Tasarının 12 Haziran'dan hemen sonra Meclis gündemine geleceğini kaydeden Erdoğan, Kahramanmaraş'ın da büyükşehir olmayı fazlasıyla hak ettiğini vurgulayarak, şunları kaydetti:

"Büyükşehirin sınırı ne olacak biliyor musunuz? Kahramanmaraş'ın mülki sınırı... Yani hepsi büyükşehirin kapsamı içinde. Afşin, Elbistan, hepsi. İstanbul'daki, Kocaeli'ndeki büyükşehir yapısı ne ise Kahramanmaraş'ta da o olacak. Yani şu anda bizim ulusal planlamamızın içerisinde bu var. Çılgın proje dedik ya bu da ulusal planlama projemiz. Böylece Kahramanmaraş'ın imkanları artacağı gibi bununla da kalmıyoruz, bütün ilçelerimiz de bundan sonra çok daha farklı hale gelecek."

"11 İl Büyükşehir olma hakkını kazandı"

2014'teki yerel seçimlere Kahramanmaraş'ın büyükşehir belediyesi olarak gireceğini dile getiren Başbakan Erdoğan, "2014'ten itibaren artık burası bir büyükşehir belediyesi olarak seçimlere girecek. Bu arada 2014 yılına kadar nüfusu 750 bini aşan başka illerimiz olursa onlar da yine büyükşehir olma hakkını kazanacak" diye konuştu.

Erdoğan, şu anda 11 ilin bu hakkı kazandığını belirterek, "Şimdiden hayırlı olsun" dedi.

VATAN
15 Mayıs 2011

UCUBE HEYKEL BELGESEL OLDU

Müjdat Gezen, Kars'ta İnsanlık Anıtı yıkılırken filmini çekip belgesel yaptığını, 'İlk ve Son' isimli belgeseli Altın Portakal Film Festivali'ne getireceğini açıkladı.

Gezen, "Belgesel, heykelin başı koparken bitiyor. Bu benim ilk ve son belgeselim olacak. Belgeselde, Rutkay Aziz'in sesinden 'O, tarihe heykel yıkan adam olarak geçecek, eğer geçebilirse' ifadeleri yer alıyor" diye konuştu.

Başbakanın 'Heykeli beğenmedim, yıkın' demesinin faşizm olduğunu öne süren Müjdat Gezen, "Bir heykeli beğenirsin, beğenmezsin o ayrı konu. Ben de başbakanı beğenmiyorum 'ucube' diyor muyum ben ona?" ifadesini kullandı.

Kültür ve Turizm Bakanı'nın heykelin yıkılışıyla ilgili duruşunu da eleştiren Müjdat Gezen, dinleyici sıralarından yükselen 'dönek' kelimesi üzerine, "Dönek filan değil, onu vantilatör olarak kullanıyorlar" karşılığını verdi.

Toplantıya bin kişi katıldı

Antalya'da sohbet toplantısına katılan tiyatro sanatçısı Müjdat Gezen, Aziz Nesin'in Sivas olaylarında alevler içindeyken yaşadığı bir anısını anlattı. Gezen, "Alevler içinde itfaiyenin su ile müdahale ettiği anlarda oda arkadaşına seslenen Aziz Nesin, 'Kalk yatağa sırtüstü yatalım. Bizim korktuğumuzu kimse anlamasın' demiş. Korku herkes için bir duygu" dedi.

Müjdat Gezen, Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin düzenlediği her ay düzenli yapılan 'Halkın Gündemi' adlı sohbet toplantısına konuk oldu. Antalya Kültür Merkezi'ni dolduran 1000 kişiye konuşan Gezen, gündemle ilgili sorulara mizahi yaklaşımla yanıtlar verdi. Antalya Büyükşehir Belediye Başkanı CHP'li Mustafa Akaydın'ın da katıldığı söyleşide Müjdat Gezen, sohbetin soru cevap şeklinde geçmesini isteyerek davetlilerden sorular almaya başladı. Bir vatandaşın sorusu üzerine 'Kanal İstanbul' hakkındaki düşüncelerini anlatan Gezen, "Oradan çıkan toprakla Marmara'ya ada yapılacakmış. Fazla ada göz çıkarmaz" dedi.

Sohbetinin bir bölümünde 'Ressam Kenan Evren' diyerek 7'nci Cumhurbaşkanı Kenan Evren'den bahseden Gezen, "Bir gün Kenan Paşa'yı çocuk esirgeme kurumuna getirdiler. Orada Paşa bir çocuğun başını okşayarak, 'Söyle bakalım çocuğun anneni mi daha çok seviyorsun yoksa babanı mı?' diye sordu. Orası kimsesizler yurdu ya, çocuğun annesi babası yok, orada en sorulmayacak soruyu sordu ya" dedi.

Aziz Nesin'in anısını paylaştı

Korku ile ilgili bir soruyu da cevaplayan Müjdat Gezen, şunları anlattı:

"Bir gün Aziz Abi'ye dedim ki, korkuyor musun? 'Evladım biz artık korku duvarını aştık. Ne olacak bu yaştan sonra' dedi. Sonra Sivas Madımak olayı oldu. O gece onu buldum. Korktun mu dedim. 'Korktum ilk defa' dedi. 'Yanarak ölmek istemiyorum' dedi. Bunlar sinmişler bir yere itfaiye sürekli üzerlerine su serpiyor. Sonra Aziz abi uyanmış, yanındaki oda arkadaşına demiş ki 'Kalk yatağa sırtüstü yatalım. Bizim yanmış cesedimizi bulanlar korktuğumuzu anlamasın' demiş. Korku herkes için bir duygu. Bedri Baykam'ı gördünüz. Başbakan 'Bu eser ucubedir' dedi. Bedri Baykam 'Bu eser ucube değildir' dedi. Sonra geldi birisi bıçakladı. Çocuk ölüyordu. Korku insan içindir ama artık bunlardan korkan bunlar gibi olsun yani." Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın karikatüristleri, tiyatrocuları dava etmesini eleştiren Müjdat Gezen, kendisinin de Erdoğan aleyhine 50 bin liralık dava açtığını hatırlattı. Gezen, "Cumhuriyet tarihinde ilk defa bir başbakan tiyatrocuyu dava ediyor, cumhuriyet tarihinde ilk defa bir tiyatrocü başbakanı dava ediyor" diye konuştu.

VATAN
16 Mayıs 2011

İŞTE BELEDİYE'NİN ÖNERDİĞİ KOLTUKLAR!

Kafe ve barlara yönelik "çift kişilik koltuk" yasağının, semt sakinleri tarafından "çiftler yan yana oturmasın diye uygulanıyor" olarak yorumlanmasına, Beyoğlu Belediyesi Başkan Vekili'nden "hadi ordan" cevabı geldi.

Beyoğlu Belediyesi'nin İstiklal Caddesi çevresindeki sokaklarda, kafelerin ve barların çift kişilik koltuklarını kaldırtmaya başlaması, semtin mekan sahipleri ve çalışanlarının "Beyoğlu'nda artık çiftler yan yana oturamayacak" yorumuna sebep oldu. Beyoğlu Belediye'sine bağlı zabıta ekiplerinin 1 aydır ara sokaklardaki kafelere giderek mekan önündeki iki kişilik koltukların yasaklandığını söylemesi, semt sakinleri ve işletmeciler tarafından tepkiyle karşılandı.

'Bir düzene girilmesi gerekiyordu'

Söz konusu uygulamanın iddia edildiği gibi çiftlerin yan yana oturmasını engellemek için değil, yayalara rahatlık sağlamak için getirildiğini söyleyen Beyoğlu Belediyesi Başkan Vekili Arif Köklü, tepki çeken

uygulama için şöyle konuştu: "Beyoğlu'nda ara sokaklardaki cafelerin önlerine konulan koltuklar, mekan önündeki kaldırım genişlikleri yoldan geçen yayaları artık rahatsız edecek noktaya getirdi. Biz de Beyoğlu Belediyesi olarak buna bir düzenleme getirmek istedik. Mekanların önüne konulan sandalyelerin, koltukların dizilişlerini ve sayısını sınırladık. Çünkü her mekan sahibi istediği sayıda ve şekilde sandalye, koltuk koyuyor yayaların geçtiği yol üzerine. Bu durum da insanlar için sorun oluyordu ve bir düzene girilmesi gerekiyordu. Ama bu uygulamanın "çifter artık Beyoğlu'nda yan yana oturamayacak" şeklinde algılamak hayal gücünü kullanmaktan başka bir şey değildir. Bu yorumu her kim yaptıysa ona "hadi ordan" diyorum ve kendisini tebrik ediyorum."

'Aptalca bir zihniyet'

İlginç uygulamaya kafe, bar çalışanları ve işletmecileri de yorum yaptı. Beyoğlu Mıs Sokak'taki Cafe Nero çalışanı Mehmet Şimşek, şöyle konuştu: "Bu uygulama bahçesinde çift kişilik koltuk olan bütün kafeler için geçerli. Yaklaşık 1 ay önce uyarı şeklinde başladı, haftada 4 ya da 5 kere kontrolden geçiyoruz. Şu ana kadar ceza almadık ama 25 Mayıs'a kadar gün verildi. 6 tane çift kişilik koltuğumuz var. Uygulamaya göre bu koltukların tek kişilik koltuklar olması gerekiyor. Zihniyet çok aptalca. Koltuğa standart getirebilirsiniz ama çift kişilik koltuğa böyle bir standart getiriyorsanız bunun altında başka bir şey ararız"

'Çiftlere yönelik değil'

Bodega Kafe işletmecisi Cengiz Karış ise uygulamanın çiftlere yönelik olmadığını düşünüyor: "Mekanımın önünde 14 çift kişilik koltuk ve 6 tane masa vardı. Ağır olduğu için gece içeriye alamıyoruz. Bundan dolayı da koltuklar ve masalar zabıtalardan tarafından götürüldü. Ben de tek kişilik koltuk alma sözü verdim ve geri aldım herşeyi. Para kazanmam için istenileni yapmam gerek ama bunun çiftlere ilgisi yok ama bu düşünülerek yapıldıysa üzücü. Ama koltuk yerine sandalye istemek saçma. Sandalye koyduğumuzda daha fazla alan işgal etmiş oluyoruz."

HÜRRİYET
21 Mayıs 2011

MHP'Lİ 3 BELEDİYE BAŞKANI İSTİFA ETTİ

Konya'nın Beyşehir İlçesi'nde 1 hafta içinde MHP'li 3 belde belediye başkanı partilerinden istifa etti.

Son yerel seçimlerde MHP'den belediye başkanlığına seçilen Gökçimen Belde Belediye Başkanı Mustafa Dokur, Yenidoğan Belde Belediye Başkanı Hüseyin Derebağ ve Akçabelen Belde Belediye Başkanı Hasan Sayın, son 1 hafta içinde partilerinden istifa etti. Gökçimen Belediye Başkanı Mustafa Dokur, 3 Haziran'da Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın Konya'daki programında AK Parti'ye katılacağını açıklarken, diğer 2 başkanın da belde halkıyla görüştikten sonra AK Parti'ye geçecekleri öne sürüldü.

Beyşehir'de 7 belde belediye başkanlığına sahip MHP'nin başkanlık sayısı 4'e düştü. Beyşehir'de CHP'nin 1, AK Parti'nin de 10 belde belediye başkanlığı bulunuyor.

VATAN
24 Mayıs 2011

CHP'Lİ BELEDİYE BAŞKANI AKP OTOBÜSÜNDE

Konya'nın Tuzlukçu İlçe Belediye Başkanı Mustafa Sak, Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu'nun Tuzlukçu'daki mitingine Davutoğlu'nun seçim otobüsü üzerinde katıldı.

Davutoğlu, Yunak'taki mitingin ardından Konya'nın Tuzlukçu ilçesine geçerek, ilçe merkezinde seçim otobüsünün üzerinde halka hitap etti.

Seçim otobüsünün üzerine Davutoğlu ile birlikte, Ak Parti Konya Milletvekili Orhan Erdem, Ak Parti Konya Milletvekili adayları İlhan Yerlikaya, Mustafa Baloğlu, Abdullah Ağralı, Ak Parti Konya İl Başkanı Ahmet Sorgun, Konya Büyükşehir Belediye Başkanı Tahir Akyürek ile CHP'li Tuzlukçu Belediye Başkanı Mustafa Sak çıktı.

Davutoğlu, buradaki manzaranın birlik ve beraberlik adına büyük mutluluk verdiğini belirtti.

Ak Parti Konya Milletvekili Orhan Erdem ile milletvekili adayları ve Konya Büyükşehir Belediye Başkanı'nın birlik beraberlik içinde bu mitinge katıldığını ifade eden Davutoğlu, yanında bulunan CHP'li Belediye Başkanı Mustafa Sak'ı kastederek; "Ama güzel bir beraberlik de ilçe Belediye Başkanımızın bize 'Hoşgeldin' demesi. Kendisine teşekkür ediyoruz. Belediye Başkanımızın bugün aramızda olması artık siyaset farkının, parti farkının gittikçe önemini kaybettiğini gösteriyor. Bu birlik ve beraberlik tablosu ebediyete kadar sürecek. Hiçbir farklı görüş bizi birbirimizden ayırmayacak. Hepimizin ideali aynı. Türkiye'yi yüceltmek büyütmek" diye konuştu.

Davutoğlu, yaptığı konuşmada, halka Ak Parti iktidarı döneminde yapılan hizmetleri anlattı.

Dış politikada Türkiye'nin itibarının artırıldığını anlatan Davutoğlu, 12 Haziran'la birlikte yeni Türkiye'yi daha güçlü şekilde inşa edebilmek için gayret göstereceklerini bildirdi.

Davutoğlu'nun konuşmasını dinleyen Mustafa Sak da sık sık partililerle birlikte Davutoğlu'nu alkışladı. Belediye Başkanı Sak, miting sonunda Davutoğlu ve Ak Parti Konya Milletvekili Orhan Erdem ve milletvekili adaylarıyla birlikte elele tutuşarak halkı selamladı. Davutoğlu, daha sonra Sak ve diğer partililerle birlikte partililere karanfil attı.

Mitingin ardından Davutoğlu, Belediye Başkanı Mustafa Sak'ı makamında ziyaret etti.

Sak, ziyarette Davutoğlu'nun Tuzlukçu'ya gelmesinin kendilerini sevindirdiğini belirterek, "Tuzlukçu'da bu sevgiyi bize gösterdikleri için il başkanına teşekkür ederim. İnşallah bu işin sonu gelir" dedi.

Ziyarete katılan Ak Parti Konya Milletvekili adayı Mustafa Baloğlu, Sak'ın konuşması sırasında "Şifreli konuşuyor" dedi. Bunu üzerine Bakan Davutoğlu da "Arife tarif gerekmez" dedi. Bakan'ın bu sözleri gülüşmelere neden oldu.

VATAN
27 Mayıs 2011

PKK, AKP'Lİ BAŞKANIN OĞLUNU KAÇIRDI

Diyarbakır'ın Hazro İlçesi'nin Ak Partili Belediye Başkanı Fethullah Mehmetoğlu'nun oğlu ve Ak Parti İlçe 2'inci Başkanı Fuat Mehmetoğlu, önceki gece PKK'lı teröristler tarafından kaçırıldı. Diyarbakır Valiliği, Fuat Mehmetoğlu'nun PKK'lı teröristler tarafından dün gece kaçırıldığını açıkladı. Olay, dün saat 23.30 sıralarında Diyarbakır-Bingöl karayolunun Kocaköy-Gökçen Köyü yol ayrımında bir aracın yandığı ihbarı üzerine jandarma ekiplerinin olay yerine gitmesiyle ortaya çıktı. Ekipler yanan aracı söndürdükten sonra yaptığı incelemede araç sürücüsünün Hazro Belediye Başkanı Fethullah Mehmetoğlu'nun oğlu Fuat Mehmetoğlu olduğunu belirledi. Valilik açıklamasında, "Aracın bölücü terör örgütü mensuplarınca ateşe verildiği ve araç şoförü Fuat Mehmetoğlu'nu da kaçırdıkları anlaşılmıştır. Fuat Mehmetoğlu'nun bulunmasına yönelik olarak yapılan araştırma, soruşturma ve takibe halen devam edilmektedir" denildi.

HÜRRİYET
30 Mayıs 2011

İLK DARBİYİ BAŞKAN VURDU, GENELEV YIKILDI

Antakya'da mahalle arasında bulunduğu için vatandaşların şikayetçi olduğu 50 yıllık genelevin yıkımına başlandı. Antakya Belediye Başkanı AK Parti'li Lütfi Savaş, iş makinesine çıkıp, genelevin duvarlarına ilk kepeyi bizzat kendisi vurdu.

Hacı Ömer Alpagot Mahallesi'nde oturanlar tarafından uzun yıllardır istenmeyen Antakya Genelevi'nde iki evin tahliyesi sonrasında Antakya Belediyesi'nin iş makineleri ve yıkım ekipleri çalışmalara başladı. Yürütülen çalışmalarını yerinde izleyen ve mahalle sakinleriyle bir araya gelen Belediye Başkanı Lütfi Savaş, iş makinesinin operatör koltuğuna geçerek duvarların yıkımını başlattı.

Başkan Savaş, "Antakya'nın uzun yıllara dayanan ve kangren haline dönüşmüş önemli bir sorunu ortadan kaldırıyoruz. Genelevin şehrin içinde olması ve binlerce insanın yaşadığı bir mahallenin ortasında bulunması şık bir durum değildi. Karşılıklı istişareler sonucu genelevin yıkılması ve şehrin dışına çıkarılması noktasında görüş birliğine varıldı. Bu kronik sorunun çözümünde emeği geçen herkese teşekkür ediyorum" dedi.

Hacı Ömer Alpagot Mahallesi Muhtarı Yahya Emeç ve vatandaşlar, Başkan Savaş'a teşekkür edip, yıkımdan dolayı memnuniyetlerini dile getirdi. Genelevin yıkımından sonra arsanın otopark olarak değerlendirileceği, Güzelburç Beldesi yolunda yeni genelev binasının inşaatının devam ettiği belirtildi.

DEĞİŞEN MEVZUAT...

YASALAR, BAKANLAR KURULU KARARLARI, TÜZÜKLER, YÖNETMELİKLER, TEBLİĞLER, GENELGELER

01.05.2011 - 31.05.2011

İsmail Bingöl

NO	KONU	RESMÎ GAZETE	
		TARİH	SAYI
KANUNLAR			
6223	Kamu Hizmetlerinin Düzenli, Etkin ve Verimli Bir Şekilde Yürütülmesini Sağlamak Üzere Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Teşkilat, Görev ve Yetkileri ile Kamu Görevlilerine İlişkin Konularda Yetki Kanunu	03.05.2011	27923
BAKANLAR KURULU KARARLARI			
2011/1762	Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslarda Değişiklik Yapılmasına Dair Esaslar	13.05.2011	27933
2011/1765	Büyükşehir Belediyeleri, İl Özel İdareleri, Belediyeler ve Bunların Bağlı Kuruluşlarının Borçlarına Karşılık Genel Bütçe Vergi Gelirleri Tahsilat Toplamı Üzerinden Ayrılacak Paylardan Yapılacak Kesintiler Hakkındaki Bazı Bakanlar Kurulu Kararlarında Değişiklik Yapılmasına İlişkin Karar	14.05.2011	27934
2011/1781	Mahalli İdare Birliklerinin Kurulmasına İzin Verilmesi Hakkında Karar	27.05.2011	27946
2011/1782	Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslarda Değişiklik Yapılmasına Dair Esaslar	27.05.2011	27946
YÖNETMELİKLER			
	Memurlara Yapılacak Giyecek Yardımı Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	03.05.2011	27923
	İhalelere Yönelik Başvurular Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	03.05.2011	27923
	Devlet Memurları Yiyecek Yardımı Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik	08.05.2011	27928
TEBLİĞLER			
Maliye Bakanlığından			
	Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması Hakkında 6111 Sayılı Kanun Genel Tebliği (Seri No: 2)	06.05.2011	27926
	Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 408)	27.05.2011	27946
TEBLİĞLER			
Hazine Müsteşarlığından			
	Büyükşehir Belediyeleri, Bunlara Bağlı Kuruluşlar, Sermayesinin Yüzde Ellisinden Fazlası Büyükşehir Belediyelerine Ait Şirketler ile Üyeleri Belediyelerden Oluşan Mahalli İdare Birliklerinin Kamu Kurum ve Kuruluşlarından Olan Kamu ve Özel Hukuka Tabi Alacakları ile Bunların Diğer Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Olan Borçları Hakkında Takas, Mahsup ve Kesinti İşlemleri Genel Tebliği (Tebliğ No: 2011/1)	12.05.2011	27932

Memurlara Yapılacak Giyecek Yardımı Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

03.05.2011 tarih ve 27923 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan adı geçen Yönetmeliğin 1. maddesi ile Memurlara Yapılacak Giyecek Yardımı Yönetmeliğinin 9. maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Kurumlar tarafından giyim eşyalarının verilmesinde ekli cetveller esas alınarak personelin kadro unvanı, sınıfı, sayısı ve hizmet yerlerine göre dağıtım listeleri düzenlenir. Giyecek yardımı harcama yetkililerince onaylanan bu listelere göre yapılır.

Bu yönetmeliğin 2. maddesi ile aynı Yönetmeliğe ekli “DİP NOT”un (A) bölümünün (3) ve (4) numaraları sıralarında Emniyet hizmetleri Sınıfındaki personel için yer alan hükümler değiştirilmiştir.

Yönetmeliğin 4. maddesine göre Sayıştay’ın görüşü alınarak düzenlenen bu Yönetmelik yayımını izleyen mali yılın başında yürürlüğe girer.

İhalelere Yönelik Başvurular Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

03.05.2011 tarih ve 27923 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren adı geçen Yönetmeliğin 1. maddesi ile İhalelere Yönelik Başvurular Hakkında Yönetmeliğin 14. maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(3) Şikayet başvurusu üzerine idarece alınan kararla bir hak kaybına veya zarara uğradığını ya da zarara uğramasının muhtemel olduğunu iddia edenler bu hususa ilişkin başvuruyu itirazen şikayet başvurusu olarak doğrudan Kuruma yaparlar.”

Bu Yönetmeliğin 2. maddesi ile aynı yönetmeliğin 23.maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(2) Hukuki durumda değişiklik yaratan Kurul kararlarının eksik veya yanlış uygulandığını iddia eden ilgililer bu hususa ilişkin başvuruyu itirazen şikayet başvurusu olarak doğrudan Kuruma yaparlar.”

Devlet Memurları Yiyecek Yardımı Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik

08.05.2011 tarih ve 27928 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan adı geçen Yönetmeliğin 1. maddesi ile Devlet Memurları Yiyecek Yardımı Yönetmeliğinin ek 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“EK MADDE 1 – Bu Yönetmeliğe göre yiyecek yardımından yararlanacak personelden yataklı tedavi kurumlarında (üniversitelerin yataklı tedavi kurumları dâhil) ve yatılı sosyal hizmet kuruluşlarında görev yapanlar, hastalar ve sosyal hizmet alanlar için oluşturulmuş yemek servislerinden ücret ödmeden yararlanır.”

Büyükşehir Belediyeleri, Bunlara Bağlı Kuruluşlar, Sermayesinin Yüzde Ellisinden Fazlası Büyükşehir Belediyelerine Ait Şirketler ile Üyeleri Belediyelerden Oluşan Mahalli İdare Birliklerinin Kamu Kurum ve Kuruluşlarından Olan Kamu ve Özel Hukuka Tabi Alacakları ile Bunların Diğer Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Olan Borçları Hakkında Takas, Mahsup ve Kesinti İşlemleri Genel Tebliği (Tebliğ No: 2011/1)

12.05.2011 tarih ve 27932 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan adı geçen Tebliğe göre; 6111 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 167. maddesi kapsamında uzlaşma talebinde bulunacak büyükşehir belediyeleri, bunlara bağlı kuruluşlar, sermayesinin yüzde ellisinden fazlası büyükşehir belediyelerine ait şirketler ile üyeleri belediyelerden oluşan mahalli idare birliklerinin Uzlaşma Komisyonu’na yapacakları başvuruların usul ve esaslarının belirlenmesinde, 30.06.2005 tarih ve 25861 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 2005/1 sayılı Genel Tebliğ ile 29.07.2005 tarih ve 25890 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 2005/2 sayılı Genel Tebliğin başvuru süresine ilişkin hükümleri dışındaki hükümleri uygulanır.

Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslarda Değişiklik Yapılmasına Dair Esaslar

13.05.2011 tarih ve 27933 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2011/1762 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 6.6.1978 tarihli ve 7/15754 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esasların eki “4 SAYILI CETVEL”in “A-SÖZLEŞMELİ PERSONEL POZİSYON UNVANLARI İLE ASGARİ NİTELİKLERİ GÖSTERİR CETVEL” bölümünde yer alan “İşaret Dili Tercümanı” satırından sonra gelmek üzere aşağıdaki satır eklenmiştir.

İş ve Meslek Danışmanı	Yükseköğretim kurumlarından en az lisans düzeyinde mezun olmak, İş ve Meslek Danışmanı Mesleki Yeterlilik Belgesine sahip olmak.
------------------------	--

Büyükşehir Belediyeleri, İl Özel İdareleri, Belediyeler ve Bunların Bağlı Kuruluşlarının Borçlarına Karşılık Genel Bütçe Vergi Gelirleri Tahsilat Toplamı Üzerinden Ayrılacak Paylardan Yapılacak Kesintiler Hakkındaki Bazı Bakanlar Kurulu Kararlarında Değişiklik Yapılmasına İlişkin Karar

14.05.2011 tarih ve 27934 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 05.05.2011 tarih ve 2011/1765 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 1. maddesi ile 15.03.2010 tarihli ve 2010/238 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan “Büyükşehir belediyeleri, İl Özel İdareleri, Belediyeler ve Bunların Bağlı Kuruluşlarının Borçlarına Karşılık Genel Bütçe Vergi Gelirleri Tahsilat Toplamı Üzerinden Ayrılacak Paylardan Yapılacak Kesintilere İlişkin Esaslar”a aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 3-(1) Bu Esaslar uyarınca yapılacak kesinti oranları 2011 yılının Mayıs, haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında genel bütçe vergi gelirlerinden ödenecek paylar için yüzde sıfır olarak uygulanır.”

Kararın 2. maddesi ile 19.09.2007 tarihli ve 2007/12630 sayılı Kararnamenin eki Karara aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 4-(1) Bu Esaslar uyarınca yapılacak kesinti oranları 2011 yılının Mayıs, haziran,

Temmuz ve Ağustos aylarında genel bütçe vergi gelirlerinden ödenecek paylar için yüzde sıfır olarak uygulanır.”

Mahalli İdare Birliklerinin Kurulmasına İzin Verilmesi Hakkında Karar

27.05.2011 tarih ve 27946 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2011/1781 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Ankara İli Nallıhan İlçesinde İpekyolu Belediyeleri Turizm Kalkınma Birliği (İpek-Bir), Çankırı İli Yapraklı İlçesinde Yeni Babsa Grubu Yapraklı Köyleri İçme Suyu Birliği, Kahramanmaraş İli, Elbistan İlçesi, Evcihüyük Köyünde Yeni Evcihüyük Grup İçme Suyu Birliği, Ordu İli Fatsa İlçesinde Fatsa Çevre Belediyeler Birliği (FAT-ÇEB-BİR), Zonguldak İli Çaycuma İlçesinde Torlaklar Grubu İçme Suyu Hizmet Birliği kurulmasına 5355 sayılı Mahallî İdare Birlikleri Kanununun 4. maddesine göre karar verilmiştir.

Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslarda Değişiklik Yapılmasına Dair Esaslar

27.05.2011 tarih ve 27946 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2011/1782 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 6.6.1978 tarihli ve 7/15754 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esasların 3.maddesinin beşinci fıkrasında yer alan “Nevruziye ve Ramazan ikramiyeleri,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Diyanet İşleri Başkanlığı Kur’an kursları ile yaz Kur’an kurslarında sözleşmeli olarak çalıştırılan Kur’an kursu öğreticisi, imam-hatip, müezzin-kayyım ve vaizlere ek ders ücreti,” ibaresi eklenmiştir.

Yazarken, Konuşurken Yaptığımız Yanlışlar

Yazım sorunları, hâlâ çözümlenebilmiş değil. Bil-diğime göre, üzerinde en çok değişiklik önerilen, en çok karışıklık yaratan düzeltme imi'nin işlevi olmuştur. (Ben düzeltme imi'ne şapka demeyi seviyorum) Bir dönem düzeltme imi kullanımdan temelli kaldırılmıştı. Ama kullanmayı sürdürenler oldu. Sonra yeniden kullanılmaya başlandı. Buna karşılık hâlâ kullanmayanlar var.

Bugünkü kullanıma göre, şapka iki görev üstlenmiştir. Bunlardan birincisi k ile g harflerini incelemektir. Bir yandan, yazılımı aynı olan, değişik anlamdaki sözcüklerin ayrılmasını sağlar; Kar ile Kâr'da olduğu gibi. Bir yandan da sözcüklerin doğru okunuşunu gösterir. Dükkân, efkâr, rüzgâr'da olduğu gibi. Şapkanın ikinci işlevi, heceyi uzun okumaktır. Böylece alet ile âlet, hala ile hâlâ, hakim ile hâkim, alem ile âlem sözcükleri ayrılmış olur.

Yalnız burada, uygunsuz, daha doğrusu kural bozan bir örnek vereceğim: Kasım'ı erkek adı olarak nasıl yazacağız, ay adı olarak kasım'dan ayırmak için? A harfinin üzerine uzatma amacıyla şapka koysak, ince okunacak! Gerçi ad olarak büyük harfle başlayacak. Ama tümceміz ay olarak kasım'la başlıyorsa ne olacak! Türkçe'nin ayrılıksız (istisnasız) bir dil olduğu söylenmekle birlikte burada bunu bozmak gerekecek herhalde. Usuma gelen çözüm, şapka koymak yerine iki a yazmak.

Geçen gün Nâzım Hikmet'e de gönderme yapılan güzel bir yazı okuyordum ki, birden irkildim. Nâzım, Türk köylüsünü anlatırken onların "hakim" olduğunu söylüyordu. Ama yazarımız bu sözcüğü "hâkim" diye yazmıştı. Ellerine sağlık!

Bir süre önce, TRT Radyo 1 de, düşüncelerine başvurulmuş bir konuşucu, azami sözcüğünü üç ünlüsünde de uzatma varmış gibi âzâmî diye söylüyor. Yazsa nasıl yazacak, bilemiyorum.

Gene aynı kanalda, gene çağrılı bir konuşmacının, "...Artacağını temenni ediyorum." dediğini duydum. Gününü de yazmışım. 9 Temmuz 2010.

Bir gün sonra, aynı kanala çağrılı bir başka konuşmacı, haksızlığa uğramış birini savunurken, "...mahkeme yapılmadığı halde..." diyordu. Söylemek istediği "muhakeme yapılmadığı" olacak!

Konuşma dilinde sık(ça diyemiyorum) yapılan bir yanlışlık var, hem de değme konuşmacılarda buna rastlıyoruz: Da, de diye kısaltılarak kullanılan "dahi" sözcüğünün a'sını uzatarak dâhi diyorlar.

Bir de "...ce" eki var. Oldukça çokça, güzelce'deki gibi. Bu ekin verdiği anlamda bir eksilticilik bulunur. Övülmek istenen kimseler için söylendiğinde, genellikle amaca ulaşılmamış olur. Falanca kişi akıllıca, yürekli davranmış, birisi için de oldukça

güzel denirse, bu niteliklerin, aslında, o kimsede tanı bulunmadığı anlamına gelir, ya da öyle yorumlanır.

Bazı sözcükler, içlerinde olumlu, olumsuz anlamlar taşır. Olumlu anlamı onlara, sağlamak ile şans örnekleri gösterilebilir: Olumsuz bir davranışla yaratılan kötü sonuçların sağlandığından, ya da, bir fırsatın kaçırılma şansından söz edilince tümcede bir çelişkiye yol açmış olur. Olumsuzluk taşıyan batmak sözcüğünü de çamura batmak gibi sevince batmakta kullanamayız. Servete batmakta ise gene olumsuz bir anlam bulunur.

Türkçe'nin yerine, ağız başka dillere kayan, Türkçeyi içlerine sindirememiş olanlarda daha çok rastladığımız bir başka durum, sözcüğün Türkçesini kullandıktan sonra yabancı dildeki karşılığını söylemeleri. Bir örnek: "...Zararın karşılanabileceği, telafi edileceği..." Halbuki belli bir amaçla yabancı bir sözcük kullanılırsa, bunu açıklamak üzere Türkçesi yazılabilir, söylenebilir.

Gene geçen gün Dünya Kupası maçlarında, bir anlatıcı "Almanya yarı final maçını maalesef kaybettir" dedi. Bu duygunun açığa vurulması, görevi bilgi aktarmak olanların yansız davranması gerektiğinin bilinmediği anlamına gelir. Bir yandan anlatımına, değerlendirmelerine güvensizlik doğar. Öbür yandan da dinleyicilerinin duygularını düşünmemiş, onlara saygısızlık yapmış olur.

TRT Radyo 1 de Hafta Sonu izlencesinde, dil yanlışlarına dikkati çeken, yorumlayarak onları düzelten bir konuşmacı var; Haluk Kılçık. Ne güzel (!) yanlışlar buluyor. Dinleyenlerinin bol olmasını dilerim.

Çoktan beri, dikkatimi çeken dizeler var iki şarkıda; gülünç buluyorum. Sizinle paylaşmak istiyorum.

Bunlardan biri:

Hani o bırakıp giderken seni,
Bu öksüz tavrını takmayacaktır...
Alnıma koyarken veda busemi
Yüzüme bu türlü bakmayacaktır!

Gözümüzün önüne getirelim, birini alnından öperken, çenemiz öptüğümüz kişinin neresine denk gelir? Gözlerinin önüne değil mi? Peki, o zaman yüzümüze nasıl bakar!

ikincisi de:

Hani o saçlarına taç yaptığım çiçekler
Hani o zümrüt gözlü ceylanların pınarı
Hani kuşlar ağaçlar, bin bir renkli çiçekler
Nasıl yakalamıştık saçlarından baharı!

Birini sevmek saçlarından yakalayarak mı olur? Saçlarından yakalamak, birini çekerek sürüklemek için midir!

Buyurun bakalım! Hadi, hoşça kalın!

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2009/42
Karar Sayısı : 2011/26
Karar Günü : 26.1.2011
Resmi Gazete
Tarihi ve Sayısı : 14.04.2011-27934

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Ankara 2. Vergi Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 26.5.1981 günlü, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun, 4.12.1985 günlü, 3239 sayılı Kanun'un 125. maddesiyle değiştirilen 97. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinin Anayasa'nın 73. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemidir.

I- OLAY

"Ruhsat ve İşgaliye Ücreti" olarak istenilen miktarın tahsili amacıyla düzenlenip tebliğ edilen ödeme emrinin iptali istemiyle açılan davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemiyle başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"Uyuşmazlık konusu ödeme emri, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun itiraza konu 97. maddesi hükmüne istinaden Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi'nce düzenlenen tarife göre belirlenen ruhsat ve işgaliye ücretinin tahsili amacıyla davacıya tebliğ edilmiştir.

Davalı belediye vekilince dava dosyasına ibraz edilen savunma dilekçesinde, Ankara Büyükşehir Belediyesi Mezarlıklar Yönetmeliği'nin 31. ve 33. maddelerinde açıklanan ruhsat ve işgaliye ücretinin Belediye Meclisi kararı ile belirlendiği belirtilmiş, savunma ekine 5393 sayılı Kanun'un 15. maddesi ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 97. maddesi uyarınca belirlenen 2007 yılı Mezar Ücret Tarifesi eklenmiştir.

Bu durumda; dava konusu ödeme emri ile tahsili amaçlanan ruhsat ve işgaliye ücreti, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 97. maddesine ve bu maddenin verdiği yetkiye istinaden Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi'nce düzenlenen tarife göre alındığından, Belediye Gelirleri Kanunu'nun 97. maddesinin bakılan uyuşmazlıkta uygulanması gereken hüküm olduğu kanaatine varılmıştır.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 97. maddesinin itiraza konu hükmünün Anayasaya aykırılık

gerekçeleri açıklanmadan önce, söz konusu madde hükmünde geçen “ücret” sözcüğünün, hükmün içindeki hukuki niteliğinin ve bu kapsamda bu ücretin resim, harç veya benzeri mali yükümlülüklerden olup olmadığının tartışılması gerekmektedir.

Ücret, kiralanan veya satın alınan bir şey için ödenen paradır. (Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlük) Satın alınan birşey bir mal olabileceği gibi yapılan bir hizmet de olabilmektedir. Bu kapsamda, olayla ilgili olarak ücret, bir hizmet karşılığı ödenen para olarak tanımlanabilir. Nitekim, madde hükmünde belediyelerin ifa edecekleri her türlü hizmet için belediye meclislerince düzenlenecek tarifelere göre alınacak ücretten bahsedilmektedir.

Madde hükmündeki “ilgililerin isteğine bağlı olarak ifa edecekleri her türlü hizmet için alınacak ücret”in, resim veya harç yahut benzeri mali yükümlülük olarak nitelendirilip nitelendirilmeyeceğinin de açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Harç, 492 sayılı Harçlar Kanunu’nun gerekçesinde “fertlerin özel menfaatlerine ilişkin olarak, kamu kurumları ve hizmetlerinden yararlanmaları karşılığında yaptıkları ödemelerdir.” şeklinde tanımlanmıştır. Buna göre, bir hizmetin harç konusu olabilmesi için kişilerin bir kamu kurumundan yararlanmaları, kişilere kamu eliyle özel bir yarar sağlanması ve kamu idaresinin kişilerin özel bir işiyle uğraşması gerekmektedir.

Resim ise; belirli bir işin veya hizmetin yapılması için yetkili makamlar tarafından verilen izin karşılığında elde edilen vergi benzeri bir gelir olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlük). Yüksek Mahkeme’nin 31.3.1987 gün ve E:1986/20, K: 1987/9 sayılı kararında ise, resim, “devlet dairelerinde ve kamu kuruluşlarında görülen hizmet ve yapılan giderlerin karşılığı olarak yalnız o işle ilgili olan gerçek ve tüzelkişilerden sağlanan gelirlerdir.” şeklinde tanımlanmıştır.

Öte yandan; 97. maddede, alınacak ücretin, harç veya katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı olarak ifa edilecek tekel olarak verilmiş işler hariç her türlü hizmetlere ilişkin olduğu belirtilmiştir.

Bu tespitler ışığında, maddedeki ücretin; belediyece yapılacak tekel olarak verilmiş işler hariç her türlü hizmet karşılığında alınacak olması ve maddenin başındaki “harç veya katılma payı konusu yapılmayan” ifadesi nedeniyle, her ne kadar harç adı altında anılmasa da, harç benzeri mali yükümlülük olduğu ve Anayasa’nın 73. maddesi ile ilişkilendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Nitekim, vergi mahkemeleri anılan maddeye istinaden belediyelerce düzenlenen tarifelere göre alınan ücretlere ilişkin davalara, ücretin vergi, resim, harç ve benzeri mali yüküm olması nedeniyle bakmak-

ta, vergi mahkemesi kararlarının temyizi üzerine Danıştay’ın ilgili vergi dava dairesi tarafından da temyiz istemleri esastan karara bağlanmaktadır. (Örnek olarak, Danıştay Dokuzuncu Dairesi’nin 11.11.2004 gün ve E:2002/6407, K:2004/5621 sayılı kararı)

İTİRAZ GEREKÇELERİ

İTİRAZ KONUSU HÜKÜM ANAYASA 73. MADDESİNE AYKIRIDIR.

Anayasanın 73. maddesinin 3. fıkrasında; vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin kanunla konulup, değiştirileceği veya kaldırılacağı, 4. fıkrasında ise; vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin muafık, istisnalar ve indirimleriyle oranlarına ilişkin hükümlerinde kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapmak yetkisinin Bakanlar Kuruluna verilebileceği öngörülmüştür.

Verginin yasallığı ilkesi, Anayasa’nın yukarıda aktarılan 73. maddesinin 3. fıkrasında ifadesini bulmuştur.

Vergilendirme yetkisinin sınırlandırılması, anayasal demokrasinin gelişimiyle paralellik arz eder. Vergilendirme yetkisinin sınırlandırılmasının en temel aracından birisi olan verginin yasallığı ilkesi, tarihi süreç içerisinde demokratik mücadelenin bir sonucu olarak bugünkü anayasal konumunu kazanmıştır. Vergilendirmeye ilişkin düzenlemelerin halkoyu ile seçilen parlamento tarafından kanunla yapılması ile vergilemede keyfiliğin yerini temsil, hukukun üstünlüğü ve hukuki güvenlik almıştır. Başka bir deyişle, verginin yasallığı ilkesi, keyfi ve takdir uygulamaları önleyecek ilkelerin kanunda yer alması zorunluluğunu getirerek bireyin temel hak ve hürriyetlerini devlete karşı korur. Bu kapsamda; vergide yasallık ilkesi, vergiyi doğuran olayın, verginin konusunun, matrahının ve oranının kanun ile belirlenmesini gerektirmektedir.

Öte yandan; verginin yasallığı ilkesi kamu gücüne dayalı olarak getirilen bütün mali yükümlülükleri kapsar. Bir başka deyişle, verginin yanında, resim, harç ve benzeri yükümlülükler de bu ilkenin kapsamındadır.

Anayasada verginin yasallığı ilkesinin iki istisnasından biri; 73. maddenin yukarıda aktarılan 4. fıkrası ile Bakanlar Kuruluna, muafık, istisna, indirim ve oranlara ilişkin hükümlerde, kanunun belirttiği aşağı ve yukarı hadler içinde değişiklik yapma yetkisinin verilmiş olmasıdır.

Bunun dışında, Anayasa’nın 91. maddesine göre, sıri yönetim ve olağanüstü hal durumunda Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin Bakanlar Kurulu’na vereceği

kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi çerçevesinde Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunca vergi ödevi ile ilgili düzenleme yapılabilecektir.

Biri olağan dönemlerde, diğeri olağanüstü dönemlerdeki bu iki durum dışında hiçbir şekilde vergiye ilişkin bir düzenleme yasama organı dışındaki bir devlet organı tarafından yapılamaz. Zaten, bu iki istisnai durumda da, yasama organının etkili bir belirleme ve denetim gücüne sahip olduğu tartışmasızdır.

Neticede; Yüksek Mahkeme'nin 18.7.1994 gün ve E: 1994/46, K: 1994/57 sayılı kararında da belirtildiği üzere, vergi ve malî yükümlülüklerin kanunla konulmasını öngören 73. madde, malî yükümlülüğün yalnızca yasa ile konulabileceği ve yasanın hiçbir şekilde bu konuda yürütme organını ve idareyi yetkili kılamayacağı anlamındadır.

Belediye Gelirleri Kanunu'nun 97. maddesinin itirazı konu "Belediyeler bu Kanunda harç veya katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı olarak ifa edecekleri her türlü hizmet için belediye meclislerince düzenlenecek tarifelere göre ücret almaya yetkilidir." şeklindeki hükmünde, mali yükümlülüğü doğuran olay, mali yükümlülüğün konusu, matrahı ve oranı ile ilgili hiçbir düzenleme yapılmamış, bu konudaki tüm yetki belediye meclislerine verilmiştir. Maddede "ilgililerin isteğine bağlı olarak ifa edecekleri her türlü hizmet" ibaresi ile mali yükümlülüğü doğuran olay ve mali yükümlülüğün konusu hususunda, "belediye meclislerince düzenlenecek tarifelere göre" ibaresi ile de mali yükümlülüğün matrahı ve oranı hususunda yetki belediye meclislerine verilmektedir. Böylece, itiraza konu madde hükmü, belediye meclislerine geniş takdir yetkisi çerçevesinde keyfi mali yükümlülük getirme hususunda hukuki dayanak olabilecek niteliktedir.

Vergilendirme konusunda yasama organı tarafından Anayasanın 73. maddesinin 4. fıkrasında açıklandığı şekilde sadece Bakanlar Kurulu'na yetki verilebilir. Bunun dışında, olağan dönemlerde vergilendirme konusunda takdir yetkisine ve keyfiliğe yol açabilecek bir yetki belediye meclisleri de dahil olmak üzere hiçbir merciye verilemez. Aksi takdirde, anayasal demokrasinin gelişiminde bir mihenk taşı niteliğinde olan verginin yasallığı ilkesi zedelenmiş olur ve bunun sonucu olarak da, bireylerin temel hak ve hürriyetlerinin, takdiri ve keyfi idare uygulamalarından korunması olanaksız hale gelir.

Sonuç olarak; mali yükümlülüğü doğuran olayı, mali yükümlülüğün konusunu, matrahını, oranını göstermeyen yasa ile getirilen mali yükümlülük, yasa ile düzenleme zorunluluğunu anlamsız kılacağından, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 97. maddesinde yer alan "Belediyeler bu Kanunda harç

veya katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı olarak ifa edecekleri her türlü hizmet için belediye meclislerince düzenlenecek tarifelere göre ücret almaya yetkilidir." hükmü, Anayasanın 73. maddesinin 3. fıkrasındaki "Vergi, resim, harç ve benzeri malî yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır." hükmüne aykırı bulunmaktadır.

HÜKÜM : Açıklanan nedenlerle, Anayasa'nın 152. ve bir davaya bakmakta olan mahkemenin, o dâva sebebiyle uygulanacak olan bir kanun hükmünün Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına götüren görüşünü açıklayan kararı ile Anayasa Mahkemesine başvurusu gerektiğini düzenleyen 2949 sayılı Kanun'un 28. maddesinin 1. fıkrası gereğince 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 97. maddesinde yer alan "Belediyeler bu Kanunda harç veya katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı olarak ifa edecekleri her türlü hizmet için belediye meclislerince düzenlenecek tarifelere göre ücret almaya yetkilidir." hükmünün, Anayasa'nın 73. maddesine aykırı olduğu kanaati ile bu hükmün iptali ve bakılan davalar açısından bu hükmün uygulanmasından doğacak sonradan giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların önlenmesi için iptali istenilen hükmün yürürlüğünün durdurulması istemiyle Anayasa Mahkemesine başvurulmasına ve dosyadaki belgelerin onaylı birer örneklerinin Anayasa Mahkemesi Başkanlığına gönderilmesine, 17/03/2009 tarihinde karar verildi."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

26.5.1981 günlü, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun, iptali istenilen cümleyi de içeren 4.12.1985 günlü, 3239 sayılı Kanun'un 125. maddesiyle değiştirilen 97. maddesi şöyledir:

"Belediyeler bu Kanunda harç veya katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı olarak ifa edecekleri her türlü hizmet (...) için belediye meclislerince düzenlenecek tarifelere göre ücret almaya yetkilidir. Belediye'ye tekel olarak verilmiş işler kendi özel hükümlerine tabidir.

(İkinci fıkra iptal: An. Mah. nin 31/3/1987 tarih ve E: 86/20, K.: 87/9 sayılı kararı ile)"

B- Dayanılan Anayasa Kuralı

Başvuru kararında, Anayasa'nın 73. maddesine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca, Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT,

Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Zehra Ayla PERKTAŞ'ın katılımlarıyla 2.7.2009 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine ve yürürlüğü durdurma isteminin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, kiralanan veya satın alınan bir mal veya hizmet için ödenen para anlamına gelen ücretin, itiraz konusu kural gereğince harç veya katılma payı konusu yapılmayan konulara ilişkin ve belediyeye tekel olarak verilmiş işler hariç her türlü hizmet karşılığında alınacak olması nedeniyle, harç benzeri bir mali yükümlülük olarak kabul edilmesi icap ettiği, harç benzeri mali yükümlülük olarak kabul edildiğinde de matrah ve oranının kanunda belli edilmesi gerektiği, itiraz konusu kuralla bu konulardaki yetkinin belediye meclislerine bırakılmasının Anayasa'nın 73. maddesine aykırı olduğu savlarına dayanılmıştır.

İtiraz konusu kuralda, belediyelere, 2464 sayılı Kanun'da harç veya katılma payı konusu yapılmamış olan ve ilgililerin isteğine bağlı olarak ifa edilecek olan hizmetler için, belediye meclislerince düzenlenecek tarifelere göre ücret alma yetkisi verilmektedir. Kural uyarınca, belediyeler tarafından yapılacak bir hizmetin ücret konusu yapılabilmesi için, o hizmetin harç veya katılım payına konu edilmemiş olması ve hizmetten yararlanacak kişilerin bizzat belediyeden bu hizmetin yapılmasını talep etmiş olmaları gerekmektedir. Bir başka anlatımla, harç veya katılma payı konusu yapılmamış olan ve ilgililerin isteği üzerine sunulacak olan hizmetler için belediyelerce sadece "ücret" istenilebilecektir. Kurala göre, ilgililerin isteği olmaksızın yapılan hizmetler ile kanunlarda veya sair mevzuatta belediyece yapılması zorunlu kılınan hizmetler için ücret alma yetkisi bulunmamaktadır. Kuralın verdiği yetki çerçevesinde belediye meclislerince ücret tarifesine konu edilebilecek hizmetler, kişilerin tamamen kendi isteklerine ve tercihlerine bağlı olarak yararlanacakları hizmetlerdir.

Anayasa'nın 73. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlü olduğu belirtilmiş ve diğer fıkralarında da bu yükümlülüğün ilkeleri

gösterilmiştir. Maddenin üçüncü fıkrasında, "*Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır.*" denilerek verginin kanuniliği ilkesi benimsenmiştir. Verginin kanuniliği ilkesi, takdire dayalı keyfi uygulamaları önleyecek sınırlamaların yasada yer almasını gerektirmekte ve vergi yükümlülüğüne ilişkin düzenlemelerin konulması, değiştirilmesi veya kaldırılmasının yasa ile yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Buna göre vergide, yükümlü, matrah, oran, tarh, tahakkuk, tahsil, uygulanacak yaptırımlar ve zamanaşımı gibi konuların yasayla düzenlenmesi zorunludur.

İtiraz konu kuralla, belediye meclislerine verilen, "ücret" adı altında vergi, resim, harç veya benzeri mali yüküm tarifesi belirleme yetkisi değil, ilgililerin isteğine bağlı olarak ifa edecekleri hizmetlerin karşılığı olarak ücret tarifesi belirleme yetkisidir. Belediyelere tekel olarak verilmemiş, kişilerin isteği üzerine sunulan hizmetler için bir tarifeye dayalı olarak istenilen "ücret" in vergi, resim, harç ve benzeri mali yüküm olarak nitelendirilmesi mümkün değildir.

Açıklanan nedenlerle, kural Anayasa'nın 73. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

VI- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

26.5.1981 günlü, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun, 4.12.1985 günlü, 3239 sayılı Kanun'un 125. maddesiyle değiştirilen 97. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesine yönelik iptal istemi, 26.1.2011 günlü, E. 2009/42, K. 2011/26 sayılı kararla reddedildiğinden, bu cümleye ilişkin YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN REDDİNE, 26.1.2011 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VII- SONUÇ

1- 7.5.2010 günlü, 5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun uyarınca, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile ilgili gerekli düzenlemeler yapılmadan, Mahkeme'nin çalışıp çalışamayacağına ilişkin ön meselenin incelenmesi sonucunda; Mahkeme'nin çalışmasına bir engel bulunmadığına, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Fettah OTO, Zehra Ayla PERKTAŞ ile Celal Mümtaz AKINCI'nın, gerekçesi 2010/68 esas sayılı dosyada belirtilen karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- 26.5.1981 günlü, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun, 4.12.1985 günlü, 3239 sayılı Kanun'un 125. maddesiyle değiştirilen 97. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE, 26.1.2011 gününde karar verildi.